

BS. 847
C.204

TENTAMEN
DESCRIPTIONIS
CODICUM
VETERUM ALIQVOT GRÆCORUM
NOVI FOEDERIS
MANUScriptorum,

QVI IN BIBLIOTHECA CÆSAREA
VINDOBONENSI ASSERVANTUR, ET
QVORUM NUNQVAM ANTEA FACTA
FUIT COLLATIO VEL PLENA
DESCRIPTIO.

ACCEDUNT
FRAGMENTA ET PARERGA VARI
NERIS IN HISCE CODICIBUS REPERTA, UN
CUM SPECIMINIBUS CHARACTERUM
GRÆCORUM ÆRI INCISIS.

AUTORE
HERMANNO TRESCHOW,
PROF. THEOL. IN UNIV. HAVNIENSI.

HAVNIÆ, 1773.

Typis VIDUÆ A. H. GODICHE, S. Reg. Majest.

Univerſ. Typograph.

per F. C. GODICHE.

L. Kulenkamp.
1774.

SERENISSIMO
PRINCIPI
AC DOMINO,
FRIDERICO,
PRINCIPI HÆREDITARIO
DANIÆ ET NORVEGIÆ, VANDA-
LORUM GOTHORUMQVE,
DUCI
SLESVICI, HOLSATIÆ, STOR-
MARIÆ ET DITMARSIAE,
COMITI
IN OLDENBURG ET DEL-
MENHORST.

DOMINO MEIO CLEMENTISSIMO.

THE
GREAT

SERENISSIME PRINCEPS!

DOMINE CLEMENTISSIME!

Gravissima mihi, OPTIME PRINCEPS, causa fuit, cur hæc Schedulas Itineris-que mei primitias TIBI consecrarem. Amor litterarum, quo a teneris imbutus fuisti annis; præsertim vero illa sanctissimæ Religionis nostræ veneratio, quâ sacras litteras perlustras, & sub mole negotiorum tuorum nunquam seposuisti; hæc omnia pollicebantur, TE neminem hoc Opusculum, ipsum partis Verbi Divini fontem spectans, benignius & clementius excepturum fore. Perge, OPTIME PRINCEPS, gloriosissimam & ad ve-

ram immortalitatem tendentem viam incedere. Perge Principibus Seculi nostri exemplo TUO comprobare, Amorem Patriæ nullo firmiori & tutiori fundamento niti quam Religionis. Quid TE incolumi non sperent Patria, Religio, Litteræ! Et ut TE semper nobis incolumem conservet Deus ter Optimus Maximus, haud meæ tantummodo, sed totius Populi preces efflagitant.

REGIÆ CELSITUDINIS TUÆ

addictissimus ac devotissimus Cliens
& Cultor

HERMANNUS TRESCHOW.

PROLEGOMENA.

Opusculum Tibi trado L. B. nullam mihi ingenii, nullam criticæ eruditionis, nullam denique nisi forte tristis alicujus diligentia patientiaque laudem conciliaturum. Codices, quorum descriptionem tibi offero, quantum potui, diligenter perlustravi. Variantes lectiones hujus vel illius Particulæ eorum excerpti; specimina earundem, quantum capiunt schedulæ nostræ, receptaculo totius agminis Variantum non destinata, dedi, sed a dijudicando eas fere prorsus me abstinui. Nolui nunc prima vice me ante oculos literati orbis sistens invereconde agere, ut persæpe solent isti in arte critica Tirones, qui in rebus quam maxime ambiguis & perplexis, quibus scatet hoc eruditionis genus, Judices sedere audent. Malui enarrare quam sententiam dicere, & talia colligere, quæ judicaturis utilia esse possunt, quam præmaturum ferre judicium. Si quis hanc ob causam laborem nostrum despiciat, sciat, etiam eum aliquid fecisse, qui, dum sibi ab aliis palmam præripit, viam aliis sternere & certantium molestiam levare conatur. Priusquam vero ad ipsam codicum descriptionem me accingam, varia quædam præfari lubet.

A

A rem.

A tempore, quo prodiit Novum Testamentum Joh. Jac. Wettstenii in folio, haud parum refrixit Eruditorum in indagando Codices scriptos N. T. studium. Fateor eqvidem Virum Clarissimum insignem huic operi laborem impendisse, tot Codices antea vel nunquam vel minus accurate excerptos conferendo; minime vero exhausit omnia. Magnus adhuc in Bibliothecis codicum scriptorum N. T. delitescit numerus, qui nunquam ab Eruditis inspecti vel excerpti fuere, & quorum ope nova Editio Wettstenianâ longe auctior & emendatior instrui posset. Haud defuerunt, qui hac de re monuere Eruditi; inter quos celeb. Dn. Joh. Dav. Michaelis, qui in *Introductione sua in Libros N. T.* germanico idiomate exarata, Tom. I. p. 338-344. inter Codices, quibus excutiendis nemo adhuc operam dedit, e Catalogo Manuscriptorum Bibliothecæ Casareæ Vindobonensis Lambecii undecim enumerat Codices N. T., quorum unus tantummodo, Codex nempe 28 in quarto (non folio, ut vult Wettstenius N. T. Proleg. p. 54.) a celeberrimo Mastricht excerptus fuit; duo vero, scilicet Codex Lambecii 29, (non 22 juxta Wettstenium, qui Psalterium continet) & Codex primus Lambecii ab ipso Wettstenio Proleg. p. 54. quidem nominantur, nunquam vero, id quod infra e descriptione horum Codicum patebit, excerpti fuere. Quanta vero adhuc messis crisi N. T. supersit, duo nobis exempla suppeditant Auctarium manuscriptum Codicum Mscr. Bibliothecæ Casareæ &

Biblio-

Bibliotheca Coisliniana Montefalconii. Incrementum Manuscriptorum, quod praesertim e Bibliothecis Neapolitanis cepit Bibliotheca Caesarea Anno 1717. sub Carolo VI. paucis innotescit. Sperare quidem potest Lector hac de re certior fieri, quando prodierit nova & auctior editio Commentariorum Lambecii, quam usque ad Tomum tertium perduxit celeb. Dn. Collar hujus Bibliothecae Custos primarius. Interea sufficiant pauca, quae hic subjungam, & semper grata erunt illis criticae sacrae & Historiae literariae Amatoribus, qui tam sumptuosum opus sibi comparare nequeunt. Debeo historiam migrationis Codicum Neapolitanorum in Bibliothecam Caesaream Auctario manuscripto Catalogi hujus Bibliothecae, unde excerpti. Verba sunt Dn. Forlosii Nesselii in hac Bibliotheca Successoris.

*“ Datam tibi, amice Lector, fidem praestaturi
 “ eorum Codicum Graecorum recensionem instituemus,
 “ quos post Lambecii & Dan. Nesselii praefecturam
 “ Augusta haec Vindobonensis Bibliotheca sub D.
 “ Carolo Augusto Leopoldi Filio acquisivit. Horum
 “ aliquot e Neapolitanis Bibliothecis, aliquot Vene-
 “ tiis huc convekti, alii alio modo accessere. Juvat
 “ hoc loco Neapolitanis civibus meis, quod suorum
 “ codicum possessione exciderint, dolentibus, in sola-
 “ minis partem, quemadmodum id contigerit, te-
 “ statum relinquere. Alexander Reccardus Neapo-
 “ litanus J. C. acris ingenii Vir, ut erat literis*

" omnibus egregie ornatus, ita Patriæ suæ bono-
 " rumque studiorum commodo impense studebat. Id-
 " propter, dum hic in supremo pro Italiæ Regnis
 " Confessu Regii Fisci Patronum & Regentem Confi-
 " liarium ageret, magno apud Imperatorem Caro-
 " lum in pretio erat, itaque ejus potissimum confi-
 " lio svasu ductuque optimus Princeps genio indul-
 " gens suo, literarum instaurationem cum medita-
 " retur, ipsum Augustæ huic Bibliothecæ ad usum
 " publicum destinatæ præfecit. Dum igitur Rec-
 " cardus de re literaria sermones fereret, quereba-
 " tur identidem, multos Neapoli manuscriptos Codi-
 " ces, quorum plerique in Monasteriis delitescabant,
 " abactos atque alio deportatos, reliquis vero idem
 " imminere periculum, nisi præcaveretur. Submo-
 " nuit ergo, bonum factu fore, si Cæsaris jussu ex
 " illis Codicibus, qui servari mererentur, exemplar,
 " antequam perirent, exscriberetur, atque in Sa-
 " crario bocce conderetur, ex aliis vero, qui mino-
 " ris essent momenti, nomen & argumentum excer-
 " peretur. Augustus hisce annuit, ipsiusque no-
 " mine jussuque literatis aliquot viris, qui id præ-
 " starent, mandatum fuit. Hi porro viri alacriter
 " inceptabant; verum post aliquot menses, quibus
 " id conati fuerant, animum despondere, datisque
 " ad Reccardum literis querebantur, se destineri a
 " Custodibus, aut difficulter Manuscripta pervolvendi
 " com-

“ *commodum sibi fieri ; causantibus Monachis , otium*
 “ *sibi non esse Bibliothecis vacandi , aut abesse Custo-*
 “ *des aut amissas claves , irent , redirent , sed sæpe*
 “ *frustra. Tunc Comes Stella a sacratioribus Consi-*
 “ *liis Cæsari qui erat , Galteno Argentio , supremo*
 “ *Neapolitani Senatus Principi , voluntatem Re-*
 “ *gis significat , rogatque , ut Literatis illis faci-*
 “ *liorem ad Bibliothecas aditum conciliaret. Vix*
 “ *aliquo ad banc rem officio per Argentium præstito ,*
 “ *certatim adeunt ad eum unus & alter Monacho-*
 “ *rum ; ultro Codices ipsos afferunt , ad Cæsarem*
 “ *dono quo transmitterentur , eamque ob causam aut*
 “ *Cænobio aut sibi illud & aliud beneficium a Cæsare*
 “ *petunt , Argentiumque sibi Patronum petitio-*
 “ *nisque sponsores constituunt. Quid faceret Ar-*
 “ *gentius ? Acceptos Codices transmisit , munusque ,*
 “ *quantum potuit , verbis ornavit , precesque , bo-*
 “ *nestæ quæ erant , juvit. Eoque pacto buc delati*
 “ *Codices non sine Reccardi & Cæsaris admira-*
 “ *tione , quanquam non defuerunt , qui Manuscripto-*
 “ *rum suorum usum præ Augusti genio & Argentii*
 “ *precibus non facerent obaudirentque , quod tamen*
 “ *ipsis impune cessit , nulla reprehensione nulla vi*
 “ *adhibita. Qui Venetiis buc allati , ii ab Apo-*
 “ *stolo Zeno Cæsareo Poeta & Historico oblati Au-*
 “ *gusto nostro fuerunt. Aliquot etiam , ad Seren-*
 “ *Principem Eugenium qui pertinuerant , acquisivit*

“*Bibliotheca Cæsarea.*” Hæc Forlosius. Ex Indice idiomate Italico exarato, qui simul cum Codicibus Carolo VI. oblatus fuit, liquet, nonaginta septem Codices omnis generis e Neapoli in Bibliothecam Cæsaream asportatos fuisse. En Titulos sacrorum Codicum, quos inde excerpti, hinc indeque sparsis annotationibus asterisco notatis.

- 1.) Codex antiquissimus Latinus Evangeliorum Lucæ (vel, uti legit Codex, *Lucani*) & Marci in charta purpurea, literis aureis, quadratis. Codex maximi pretii, tam propter suam vetustatem, quæ est mille annorum vel supra, quam ob optimam conservationem.

* Descriptionem hujus Codicis vide Evang. Blanchini Tom. I. p. 85-86. unde constat in usum ejus excerptum fuisse.

- 2.) Codex membranaceus in folio. Continet Evangelia græce cum glossis græcis. Commendatissimus non minus propter ætatem sexcentorum, & quod excurrit, annorum, quam propterea, quod quam optime sit conservatus.

- 3.) Novum Testamentum membranac. 8vo. Sec. XIV.

- 4.) Epistolæ Pauli. Codex membranac. in 4to. 400 annorum. Notas habet marginales, & bene conservatus est.

* Infra dabimus descriptionem hujus Codicis Græci, qui in Auctario Catal. Bibl. Cæs. est decimus nonus.

5.) Evan-

- 5.) Evangelium Johannis cum notis marginalibus. Codex membranac. 4to. 500 annorum, grandiori & elegantiori charactere exaratus.
- 6.) Volumen in 4to. membranaceum, literis majusculis deauratis scriptum, & textus variorum anni Festorum exhibens.

* Hunc Codicem cum duobus proxime sequentibus ad calcem hujus Opusculi descripsi.

- 7.) Volumen in 8vo. 600, & quod excurrit, annorum. Continet Evangelium Matthæi græcum.
- 8.) Volumen Evangeliorum græce. Codex membranaceus. Maximi pretii ob antiquitatem suam.
- 9.) Psalterium in 8vo. Codex membranac. græco-latinius Seculi X.
- 10.) Psalterium. Codex membranac. Sec. XIII. ob elegantiam characteris commendatissimus.
- 11.) Volumen 8vo. continens Librum Hiobi & Prophetas, charactere Longobardico scriptum. 400 circiter annorum.
12. Psalterium græcum. Codex membranac. exaratus 600 vel magis abhinc annis.
- 13.) Volumen in folio. Codex membranac. Continet Pentateuchum, Libros Josvæ & Judicum. Est vetustissimus.
- 14.) Vetus & N. T. in 8vo. Codex membranac. literis Longobardicis exaratus.

15.) Vetus & Nov. Test. 8vo. Cod. membranac. caractere Longobardico scriptus Sec. XIV.

16.) Novum & Vetus Testamentum. Codex duobus Voluminibus compactus in folio grandiori. Est membranaceus. Sec. XI. eleganti caractere scriptus & bene conservatus.

Ex hoc Indice, qui imperitum satis prodit Autorem, cum ne quidem undique liquet, quinam Codices sint græci & quinam latini, & cui quoad ætatem vix fides est adhibenda, abunde patet, quantum adhuc in spaciosissimo Criticæ sacre campo jaceat incultum. Nec prætereundum est, inter Montefalconium, qui Diario Ital. p. 308. codices græcos, quos vidit in Bibliotheca S. Johannis de Carbonara, enumerat, & Indicem allatum, haud optimum esse concentum. De quinque Codicibus Evangeliorum loquitur Montefalconius, nullam vero de Codice Epistolarum, quem habet Index, mentionem facit. Codicem Actuum Apostolorum in charta bombycina vidit Montefalconius, qui in Indice allato desideratur. Taceo Codicem sextum, quem aliter describit, & de quo infra dicam. Hinc suspicio facile oriri potest, de aliis Codicibus apud Montefalconium, de aliis in Indice nostro mentionem fieri, & adhuc Codices in Bibliothecis Neapolitanis latere, dignissimos, qui amplius inspicerentur; quam suspicionem haud parum augent verba supra citata Forlosii, quæ non obscure innuere videntur, non omni copia Manuscriptorum Neapolin privatam fuisse,
dum

dum enarrat, non defuisse eos, qui preces Argentii Cæsarisque mandatum, & quidem impune nullaque vi adhibita, renuere ausi sunt.

In Bibliotheca Coisliniana, quæ Montefalconium Autorem habet, præter quatuordecim Codices, quorum excerpta Wetstenio debemus, alii occurrunt, & quidem, ut videtur, alicujus momenti, de quibus non constat, an unquam excerpti fuerint, nec ne. v. gr. Codex XVIII. olim CCCXIX. membranaceus, XI. circiter Seculi, in quo præter Libros quosdam V. T. exstant Acta Apostolorum, Epistolæ septem catholicæ, Epistolæ Paulinæ & Apocalypsis. Admodum fædatum esse hunc Codicem enarrat Montefalconius. Codex XIX. e Seculo XI. continet Evangelia. Codex CXCVI. Seculi XI. vel XII. totum fere N. T. complectens. Codex CXCVII. olim XLI. membranac. XII circiter Sec. Continet quatuor Evangelia. Inscriptio docet D. Hectorem d'Ailly Episcopum Tullensem hujus Codicis Possessorem fuisse. De Cod. CCII. hoc monendum est; aut in numerando Codices Coislinianos Wetstenium non semper Bibliothecam Coislinianam secutum fuisse, aut aperte errasse, quando in Secunda Parte N. T. Cod. Coisl. 102. sub litera H & etiam sub numero 22. attulit.

At proporo ad reddendum Tentaminis nostri rationem. Necessæ erit de occasione, de collationis via, de ordine Opusculi nostri pauca quædam antea exponere, ut eo melius edoctus accedat Lector, & quid in eo quæ-

rere oporteat, sciat. Contigit mihi, cum duobus abhinc annis aliquantum temporis Vindobonæ commorabar, ob favorem Præfectorum splendidissimæ Bibliothecæ Cæsareæ, quorum eximiam in me humanitatem haud satis prædicare qveo, Codices N. T., quos possidet hæc Bibliotheca, inspicere. Statim ad Codices non antea excerptos Lambecii animum appuli. Mihi vero Auctarium manuscriptum Catalogi Manuscriptorum evolventi plures sese obtulere Codices, tam Neapolitani quam alii, quorum variantibus lectionibus eruendis operam suam unquam collocasse Eruditos non constabat. Quid facerem tanta copia Codicum instructus, at solus & temporis angustia circumscriptus? Diu hæsitavi, an unum tantummodo Codicem penitus, vel potius partem aliquam plurium Codicum, conferrem. Tandem posterius magis svadere videbantur causæ sequentes. 1mo. Inter tot Codices, fere omnes speciem bonæ notæ præ se ferentes, delectus erat difficillimus, nec absque longa & sedula perferutatione fieri potuit. 2do. Criticæ Sacræ Amatoribus haud ingratum fore duxi, si ad internum plurium Codicum valorem dijudicandum idonei redderentur, ut eadem occasione hos Codices conferendi oblata, scirent, cuinam e tanto Codicum numero, quibus omnibus simul excerptendis vix unus sese præbeat, potissimum operam dicarent. 3^{tio}. Unius tantummodo Particulæ integri Codicis excerpta, puta vel Evangelii vel Epistolæ cujusdam, tam in supplementum variantium lectionum jam collec-

collectarum, quam in nova collectione instruenda, haud inepte adhibenda fore censebam; præmonito tamen Lectore, quousque procedat collatio, ne lectionem, quam non habet Codex, admittere videatur. His victus causis me ad excerptum e quinque codicibus Evangelium Matthæi, ex aliis quinque vero Epistolam Pauli ad Romanos accinxi. Causas hujus selectus paucis explicabo. Fateor eqvidem, fatius fuisse, ut Evangelium Lucæ, in quo plus novi quam in cæteris erat sperandum, contulissim. Suspiciens vero vel potius exoptans, ut primis Matthæi capitibus aliquid lucis affunderetur, spe licet tenui primo Evangelium ejus adivi. Minus excusatione opus habet, quod Epistolam Pauli ad Romanos optaverim, procul dubio tam quoad materiam quam stilum & dubia criticorum plurimis aliis præferendam.

Codices, quorum partem aliquam excerpti, sunt: *Codex Neapolitanus*, cui numerum 1. addere lubet, eum a cæteris Bibl. Cæsareæ Neapolitanis Codicibus distingvendi gratia. *Codices Lambecii* 29. 30. 31. *Codex*, qui privati usus Imperatoris Caroli VI. fuit, & in Descriptione nostra adpellatione *Carolini* gaudet. E quinque hisce Codicibus variantes lectiones Evangelii Matthæi excerpti. In excerpta vero Epistola Pauli ad Romanos sequentes adhibiti fuere Codices. *Lambecii* I. nunc vero in Bibliotheca Cæsarea vigesimus tertius. *Lambecii* 34. 35. 36. 37. undique computatione, quæ in Commentario Lambecii obtinet, servata. Decem hisce Codicibus

Codicibus evolvendis præcipue operam consecravi, cæteris tamen, qui in ista Bibliotheca conduntur, Codicibus N. T. haud plane neglectis, quorum vel succinctam descriptionem, vel varias aliquot lectiones momentosas, vel specimina scripturæ, vel alia quædam dabo, unde iisdem ab Eruditis pretium aliquod statui possit.

Totam variantum lectionum sylvam compilationis nostræ nuda Descriptio codicum, quam hic offero, non capit. Humanissime locum eis obtulit in Bibliotheca sua Orientali celeb. Michaelis, ubi passim cum venia ipsius inferantur. In descriptione tamen uniuscujusque Codicum nostrorum specimina variantum lectionum forsitan justo copiosius exhibebo, unde Artis Criticæ periti ipsi de indole Codicis judicent. Præcipue recensendæ erunt ejusmodi lectiones, quas vel habet solus Codex noster, interdum adstipulante aliqua Versio, vel in quibus cum perpaucis Codicibus communicat. Nec, ubi singularis cum hoc vel illo Codice seu Versio deprehendatur concentus, omitam, quippe quod ad familiam Codicum dignoscendam quam maxime facit. Præter Versionem Syriacam & Latinam, Vulgatam nempe & Italam, quæ in Evangeluario Blanchini obtinet, nullas Versiones adhibui; Nec otium mihi erat plures evolvendi, nec ullius commodi, sed potius detrimenti & cum periculosa quadam ostentatione conjunctum esse censebam, exemplo aliorum deterritus, qui Versiones juxta versionem latinam iis affixam excerptes innumeros
com-

commiserunt errores. Haud raro negligentiae, quam in excerptendis variantibus lectionibus Versionum, imprimis Versionis Syriacæ, in Westenio reprehendit celeb. Michaelis in Curis suis in Act. Ap. p. 196., exempla nobis suppeditavit hujus Versionis inspectio, quæ in supplementum tam excerptorum Westenii quam Reuschii *Syri Interpretis cum græco fonte collati* annotabo. In hoc opusculo nulla fit Versionum mentio, nisi ubi eas vel plane omisit, vel sinistre recensuit, vel ignoravit Westenius, v. g. Versiones Blanchini. Uberior de hac vel illa varia lectione disquisitio in aliud tempus mihi est reservanda. Heic lectiones nudæ & quam brevissime proponuntur, hinc indeque tantummodo sparsis annotatiunculis, ubi vel aliquid de Versionibus erat monendum, vel variantis lectionis origo quasi sponte sese nobis obtulit.

Textus, quo in excerptendis Codicibus usus fui, est Editionis Schærgenianæ Lips. 1744. 8vo. ab ipso textu tertiae editionis Erasmi, distinctione tantummodo & interpunctione exceptis, ne minimum quidem abhorrens. Ubi igitur, præsertim in Epistola ad Romanos ad interpunctionem Codicum nostrorum attendi, semper textus Erasmi ad manum fuit, ne excerpta nostra futuris compilatoribus Codicum N. T. si non inutilia, saltem tamen minus usui critico accommodata forent. Optionem hujus Editionis mihi svadebant typi, quibus excusa est, grandiores, aciei, quæ non fruor optima,

optima, & Codicum inspectione satis debilitanda, convenientissimi.

Mirabitur forsā aliquis, me in descriptione Codicum antiquitatem eorum vel nulli certo Seculo vel saltem dubitanter adscripsisse. At in vetustate Codicum certo ætatis signo carentium eruenda tot jam antea defudarunt eruditissimi viri, Montefalconius, Mabillonius & alii, & tamen adhuc res tam ardua, tam ambigua est & perplexa, ut, ne præmature judicare videar, speciminibus scripturæ fideliter ad autographa expressis, eruditis judicium lubenter relinqvam. Qui specimina nostra cum Palæographia Græca Montefalconii conferat, facile videbit, quot adhuc desint specimina characterum græcorum nunquam excusa, & quam necesse sit scripturam plurium Codicum in auxilium vocare, priusquam certi aliquid hac de re statuere liceat. Cætera delineationem Codicum nostrorum spectantia quod attinet, iis præcipue operam dabo, quæ vel ad historiam Codicis dilucidandam aliquid faciant, vel ad cavendum, ne, id quod nonnunquam accidit, Codices inter se permutentur. Qui de ornatu, picturis, aureis literis &c. plura scire cupiant, Catalogos Lambecii & Nesselii accedant, & cogitent, me non Catalogum sed descriptionem, unde Criticæ Sacræ aliquid fructus redundaret, exarare voluisse.

Opera eorum, qui collationem Codicum græcorum N. T. instituerunt, Erasmi, Stephani, Bezae, Millii, Küsteri, Bengelii, Wetstenii & aliorum, hic ad examen

revocare

revocare non nostram causam facimus. Varia jam experti sunt judicia Eruditorum labores eorum. De Collectione Wetsteniana tantummodo, in qua quasi in unum coaluere omnes, pauca quædam monebo. Jure suspicantur, vel potius qveruntur Eruditi, eam, quam de se gloriatur Wetstenius, eximiam diligentiam & ἀκρίβειαν in Variantibus L. colligendis in opere ipsius valde desiderari. Errores, quos in eo carpunt Viri longe celeberrimi, Ernestius in *Specimine Castigationum in Editionem N. T. Wetstenii*, & Michaelis tantum in *Curis in Versionem Syriacam Actuum Apostolicorum* pag. 194. usque ad finem, quam in Libro suo: *Einleitung in die Schriften des Neuen Bundes T. I.* a pag. 761. usque ad p. 783. nos satis convinceunt, cum sæpe & graviter errasse. Nec reticendum est Programma, quod Anno 1770. pro creatione Baccalaureorum publici juris fecit Doctissimus noster græcæ lingvæ Professor Abr. Kall, in quo singulari industria quatuor priora capita Matthæi e N. T. Wetsteniano examini subjecit, & plus quam quadraginta errores ab eo commissos detexit. Quæ ibi de minus accurata adpellatione Codicum pro hac vel illa Variante Lectione adnotavit Vir doctissimus, hisce paucis, quæ mihi Evangelium Matthæi excerpti sponte sese obtulere, augeri possunt. Matth. I. 11. ad variantem Lectionem. Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωακείμ, Ἰωακείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τρις &c. Codicem N. (non vero M. ut ex errore Operarum

Operarum Programma habet) affert Wetstenius, qui nil Novi Testamenti præter Fragmentum Cap. Lucæ XXIV. continet. Matth. V. 27. pro omissione τοῖς ἀρχαίοις & Cap. VI. v. 18. pro elisione ἐν τῷ φανερῷ Codicem Leicestriensem sive 69. citat, de quo ipse Proleg. p. 53. asserit, ab initio mancumesse usque ad Cap. XVIII. v. 5. Evangelii Matthæi. Matth. VIII. 28. Codicem Cantabrigiensensem sive D. pro lectione Γερασσηνῶν affert, cum tamen Proleg. p. 30. hunc Codicem a Cap. VI. 28. usque ad Cap. IX. 2. mutilum declarat. Verissime igitur, sed non satis modeste, Prolegom. p. 8. excusationem errorum in eo quærit Wetstenius, quod imbecillitas humana summam ἀκριβειαν præstare nequeat, erroribus ejus quoad maximam partem magis forsan negligentia, quam imbecillitati tribuendis. Nihilominus æquius judicarent de operibus ejusmodi generis Eruditi, si experti fuissent, quam facile sit errare in excerptis codicibus remotioris ævi, ubi temporis injuria, oscitantia Monachorum, inscitia & animus corrigendi Possessorum, hebetatio visus & innumera alia, latam erroribus portam aperiunt. Qui putat me hic pro schedulis meis indulgentiam implorare velle, non errat; sapius meo edoctus fui periculo, ista excerpta merito dici posse castigatissima, quæ paucissimos habent errores.

Qua ratione excerpti sint Codices scripti N. T. Quomodo abesse debeat prædilectio variantis alicujus lectionis, vel animus tantummodo hanc vel illam quærendi;

Quinam

Quinam delectus Variantum in ipsa collatione fieri debeat; Qvale iudicium de pretio earum sit ferendum; Qvam necessaria sit omnium differentiarum, vitiis calami non exceptis, annotatio, quippe in dijudicando caractere tam Apographi quam Codicis utilissima; Qvam necesse sit differentiam manuum in eodem Codice probe observare & compilationem suam sæpius retractare: Hæc omnia jam antea monuerunt Viri eruditissimi, etsi non omnes omnia simul; sparsim tamen ista reperiuntur in scriptis, quæ omnium Theologorum teruntur manibus, vel saltem debebant, Millii, Bengelii, Wetstenii, J. D. Michaelis. In Tractatu Chr. | Bened. Michaelis *de var. lect. N. T. rite colligendis & dijudicandis*. In Pfaffii scripto *de var. lectionibus N. T. &c.*: quæ omnia heic colligere limites Præfationis longe excederet.

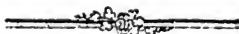
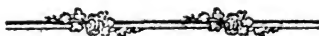
Antequam vero Præfationi nostræ coronidem imponam, pauca quædam monebo de duobus scripturæ græcæ speciminibus, quæ in *Tab. III.* ad calcem Tractationis nostræ occurrunt. Alterum præbet characterem, quo exaratus est *Codex Lambecii vigesimus octavus*, alterum vero scripturam exhibet famosi *Codicis Raviani*, qui in Bibliotheca Regia Berolinensi asservatur. Quod ad primum attinet, æri incidi curavimus, ut iudicent periti, an hic Codex, ut vult Maffrichtius, qui hujus Codicis variantes lectiones compilavit Anno 1690, ad Seculum X. referri debeat, nec ne. Mihi autem asseverare licet, scripturam hujus Codicis tam parum cætera

specimina antiquitate superare, ut potius ad ætatem maximæ partis eorum non attingat. Spero quoque αὐτοψίαν haud parum conferre posse ad dijudicandam sententiam viri doctissimi, qui jure Millium literas unciales huic Codici tribuentem refutans scripturam characteri Novi Testamenti Complutensis haud absimilem esse pronunciat. Hunc æque ac Millium errasse puto. Quantam in hoc Codice excerpando diligentiam adhibuerit Mastrichtius, cujus excerptis Millius, melius vero ipse in N. T. suo, & postea Joh. Jac. Wetstenius usi fuere, judicare nequeo. Obiter tamen hunc Codicem evolvendo in locum incidi; nempe Act. XXIV. 9., ubi hic Codex legit συνέθετο pro συνέθετο, quæ lectio juxta Wetstenium & alios Criticos est probatior. Ad hanc lectionem, quam annotavit Mastrichtius, Codicem Vindobonensem omnino tacet. Vide de hoc Codice *Lambecii Comment. Lib. III. p. 41. Millii Proleg. p. 167. Mastricht N. T. Proleg. p. 35. Wetst. N. T. Proleg. p. 54. n. 76.* Alterum specimen sumsi e *Codice Raviano*, quem acres pugnae Eruditorum justo magis inclarescere fecerunt. Miror sane, nullum eorum, qui haud raro argumentum pro intima hujus Codicis cum Editione Complutensi cognatione & characterum forma mutuarunt, specimen scripturæ exhibuisse; quo pacto tamen Lector melius quam omnibus asseverationibus Autoris de hac controversiæ parte instrueretur. Doleo autem me, quo fato, nescio, possessione

sione meorum ex hoc Codice excerptorum excidisse, quorum ope dubia Eruditorum, præcipue vero celeb. Domini Michaelis in Introductione sua in Libros N. T. P. I. a pag. 467. usque ad p. 496., me quodammodo solvere potuisse sperabam. Attamen hoc testatum relinquere licet, me in excerptendis octo prioribus capitibus Apocalypsis Johannis non modo concentum hujus Codicis cum Editione Complutensi in decem vel pluribus operarum erroribus, sed nonnunquam in nudis, huic Editioni singularibus vocum transpositionibus, deprehendisse. Verba 1 Joh. V. pro quibus militat Codex Ravianus, fideliter, suadente Celeb. Michaelis loco citato, exscripseram, quæ, ni fallor, Editioni Complutensi omnino consona erant.

Utinam pauca hæc, quæ tanquam prægustaturis tantummodo decerpfi, aliorum studiosorum incenderent animos, & eo incitarent, ut labori, unde Crisi N. T. tantum utilitatis redundat, manum admoveant, Codices jam excerptos retractent, nunquam excerptos conferant, & hoc pacto novam editionem N. T. cæteris castigatiora promoveant. Certarunt & adhuc inter se certant Eruditi, ut scripta profanorum Autorum pristinae puritati reddant; anxie, &, quæ par est, conscientia minima verba ipsorum perquirunt, & etiam in minutis hæc vetustatis monumenta defraudare, sacrilegium iis est. An igitur de Scriptis Sacris minus sollicitè cogitare debent literarum cultores? An minus ardentes & studio-

fos perſcrutatores requirit iſte divinatorum Oraculorum Liber, quo tanquam fundamento ſuperſtruitur ſanctiſſima Religio noſtra? & an non operæ pretium erit magis eidem operam noſtram dicare, puritatem textus illius indagare & in laudem providentiæ ſummi Numinis noſtrumque ſolamen de integritate ejus in rebus ad ſalutem quam maxime neceſſariis convinci.

INDEX.

I N D E X.

Sectionum, quæ in hoc Opusculo occurrunt.

SECT. I. Descriptio quinque Codicum græcorum N. T. e quibus variantes lectiones Evangelii Matthæi excerptæ sunt.

SECT. II. Descriptio aliorum quinque Codicum, unde excerpta fuit Epistola Pauli ad Romanos.

SECT. III. Brevis recensio Codicum aliquot N. T. Neapoli Viindobonam advektorum. Relatio de Codice Corsendoncensi, quæ descriptionem Wettstenii partim supplet, partim obloquitur. Descriptio Evangelistarii cujusdam vetustissimi, purpurei, e Bibliotheca S. Joh. de Carbonara.

SECT. IV. Parerga varia ad Codicem Carolinum & Lambecii trigesimum quartum pertinentia. Integrum Fragmentum Cap. XXIV. Evangelii Lucæ e vetustissimo Codice Lambec. 2. Specimina characterum græcorum, quibus exarati sunt Codices nostri.

SECTIO PRIMA.

Ordine in Prolegomenis recensito sequuntur quinque Codices Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis, quorum Particulam, Evangelium nempe Matthæi, excerpti. Generatim de hisce Codicibus observare licet, eos fere omnes una cum aliis in Bibliotheca Cæsarea asservatis in eo concinere, quod subscriptio declaret lingua hebraica scriptum fuisse Matthæi Evangelium. Quid de testimoniis ejusmodi generis sentiendum sit; quomodo Codices juniores, si minus tanquam idonei testes, at eum in finem tamen digni sint, qui audiantur, ut exinde constet, quam communis fuerit hæc apud Veteres sententia, nos edocet celeb. Michaelis in scripto suo *Einleitung in die Schriften des N. B. T. II.* p. 992. Præterea observavi, in hisce quinque ut & in cæteris, qui in Bibliotheca Cæsarea conduntur, Codicibus, Doxologiam obtinere, duo vero, ut infra monebo, defectum ejus in quibusdam Codicibus indicant.

§. I.

CODEx NEAPOLITANUS I. in Auctario manuscripto Catalogi Bibliothecæ Vindobonensis *Primus*. Apud Wertenium P. I. *centesimus octavus*, & in Introductione J. D. Michaelis P. I. p. 465. sub nomine *Parrhasii* occurrens. Mentionem quidem hujus Codicis facit Wertenius, non vero excerpta ejus dedit, nec constat unquam

unquam excerptum fuisse. Est membranaceus in folio, nunc in duo Volumina compactus, antea vero forsan in unum; id quod indicare videtur Catalogus supra dictus Codicum Neapolitanorum, ubi noster *secundum* tenet locum. Quatuor Evangelistas continet, & unus est Codicum, qui Neapoli sub Carolo VI. Vindobonam advecti fuere. De fatiis hujus Codicis, antequam in Bibliothecam Vindobonensem immigravit, fere nihil constat. E succincta descriptione, quam dedit Montefalconius in Diario Italico p. 308. Codicum Neapoli a se inspectorum, nil amplius liquet, quam Codicem nostrum una cum quatuor aliis Codicibus Evangeliorum tunc asservatum fuisse in Bibliotheca Johannis de Carbonara, quam olim pertinuisse ad Antonium Seripandum, ⁽¹⁾ qui eam ex Parrhasii ⁽²⁾ testamento acceperat, asserit. Diu hæsi, an loco citato Montefalconius Codicem nostrum commemoret, nec ne, criteria tantummodo afferens fere nihil ad hunc Codicem ab aliis dignoscendum facientia; Codi-

B 4

ces

(¹) Hic Seripandus Frater erat Hieronymi Seripandi Cardinalis, Neapolitani, qui natus fuit Anno 1493, & mortuus est Anno 1563. vid. plur. Bayle Dict. Hist. & critique T. III. p. 598. & Jöchers Gelehrten Lexicon P. IV. p. 518.

(²) In Cosenza Urbe Neapolitana, natus 1470. Professor Milani. Ant. Seripandus, cui testamento libros suos reliquit, monumentum sepulcrale ei posuit Neapoli in Templo Augustinianorum vid. Bayle Tom. III. p. 598.

ces enim Evangeliorum omnes adpellat, etiamsi vel unum vel duos tantummodo Evangelistas contineant. Omnes sunt bonæ notæ, membranacci omnes. Duo ejusdem sunt ætatis sc. Seculi XI, & habent Epistolam Eusebii ad Carpianum sibi præfixam; adeo ut unicum tantummodo supersit criterium, unde colligere licet hoc loco Codicis nostri mentionem fieri, sc. varians lectio, quam Matth. I. 11. habet iste Codex, & tanquam ei peculiarem, etsi cum multis aliis Codicibus aliunde ab eo inventis communem, affert. Locus iste Matthæi, quem in nullo Codicum Neapolitanorum, nostro excepto, invenimus, sic sonat: Ἰωάννης δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωακείμ Ἰωακείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς &c. Admodum nitide scriptus est, caractere vago, grandiori, sed ligato. Spiritus fere omnes sunt acuti. Undecimo Seculo, judice Montefalconio loco citato, est adscribendus. In margine eadem manus minuto caractere catenam Patrum adscripsit, quam illi, quæ in Codice Lambecii vigesimo nono obtinet, haud absimilem reperi. Haud raro recentior manus quædam adscripsit, at res levioris momenti & nullo animo corrigendi. Divisionem in capita, quæ in Bibliis nostris impressis obtinet, manus aliena quoque adjecit, & frequenter in ora vestigia vocum latinarum, quæ ex industria deletæ sunt, occurrunt. Historiâ Aulteræ Joh. VIII. caret. In margine hunc defectum aliena indicare voluit manus priora Cap. octavi verba inter lineas includendo.

Duæ

Duæ tantummodo emendationes alienæ manus in Matthæo occurrunt. sc. Matth. XVIII. 19. ubi πάλιν adjicitur, & Cap. XXIII. 37. ubi voci ἀποκτένευσα supra imponitur ει. Vocaleς η & ι, ι & ε, ε & α, ο & ω satis frequenter inter se permutantur.

Variantes Lectiones, quas habet solus Codex noster, & quarum in collectione Wettsteniana nulla fit mentio, sunt; Matth. IV. 4. ὅτι ante ἐνκ. Ita legit Versio Syra. VI. 5. σκυθρωποί post ὑποκριταί. procul dubio e v. 16. insertum. v. 34. ἐαυτήν pro τὰ ἐαυτῆς. VII. 9. ἀνθρωπος ἐξ ὑμῶν pro ἐξ ὑμῶν ἀνθρωπος. IX. 28. ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ. Codex Brixianus Blanchini. VII. 24. τὸ διδραγμα. Priori loco habet τὰ διδραγμα. Codex S. Germanensis apud Blanchinum legit *didragmam*. XXII. 1. πάλιν post ἀποκριθεὶς ponitur, & ante ἔιπεν omittitur.

Multis in locis legit tantummodo cum uno, duobus, tribus vel quatuor codicibus, quorum fere omnes iudice Wettstenio sunt latinizantes. Specimina quædam exhibebo mentionem variantum lectionum quidem, non vero Codicum, quos in ipsa collectione Wettsteniana quærat Lector, facturus. Matth. VIII. 5. εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ. XII. 1. τοὺς ante σάχνας. v. 50. ποιῇ pro ποιήσῃ. XIII. 30. μου omittitur. v. 55. μαρία pro μαριάμ. XIV. 15. κύκλῳ ante κώμας. XV. 36. δύο ἰχθύας. Sic Codices Lamb. 29. 31. Carol. Nullus Codex Wettstenii legit. Inter Codices Blanchini Corbejensis.

absque dubio e Matth. 14, 19. XVII. 25. εἰσῆλθον pro εἰσῆλθεν. XIII. 35. οὐράνιος. Vulgata, quam omittit Wetstenius. Accedunt Cod. Brix. & Forojulienfis Blanchini. XIX. 17. εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν. Vulg. Inter Codices Blanchini Corbejenfis. Brixianus. Forojulienfis. XXIII. 7. ράββι una vice. Omnes Codices Blanchini. XXIV. 6. ἀλλ' οὐκ ἐνθάδε τὸ τέλος. XXVI. 39. ἐσι omittitur. XXVIII. 2. καὶ ante προσελθὼν. Sic Versio Syra, quam omittit Wetstenius, & omnes Codices Blanchini.

Adhuc ex hoc Codice sequentia excerpere lubet. In Commentario ei annexo ad Matth. VI. 13. Scholion de Doxologia pluribus Wetstenii Codicibus commune deprehenditur. Sic sonat: τὸ δὲ, ὅτι τοῦ ἐσιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα, ἐν τίσιν οὐ κείται μέχρι τοῦ ἀμὴν. Omnes Codices Blanchini, Brixiano excepto, Doxologiam omittunt. Cap. XXIII. 8. Omissio verborum πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοὶ ἐσε & ad finem versus noni remissio. Transpositio versuum decimi quarti & decimi tertii, in qua consentiunt omnes Codices nostri. Hic inter se discrepant Codices Blanchini. Ver. Corb. & Forojul. versum 14. plane omittunt. In Veron. ordo versuum in textu græco impresso obtinet. In Brixiano vero fit transpositio. Cap. XXVI. 40. Additamentum ἀναστὰς ἀπὸ τῆς πρεσβυτέρου, quod e Luca desumptum esse putat Wetstenius. Specimen scripturæ exhibet Tabula I.

§. II.

CODEx LAMBECHII VIGESIMUS NONUS. Wetstenii septuagesimus septimus. Qui penitioſiorem eorum, quæ ad formam ejus externam ſpectant, cognitionem cupiunt, accedant Lambec. Comment. de Bibl. Cæſ. Vindobonenſ. Lib. III. a pag. 41. uſque ad 47. Præcipua breviter complectar. Eſt Codex membranaceus, in 4to. Foliorum 300. Ad celeberrimam Regis Hungariæ Matthiæ Corvini Bibliothecam Budenſem olim pertinebat. Continet quatuor Evangelia charactere elegantiffimo magnæque ex parte literis deauratis exarata. Spiritus fere omnes ſunt acuti. Exornatus eſt imaginibus quatuor Evangeliſtarum aliisque multis minutiffimis picturis, in quibus hiſtoriæ Evangeliorum repræſentantur. Confuſio foliorum ex imperitia Compactoris, de qua quæritur Lambecius, non amplius obtinet, Codice nunc aliter compacto. Epiſtola Eusebii ad Carpianum præfigitur. Sequuntur Canones Eusebii; deinde quatuor Evangelia cum argumentis ſibi præfixis. Ante Evangelium Lucæ extat Fragmentum de Genealogia Chriſti & Mariæ ex Hippoliti Thebani Opere chronologico deſumptum. Lambecius putat ea, quæ de hac Genealogia a Nicephoro Calliſtio, Joh. Sæmbuco & Henr. Caniſio edita ſunt, haud parum inde capere poſſe incrementi. vid. Lambec. Comment. Lib. III. p. 46. ubi Fragmentum hoc integrum typis mandavit. Ultimus Editor hujus Fragmenti eſt Emanuel Scheelſtraten in Antiquit. Eccleſ.

p. 510. Exinde liquet Codicem nostrum Seculo decimo, quo vixit Hippolitus, non esse antiquiorem; Undecimo vero nec multo juniorem esse satis indicare videtur scriptura.

Westenius hujus Codicis mentionem facit N. T. T. I. Proleg. pag. 54. at minus recte Codex *vigesimus secundus* adpellatur. Codex enim Lambecii vigesimus secundus Psalterium continet. E descriptione haud liquet, num unquam fuerit collatus, nec ne. In unico tantummodo loco apud Matthæum hunc Codicem in testem vocat Westenius: puta: Matth. VI. 13, ubi in Commentario huic Codici annexo Scholion de Doxologia supra ad Cod. Neapol. 1. citatum obtinet; in omnibus vero cæteris Variantibus & quidem in quadraginta duabus, quæ, judice ipso Westenio, sunt probatiores, Codicem nostrum omnino tacet.

Variæ in hoc Codice deprehenduntur manus. Textus & catena Patrum ei annexa ejusdem sunt manus. Secunda manus supra & infra alios titulos & argumenta Capitum minio scripsit, usuique Ecclesiastico adaptavit, prima manu non nisi initium capitum indicante. Eadem manus, nempe secunda, variis in locis emendationem tentavit, vel adjiciendo vel eradendo. ex. gr. Matth. IX. 35. addit post verba *καὶ πᾶσαν μαλακίαν* verba minio scripta *ἐν τῷ λαῷ*, quæ omittunt cum Codice nostro multi Codices, Versiones fere omnes, & quæ juxta Millium Proleg. 1192. lectioni Ecclesiasticæ solummodo sunt

funt tribuenda. Luc. I. 35. verba ἐκ σοῦ punctis rubris primum notata deinde erasit, translucente adhuc pristina scriptura. Tertia manus ad Marc. VII. 14. addit in ora: καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιῆτε. Luc. I. 27. supra textum verba ab Exscriptore omissa posuit. καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου μαριάμ. Joh. I. 28. ad verba ἐν βηθανία, quæ in textu obtinent, in ora adjecit: γράφεται καὶ ἐν βηθαβαρᾷ κατὰ τῶν ἀκριβητῶν ἀντιγράμμα. Hæc manus duabus prioribus recentior videtur. Quarta manus Joh. V. 2. ἐβραῖσι adjecit. Quinta manus Joh. V. 32. erasit omnia, quæ post verba ἄλλος ἐστὶν ὁ usque ad ὑμεῖς ἀπεσάλκατε a prima manu scripta fuisse; quorum loco inseruit verba: μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οὐδα, ὅτι ἀληθὴς ἐστίν. Tam spatium, quod occupant hæc verba, quæ usque in marginem protrahuntur, quam pressior literarum ductus satis indicant, verba textus fuisse pauciora, qualia vero, non amplius liquet. Varians lectio, quæ ex hac emendatione oritur, alicujus est momenti, quippe quæ sensum loco citato optimum conciliat, omni vero autoritate destituitur. Ne unus quidem Codex apud Wetstenium ita legit, & jure quærimus, an non ex proprio ingenio hanc lectionem sibi finxerit Emendator? Alia manus, quam pro quarta habeo, addidit: ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. Joh. VI. 1. post γαλιλαίας erasit τῆς, & adjecit εἰς τὰ μέρη. Sic Cod. Cantab. sive Werstenii D. & Codices Latini. Inter Codices Blanchini solus Veronensis.

Joh.

Joh. VIII. 14. Verba omnia a καὶ ποῦ ὑπάγω usque ad κερῖνω δὲ ἐγὼ erasit, eorumque loco scripsit: καὶ ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς δὲ οὐκ οἶδατε usque ad καὶ ἐάν. E spatium scripturæ satis superque liqvet verba primæ manus pauciora fuisse. Forsan ob ὁμοιοτέλευτα a prima manu nonnulla omittebantur. Exempla omissionum hoc loco in aliis Codicibus suppeditat Wetstenius. Joh. XVII. 7. 8. παρὰ σοῦ ἐσιν usque ad καὶ ἔγνωσαν. Omnia scripsit eadem manus, quinta nempe, prioribus literis erasis. Suspicio eandem ac loco proxime præcedenti causam fuisse emendationis, in voce enim δέδωκας aliquoties repetita facile aberrare potuit oculus, & breve spatium, quod verba primæ manus occupant, suspicionem firmat. Hæc manus a cæteris valde discrepans seqviori ætati est tribuenda. Sexta manus est latina, quæ gothicis literis varia in margine adscripsit. v. g. Matth. VI. Ad Doxologiam hanc annotatiunculam in ora adjecit. *Nota bene: Quia tuum est regnum &c. desiderari in multis Codicibus.* aliaque plura nullius momenti. Eadem manus absque dubio in ora numeros capitum divisioni Bibliorum Complutensium conformes annotavit.

Mutua Vocalium permutatio rarius occurrit. Lectiones, quas in Matthæo habet singulares Codex noster, sunt: Cap. XII. 29. ἡ omittitur. XV. 31. ἰσραήλ omittit. XVIII. 13. πλανηθεῖσιν pro πεπλανημένοις. v. 16. καὶ pro ἡ ante τριῶν, v. 35. παραπτώματα αὐτοῦ. Hæc lectio αὐτοῦ pro αὐτῶν forsan vel lapsui oculorum

oculorum præcedenti αὐτοῦ infixorum vel studio sensum reddendi faciliorem est tribuenda; Vel forsan in codice suo eam invenit Apographus. Sic legit Versio Syra prior, quam Bengelius commemorat, Wetstenius vtro plane omittit. XXII. 1. πάλιν omittitur. Millius pro hac omissione Cod. Basil. I. citat. Wetstenius autem, qui ipse hunc Codicem excerpsit, vid. Proleg. P. I. p. 40.) tacet. Cuinam eorum fidem adhibeamus? XXIII. 26. πάντα omittitur.

Cum perpaucis Codicibus, fere omnibus, iudice Wetstenio, Versioni Latinæ cognatis, haud raro legit noster. Septendecim ejusmodi variantes lectiones in Matthæo occurrunt, quarum specimina quædam dabo, Lectorem ad ipsam Wetstenii compilationem, ut Codices cognoscat, qui pro hac vel illa lectione militant, remittens. Matth. XVIII. 30. πᾶν habet ante τὸ ὀφειλόμενον. Wetstenius Codices latinos tanquam huic lectioni faventes citat. Omnes Codices Blanchini omittunt. XX. 31. κύριε ἐλέησον ἡμᾶς υἱὸς δαβὶδ. Codices Blanchini heic in diversas abeunt partes. Vercellensis, Veronensis & Forojulienensis Codici nostro adstipulantur. XX. 34. αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ omittit absque dubio tanquam superflua, & quia in Marco & Luca non obtinent. Omnes Blanchini omittunt.

Interdum habet additiones, quas vel ex alio Evangelista vel e contextu mutuasse videtur. ex. gr. Matth. XV. 36. δύο ἰχθύας; id quod e Cap. XIV. 19. heic immi-

immigrasse suspicor. XIX. 16. καὶ ἰδοὺ νεανίσκος τις προσῆλθε τῷ ἰησοῦ γονυπετῶν αὐτόν. Sic legit cum Laudano 2. sive Werstenii 51. & septem Evangelistariis cum isto discrimine, quod solus habet προσῆλθε. Absque dubio more Evangelistariorum, quæ frequentes habent ejusmodi additiones, νεανίσκος e sequenti adoptavit, & cætera ex alio loco supplevit. Diverso modo hanc var. lect. recensuere Millius & Werstenius. Millius legit προσῆλθε, Werstenius vero προσελθὼν. Werstenius quidem duo Evangelistaria Colbertina affert, quæ non habet Millius. Nonne vero excerpta cæterorum codicum ad hunc locum citatorum Millio debuit? XXI. 1. καὶ βηθανίαν e Marc. XI. 1. vel Luc. XIX. 29. desumptum. XXV. 3. ἐν τοῖς ἀγγείοις. additamentum hoc, quod tantummodo commune habet cum Codice Cantabrigiensi sive Werstenii D. & Codice Latino Corbejensi Blanchini, forsan vel lapsui oculorum hæc verba in proxime sequenti versu intuentium vel studio textum emendandi tribuendum est. XXVIII. 2. post θύρας habet τοῦ μνημείου. Defectum hic forsan suspicatus est Apographus, quem e Marco supplere voluit. Ita censet Bengelius. Specimen characterum græcorum, quibus exaratus est hic Codex. vid. Tab. I.

§. III.

CODEx LAMBECHII TRIGESIMUS, membranaceus in 4to. Constat foliis trecentis viginti sex, & ab Augurio

rio Busbeckio, ut ipsa in folio primo fert manus ipsius, Constantinopoli fuit comparatus. Continet quatuor Evangelia elegantiori charactere scripta. Evangelistarum imagines in aurea area depicti Evangeliiis præfiguntur. Præmittuntur Canones Eusebii una cum ejusdem Epistola ad Carpianum. Codicem nostrum certo ætatis indicio destitutum Seculo XI. jure adscribendum esse puto. Vocales η & ει, η & ι, ω & ο, αη & ε haud raro confunduntur. Alias satis accurate scriptus est hic Codex, & rarissime σφάλματα occurrunt. Spiritus primæ manus sunt acuti, frequenter vero, ubi desunt, secunda manus diverso atramento spiritus rotundos appinxit.

Emendationes alienæ manus nonnunquam occurrunt. v. g. Matth. X. 25. οἰκειακούς pro οἰκιακούς. it. v. 36. οἰκειακοὶ pro οἰκιακοί. XII. 23. ὅτι pro μήτι, ο syllabæ μὴ supra imposito. Sic legit cum Codice nostro solus Cantabrigiensis cum isto discrimine, quod in Codice Cantabrig. immediate post μήτι sequitur. XVIII. 11. ζητῆσαι κῆ, judice Wetstenio, e Luca desumptum.

In Lectionibus, quæ sequuntur, cum perpaucis Codicibus Wetstenii concinit. Matth. VIII. 10. ἡυρον pro εὐρον. IX. 6. τότε omittitur. XVI. 1. ἐπηρώτων pro ἐπηρώτησαν. XVIII. 8. σκανδαλίση pro σκανδαλίζει. Codex Boreelii sive Wetstenii F in T. L. hic legit solus

C

σκαν-

σκανδαλίζῃ, qvōd facile ex confusione Vocalium *ει* & *η* in Codicibus satis frequenti fieri potuit; adeoque lectio hæc Codicis nostri pro singulari est habenda. XIX. 17. εἰς τὴν ζωὴν ἐστελθεῖν. Sic Neap. I. e Codicibus Blanchini Corb. Brix. Forojul. Vulg. XXIV. 6. θορυβεῖθε pro θροεῖθε. Hanc Var. Lect. qvam habet Cod. Parif. 4. Küsteri, plane omisit Wetstenius. XXVI. 36. γεσσημανεῖ. Sic legit Cod. Lamb. 31. qvi habet γεσσιμανι ob confusionem vocalium, qvæ in hoc Codice frequentissime occurrit. Bengelius Codicem Moscov. Wolf. 1. 2, qvorum posterior legit γεσσημανῃ, citat. Wetstenius plane omittit. Specimen Scripturæ vid. Tab. I.

§. IV.

CODEx LAMBECHII TRIGESIMUS PRIMUS, membranaceus, in 4to. Habet centum octoginta octo folia. Continet qvatuor Evangelia, qvibus præfiguntur Canones Eusebii una cum ejusdem epistola ad Carpianum. Calci adjicitur Calendarium Ecclesiæ Constantinopolitanæ, qvo lectiones evangelicæ singulis cujusqve mensis diebus assignatæ unacum nominibus Sanctorum recensentur. Spiritus qvoad maximam partem sunt acuti. Scriptura non est elegans; imprimis vero ductus literarum initialium est admodum rudis. Ad finem uniuscujusqve Evangelistæ εἰχοι καὶ ἔηματα numerantur.

Frequen-

Frequentissime inter se permutantur Vocales η & ϵ , ι & η , ϵ & ι , \omicron & ω , ϵ & α . Hic Codex tot habet variantes lectiones ac ceteri quatuor Codices simul. Mirus est illi concentus cum illis, qui iudice Wetstenio latinizant, imprimis cum Codicibus *C. D. L.* 1. 13. 33. Ut de hac convenientia pretioque Codici nostro statuendo ipse, iudicet Lector, ex Evangelio Matthæi specimina quædam dabo.

Cum Codice Wetstenii *C sive Regio 1905.* concinit in triginta & pluribus lectionibus parvo, Codicum numero stabilitis, & legit solus cum isto Codice. Matth. X. 13. ἐλάττω. XVI. 23. εἰ ἐμοῦ pro μοῦ εἰ. Codex Regius vero legit μὲν.

Cum Codice *Cantabrigiensi* sive *D.* Wetstenii concordat in octoginta lectionibus quoad maximam partem rarioribus & a paucis Codicibus probatis. Legit solus cum isto Codice. Matth. V. 42. δὲς pro δίδου. XIII. 26. καὶ ante τὰ ζῆζάνια omittit. Sic Cod. Vercell. & Veron. Blanchini. v. 32. αὐξήση v. 46. ἐνὰ ante πολύτιμον omittit. Cod. Vercell. & Veron. Blanchini pariter. XVII. 3. ὥφθη pro ὥφθησαν. Sic inter Codices Blanchini Vercell. & Veron. XIX. 28. καὶ αὐτοὶ pro καὶ ὑμεῖς. XX. 13. ἀποκριθεὶς ἐνὶ αὐτῶν εἶπεν. Omnes Blanchini, excepto Vercellenfi. Vulgarum omittit Wetstenius. XXI. 27. εἶπαν.

Codici *Stephani octavo* sive Wetstenii *L* in quinquaginta locis rarioribus consentit Codex noster, & absque ullo

Codicum concentu legit cum hoc Codice. Matth. XII. 45. *εἰσελθὼν* pro *εἰσελθόντα*.

Præter concentum Codicis nostri & *Basileensis* five *Wetstenii* 1. in quinquaginta novem variantibus lectionibus solus legit cum isto Codice. Matth. IV. 3. *εἶπεν αὐτῷ*. Sic omnes Codices Blanchini, excepto Brixiano. VI. 12. *ἀφῆκαμεν* in ora, ubi prima manus adjecit: *γράφεται ἀφῆκαμεν*; adeoque in aliis Codicibus invenit Apographus. Codex unus Barberinus apud Bengelium & Forojulienfis Blanchini habent. X. v. 33. *ἀπαρνήσηται* pro *ἀρνήσηται*. XIII. 1. *ἀπὸ* omittitur v. 48. *ἀγγη* pro *ἀγγεῖα*.

Cum Codice *Regio 2244*. Küsteri *Paris. 6.* five *Wetstenii* 13. in sexaginta variantibus lectionibus, quoad maximam partem non probatis nisi ab uno, duobus vel tribus Codicibus, concinit. In singularibus multis lectionibus ei consentit, & solus cum isto Codice legit. Cap. V. 25. ubi *σὲ παραδῶ* posterius omittit. VII. 23. *ἀναχωρεῖτε* pro *ἀποχωρεῖτε*. v. 27. *προσέκρουσαν* it. *σφόδρα* post *μεγάλη*. IX. 22. *σφαφείς*. XII. 25. *σήσεται* pro *σαθήσεται*. Küsterus notavit; Wetstenius vero omisit. An prius vel posterius legerint omnes Blanchini. Vulg. Syr.; qui *stabit* vertunt, nescio, utrumque enim verbum hanc versionem admittit. XIII. 6. *βάθος εἰζης* pro *εἰζαν*. forsitan e contextu emendatum. XIV. 24. *ἥδε σαδῖους πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπεῖχεν*. Versio Syra. An utraqve vel una tantummodo, Wetstenius non indicat.

XV.

XV. 14. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ὁδήγον σφαλῆσεται. ὁδήγον pro ὁδηγῶν permutationi frequentissimæ ο & ω procul dubio est tribuendum. v. 22. ἔκραξεν pro ἐκράυγασεν. XVII. 7. καὶ ἀψάμενος αὐτῶν εἶπεν. XXVII. 17. Additamentum post βαμβαβᾶν sc. ὅσις ἦν διὰ τᾶσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακὴν. Aliquid tamen discriminis intercedit in his verbis, quæ absque dubio e Luc. XXIII. 18. mutuata sunt. Codex noster verba Lucæ integra retinet, excepta voce βεβλημένον pro βεβλημένος, errore vel oscitantix vel ignorantix Descriptoris. In Codice Wetstenii vero nec omnia Lucæ, nec eadem verba obtrinent. De hoc Codice Küsterus in Proleg. ad Nov. T. pronunciat, unicum hunc pene plures var. lect. quam reliquos Parisienses omnes suppeditasse.

Codicem *Colbert. 2844.* sive Wetstenii 33. sibi consentaneum habet in viginti duabus lectionibus, quibus perpauci Codices gaudent. Solus legit cum hoc Codice Cap. XII. 12. πόσω ὅν μᾶλλον. Sic Vulg., quam omittit Wetstenius, & omnes Codices Blanchini, Corbejensi excepto.

Singulares lectiones habet circiter sexaginta; inter quas haud paucae additiones & omissiones, quibus scæcet Codex noster. Præcipuæ sunt: Cap. I. 13. ἀβιουδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀζώρ. ἀζώρ δὲ ἐγέννησε τὸν σαδώκ. Absque dubio a linea aberravit oculus Apographi. II. 8. ἀναγγέilate pro ἀπαγγέilate. v. 11. ἰδοντες pro

εἶδον. V. 25. ἐννοῶν pro ἐννοῶν ex confusione
 facillima literarum υ & ν. VI. 34. ἐαυτοῖς pro τὰ
 ἐαυτῆς. VII. 5. ἀπὸ pro ἐκ; forsan ob convenientiam
 v. 4. v. 22. ultimum τῷ σῶ ὀνόματι deficit; aliena
 manus vero in ora apposuit. VIII. 29. post ἐκράξαν
 legit Φωνῇ μεγάλη, absque dubio e Marc. V. 6. vel
 Luc. VIII. 28. desumptum. XI. 19. ἀπὸ πάντων τῶν
 ἔργων αὐτῆς. Versio Syra heic vocem habet, quæ
cultores vel *operarios* significat. Legit forsan Syrus
 in exemplari suo ἐργάτων, unde, contractione vocis
 non observata, lectio ἐργων facile oriri potuit. Reuschius
 in *Syro suo Interprete N. T.* p. 24. jure miratur,
 cur Syrus heic non retineat hebraismum græci sermonis,
 secundum quem filii sapientiæ sunt cultores sapientiæ;
 cum alias solet etiam hebraismo uti, ubi vel nullus plane
 in textu græco apparet. Hæc objectio caderet, si aliter
 legisset Syrus. Versio latina in Polyglottis Londinensi-
 bus male hanc vocem per *opera* reddidit. Westenius
 hanc variantem lectionem plane omisit. Millius vero &
 Bengelius annotarunt. Conjectura posterioris, hanc lec-
 tionem ex affini literarum ductu in verbis τέκνων &
 ἔργων ortam fuisse, parum verisimilis mihi videtur. vid.
 Adp. crit. p. 37. 2da. Ed. XII. 6. ἀν αἰτιοι pro ἀνάι-
 τιοι. Descriptor forsan spatio quodam inter ἀν & αἰτιοι
 relicto deceptus ex una voce duas finxit. XVI. 4. post
 μαιχαλῆς habet ἐστίν. XVII. 20. ἐν ταῦτα pro ἐντεῦ-
 θεν. v. 25. καὶ εἰσελθόντων εἰς τὴν &c. Sic Vulgata, &
 inter

inter Codices Blanchini Vercellenfis. XVIII. 13. ἐν pro ἐπὶ. XXI. 43. ἡμῶν pro ὑμῶν, forſan in proxime præcedentem verſum erravit oculus, ubi habetur ἡμῶν. XXII. 30. γαμίσκονται pro γαμοῦσιν. Hoc verbum non obtinet niſi Marc. XII. 25. An hæc lectio pro ſingulari ſit habenda, neſcio, Werſtenio & Millio diſſentientibus. Ille enim in Codice *Leiceſtrienſi* ſive 69. legit ἐγγαμίσκονται; hic vero γαμίσκονται. XXIII. 8. ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί omittit ob ὁμοιοτέλευτον. v. 10. ὅτι καθηγητῆς ὑμῶν ἐſιν ὁ χριςτός. Cod. Vercell. Blanchini. XXIV. 38. ἀχρεῖς ἡμέρας ἦλθεν Νῶε εἰς τὴν &c. XXV. 31. ὅν pro δὲ poſt ὅταν. XXVI. 43. βεβαρυμένοι pro βεβαρημένοι &c.

Adhuc ſpecimina quædam omiſſionum & additionum, quas cum aliis Codicibus vel Verſione aliqua habet communes, addam. Matth. V. 18. Habet poſt νόμου additamentum: καὶ τῶν προφητῶν. X. 23. Seqvens augmentum obtinet: ὅταν δὲ διώκουſιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, Φεύγετε εἰς ἐτέραν. κ' ἂν ἐκ ταύτης διώκουſιν ὑμᾶς, Φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. Ita legunt inter Codices Blanchini Vercellenſis, Veronenſis & Corbejenſis, cum levi tamen variatione. XI. 18. poſt ἰωάννης legit πρὸς ὑμᾶς. XIII. 13. Additamentum: μήποτε ἐπιſτρέψωſιν; abſq̃ue dubio e Marc. IV. 12. Sic legit inter Codices Blanchini, Veronenſis. XV. 8. Verba ἐγγίξει μοι τῷ ſώματι αὐτῶν κ' omittit; forſan ex Marci VII. 6. Bengelius potius ex Eſaia quam Marco hanc omiſſionem

emanasse existimat. Inter Codices Blanchini Vercell. Veron. Forojul. & Corb. omittunt. XVI. 2. Defectum ab εἰπεν αὐτοῖς usque ad γενεὰ aliena manus in ora adnotavit. v. 21. post γραμματέων habet τοῦ λαοῦ. XVIII. 29. εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ omittit; forsan, quia hæc verba in v. 26. non invenit Apographus. Omnes Blanchini, excepto Brixiano, omittunt. XIX. 9. παρεκτὸς λόγου πορνείας. juxta Millium e Cap. V. 32. Omnes Codices Blanchini legunt: *nisi ob causam fornicationis*, excepto Corbejensi, qui legit: *excepta causa* &c. XX. 30. ἰησοῦ post κύριε e Marc. X. 47. vel Luc. XVIII. 35. v. 34. αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ ex emendatione alienæ manus additum. De hac omissione vide ea, quæ ad Codicem Lambec. 29. hæc verba omittentem supra annotavi. XXI. versus vigesimus nonus & trigismus invicem transponuntur. Codices latinos pro hac omissione affert Wetstenius. Quod ad Codices Blanchini attinet, omnes ordinem versuum, qui in textu græco impresso obtinet, servant; in versu autem trigesimo primo, ubi pro ὁ πρῶτος Codex noster legit ὁ ἕχαιτος, Codices Blanchini, Brixiano excepto, legunt: *novissimus*. XXII. 37. καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σοῦ; absque dubio e Marco vel Luca additum, ubi tamen legitur: ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σοῦ. Wetstenius in commemoratione hujus variantis lectionis σοῦ omittit. Hinc non liquet, an Codices nominati habeant, nec ne. Versio Syra σοῦ retinet. XXIII. 25. Post παρόψιδος legit καὶ τοῦ πίνακος forsan

forſan e Luc. XI. 39. juxta Millium, qui putat, primum hæc verba interpretationis cauſa in ora fuiſſe appoſita, quæ deinde ex inſcitia Apographi in textum admittebantur. XXIV. 36. adduntur verba: οὐδὲ ὁ υἱός. Prolixius de hoc augmento egit Weſtenſius, qui cum Grotio ſuſpicatur, hæc verba e Marc. XIII. 32. addita fuiſſe. In omnibus Blanchini Codicibus obtinent. XXV. 1. Additamentum, καὶ τῆς νύμφης ex dimidia parte eratum apparet. Favent huic lectioni omnes Codices Blanchini. Inter verſum 30 & 31. inferuntur verba: ταῦτα λέγων ἐφώνει, ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκούτω; quæ, quæ ratione in tot Codices immigraverint, an forte e Matth. XIII. v. 43. ob materiæ ſimilitudinem, vel ex Evangeliftariis, quæ innumeras ejusmodi additiones admittunt, nescio. v. 45. τῶν ἀδελφῶν μου. juxta Millium e v. 40. Celeb. Blanchinus pro lectione Codicis Corbejenſis, qui v. 40. τῶν ἀδελφῶν omittit, minus accurate Codices aliquot græcos commemorat, quorum mentio fit in Tomo VI. Polyglott. Londin. p. 5. Collectionis Var. Lectionum. Ne unus quidem pro hac lectione militat. XXVI. Inter v. 39. & 40. duo verſus e Lucæ XXII. ſc. quadageſimus tertius & quartus.

§. V.

CODEx CAROLINUS vel Auſtarii manuſcripti Mſer. BIBL. CÆS. ſecundus. Eſt membranaceus in 4to. Habet folia 302. Hiſtoriam hujus Codicis, qui nunc in Biblio-

theca Cæsarea Vindobonensi asservatur, Auctario manuscripto Catalogi Manuscriptorum debeo, ubi sequentia inveni. “ Ex Imperatoris Caroli VI. cubiculo post ipsius mortem cum aliis libris in augustam hanc illatus fuit Bibliothecam. E Græcia forsan in Hispaniam advectus Regi Carolo II^{do}. velut sacra λείψανα fuit oblatus, & a Carolo Mariæ Annæ Regina; unde in manus Tiburtii Oenipontani Viri Capucinorum Ordinis Religiosi devenit, ac ab eo Imperatori Carolo Augusto cum eâdem piâ veneratione donatus. “

Continet quatuor Evangelia adeo eleganti characterē scripta, literis initialibus deauratis, & imaginibus Evangelistarum in aurea area variis coloribus depictis. Præfigitur Epistola Eusebii ad Carpianum literis deauratis exarata. Sequitur Argumentum in Evangelium Matthæi e manu ipso Codice recentiori. Eadem manu scripti in sequenti pagina occurrunt tredecim versus Jambici in Matthæum a Niceta Philosopho, ut fert inscriptio, exarati. Deinde Canones Eusebii decem Tabulis comprehensi deprehenduntur. Excipit eosdem Index capitum sexaginta octo, in quæ dividitur Evangelium Matthæi. Post primam Tabulam inserta est pagina, ubi sequentia verba hispanica una cum explicatione Germanica leguntur.

SENNORA!

Estas son las Concordancias de los santos Evangelistas, como corresponden unos con otros. Vuelva V. Mgd. muchas olas, vera la Antigüedad. Germanice.

Diese

Diese sind die Concordantiæ oder Uebereinstimmung der vier Evangelisten, wie einer mit dem andern zusammentrifft. Ihro Majestät blättern ein wenig hierin; so werden Sie wahrnehmen, wie alt dieses Buch sey.

Ad finem Canonum eodemqve folio Scholion deprehenditur indicans, quo anni tempore quæque Evangelia a Græcis legantur, eadem manu ac Argumentum in Evangelium Matthæi exaratum. Ejusdem manus sunt Tabulæ recensionem capitum Evangelii Matthæi sequentes, quæ indicant lectionem Evangeliorum & Epistolarum in Ecclesia ad singulos anni dies pertinentem. Sequitur breve Scholion in Matthæum alia manu exaratum, & deinde Argumentum Cosmæ *Indicoplesti* in hoc Evangelium. Observatu digna est duplex scriptio nominis hujus Viri, qui alias *Indicopleustes* audit. Vide de hoc *Cosma* & Argumentis Evangeliorum ab eo confectis Fabricii Bibl. Græc. Lib. III. Cap. 25. Hoc Argumentum una cum Argumentis unicuique Evangelio præfixis manum recentionem, quæ præcedentia scripsit, produnt. Hæc ipsa manus ante Evangelium Lucæ inseruit Genealogiam Mariæ & Christi, de qua plura in Sect. IV.; ubi eam integram recensebo.

In folio penultimo Testimonium trium Archiepiscoporum lingua Italica scriptum & sigillis eorum consignatum deprehenditur, quo testantur hunc Codicem (charactere ligato exaratum, & Sec. Xmo. haud antiquiorem), revera scriptum fuisse a S. Hierotheo Archiepiscopo

piscopo Atheniensi. Sic sonant ipsa verba, quæ ob stupendam credulitatem digna sunt, quæ heic inferantur. *D. Antonio Perino, per Misericordia di Dio e della S. Sede Apostolica Arcevescovo d'Andro. Illmi e Revmi Monsri D. Nicodemo Arcevescovo di Paronassa. D. Meletio Arcevescovo di Zia del rito Greco, in presenza nostra attestano; qualmente il presente S. Evangelio di S. Matteo S. Marco S. Luca e S. Giovanni Evangelisti, e scritto da S. Hierotheo Arcevescovo d'Athene anni trenta dopo L'Assontione del Gesu Christo, e per fede della verita abbiamo fatto la presente attestatione sottoscritta da nostra propria mano e sigillata del nostro Sigillo. Data nella nostra Catedrale 22 Maggio 1660. (L. S.) D. Andrea Arcevescovo d'Andro manu propria &c. Noi Michel Gerazuni, Comesario in questa Isola attestiamo, qualmente la presente attestazione è stata scritta in presenza nostra, e per fede del vero sottoscrivemo la presente. Andro: Maggio 22. 1660. Michel Gerazzuni Com^{rio}*

In Folio ultimo occurrit sub nomine Sti. Maximi Scholion chronologicum de Christi & Johannis Baptistæ natali & morte cum præcisa Anni Solaris & Lunaris diei & horæ definitione. Ejusdem Scholii sed in alio Codice fit mentio in Lambecii Comment. Bibl. Cæs. Lib. IV. p. 114.

In

In Compactura lignea inscriptiones quædam reperiuntur, quarum duas tantummodo afferamus, quæ *nota bene* sibi præfixum habent.

1. NB. Notatu dignum est, hunc sacrum originale Codicem conscriptum a S. Hierotheo, qui cum S. S. Apostolis sepultura Beatæ Virginis Mariæ interfuit, tandem inferendum Bibliothecæ Cæsareæ Aquila biceps prognosticabat, quæ in copertura hujus sacri & pretiosi thesauri quatuor vicibus impressa cernitur.
2. NB. Hunc librum Evangeliorum a Sto. Hierotheo conscriptum Augustissima Hispaniarum Regina Marianna Palatina dono accepit a Rege Carolo Secundo Conjuge suo 1699. Madriti; a dicta vero Augustissima Regina accepit E. Tiburtius Oenipontanus. 1700.

Haud raro manus recentior eadem nempe, quæ in Scholiis deprehenditur, spiritus & accentus vel adjecit vel renovavit; varia in ipso textu adjecit, erasit, mutavit, sæpissime tamen in rebus parvi momenti, & ubi nuda transpositio vocum discrimen efficit. Freqventer lectionem reprobata meliori præfert, & raro probationem inferuit. Exempla sequuntur: Matth. II. 1. Ἰερουσαλὴμ in ἱεροσόλυμα mutavit. III. 5. Emendator supra Ἰορδάνη adjecit ποταμῶ; id quod habet quidem magna pars Codicum & Versionum, rejicit vero Wettsteinus tanquam e Marco petatum & Matthæo parum congruum. Quia non necesse fuit, ut Matthæus ad homines in Palæstina scribens adderet, Jordanem esse fluvium. Nullus Codex Blanchini. v. 11. Verba quædam erasa sunt,

sunt, quorum loco addidit *ἀγίῳ καὶ πνεύμῳ*. Omnibus erasis, non facile conjici potest, quæ verba textus antea habuerit: satis vero e spatio, quod occuparunt, liquet, *καὶ πνεύμῳ* omissum fuisse, quam omissionem in quadraginta & pluribus Codicibus observavit Wetstenius. Præter hunc Codicem Codices nostri Lamb. 29. & 30. omitunt, quorum tamen posterior in margine habet a prima manu: *γράφεται καὶ πνεύμῳ*. V. 20. Emendator in ora adjecit. *γράφεται ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη*. VII. 2. *ἀντιμετρηθήσεται* ex emendatione pro *μετρηθήσεται*. Priori lectioni favent inter Codices latinos Blanchini. Brix. Corb. IX. 5. *σοῦ* pro *σοι*. v. 11. post *ἐθ' εἰ* addit *καὶ πίνει*, absque dubio e Marc. II. 17. v. 15. Post *ἐφ' ὅσον* in ore adjicitur *χρόνον*, forsan e Marco. Sic legunt Evangelistaria. XII. 23. post *ἐστὶν* habet in margine *ὁ χριστός*. Absque dubio additamentum Evangelistariorum, quorum quatuor pro hac lectione affert Wetstenius. XIV. 36. *καὶ ἂν* post *ἵνα*. Sic præter quinque Codices Wetstenii, Versionem Vulg. & Syram legunt omnes Codices Blanchini, excepto Corbejensi. XV. 32. *ἡμέραι* in *ἡμέρας* mutavit. *ἡμέραι* juxta Millium, Bengelium, Wetstenium est lectio probatur. Omnes Blanchini Codices *ἡμέραι* legunt. XVI. 3. pro *συνίετε* supra adjecit *δύνασθε* e consensu maximæ partis Codicum græcorum & Versionum. v. 24. *ἀκολουθεῖν* supra imposuit verbo *ἐλθεῖν*. XVII. 18. pro *ἐθεραπεύθη* addit in ora *ἴαθη*. v. 27. *ἀναβάντα* pro *ἀναβαίνοντα*.

XVIII. 6. εἰς pro ἐπί. XIX. 16. τις pro ἕως. v. 21. οὐρανῶ pro οὐρανοῖς. v. 24. διελθεῖν pro εἰσελθεῖν. XX. 30. υἱὸς pro υἱέ. XXII. 5. εἰς pro ἐπὶ. v. 13. χεῖρας ἢ πόδους pro πόδας ἢ χεῖρας. Omnes Codices Blanchini lectioni posteriori favent. v. 16. μέλλει pro μέλει. v. 46. αὐτῶ post ἀποκριθῆναι. XXIII. 36. πάντα ταῦτα pro ταῦτα πάντα. XXIV. 6. ante τὸ τέλος addit ἐστὶ. v. 18. τὸ ἱμάτιον pro τὰ ἱμάτια. v. 41. μύλωνι pro μύλῳ. v. 49. post ἐδίειν addit τε pro δέ. XXVI. 7. pro πολυτίμου legit βαρυτίμου. v. 13. μνημόσυνον pro μαρτύριον. Posterius legit tantummodo unus Codex Wettsteinii sc. Cod. 5. sive *Stephani* δ. Aliquid erasarum literarum adhuc translucet. Additamentum inter versum 39. & 40., quod habet etiam Codex Lambec. 31. Emendator in ora adjecit. v. 40. καὶ λέγει τῷ πέτρῳ pro ἢ λέγει αὐτοῖς. v. 55. ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων pro διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ. XXVII. 55. καὶ post ἐκεῖ. v. 64. νυκτὸς in ora adjecit. Magno pro omissione νυκτὸς Codicum & Versionum numero accedunt Codices Lambecii 30. 31. & omnes Blanchini. v. 65. ὅτι ante ἠγέρεθι.

Ex hisce paucis satis apparet, quid de emendationibus hujus Codicis sit sentiendum. , fere semper in Codice nostro more Veterum η & ω additum haud raro scalpello erasit emendator. Spiritus a prima manu fere semper sunt acuti, a secunda manu vero rotundi. Confusio vocalium & σφάλματα in Codice nostro rarissime occurrunt.

Legit

Legit solus & absque ullo Codicum consensu. Matth. V. 39. *εἰς* pro *ἐπὶ*. XI. 24. *ἐτι* omittitur. XIII. 36. *ξίζανίων τοῦ ἐχθροῦ*. Emendator supra posuit *ἀγροῦ*. XVI. 3. *εἰδατε*. In ora a prima manu: *γράφεται γινώσκετε*. XVII. 3. *μετ' αὐτοῦ* omittit. XXVI. 54. Post *αἱ γραφαὶ* legit *τῶν προφητῶν*, quod punctis notatur. Atramenti diversitas indicat, hæc puncta a prima manu non apposita fuisse. Hoc additamentum habent Codices Blanchini Veronensis, Brixianus & Corbejensis. Nonne e versu 56. in hunc versum irrepserit? Ad Marc. XIV. 49. Werstenius Codices aliquot græcos & Versiones citat huic lectioni faventes.

§. VI.

Ut vero Lector eo magis ad judicandum de variantibus Codicum nostrorum lectionibus reddatur idoneus, heic lectiones duplicis generis ex Evangelio Matthæi recensebo. Primo tales, quales iudice Werstenio textu nostro impresso probatiores habent Codices nostri; vel ubi in iis, quæ juxta sententiam ipsius in textu vel deleri vel addi debent, ei consentiunt. Deinde ejusmodi Codicum nostrorum lectiones, quas habet magnus Codicum numerus, & a Millio, Bengelio vel aliis Criticis probatæ occurrunt, non vero a Werstenio probantur. Nullus hanc ob causam credat me hic in verba hujus vel illius istorum Criticorum jurare velle, qui nonnunquam tam in Codicibus quam lectionibus dijudicandis toto

cælo

cœlo inter se discrepant; nec, juxta numerum Codicum haud semper æstimandam esse lectionem, diffiteor; nihilominus tamen concentum Codicum non antea excerptorum, inter quos quinque nostri locum tenent, cum Criticorum emendationibus ad id conferre posse existimo, ut sententiæ eorum eo melius examinentur; lectiones plane genuinæ appareant; firmiores lectionibus textus impressi, sed non adhuc satis certæ, reddantur certiores; æquales ponderentur; minus firmiores cadant, & sic, quantum fieri potest, certa ab incertis, vera a falsis secernantur.

Cum Wettstenio legunt sequentibus in locis Codices nostri. Cap. III. 8. καρπὸν ἄξιον. Lamb. 29. 30. 31. Carol. IV. 10. ὀπίσω μου addunt Neapol. 1. Lamb. 29. Lamb. 30. ex emend. Carol. v. 18. ὁ ἰησοῦς omittunt Omnes. V. 44. τοῖς μισοῦσιν. Omnes. v. 47. φίλους Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. VI. 18. ἐν τῷ Φα- νερωῷ omittunt Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. VII. 2. μετρηθήσεται. Neapol. 1. Lamb. 29. Carol. v. 14. τί omnes. VIII. 8. λόγῳ. Omnes. v. 13. ἐκατοντάρχῃ Lamb. 29. 30. 31. Carol. a prima manu. v. 25. αὐτοῦ omittunt. Neapol. 1. Lamb. 30. 31. Carol. IX. 5. σεν. Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. a secunda manu. v. 17. ἀμφοτέροι. Omnes. v. 36. ἐσφυλμένοι. Omnes. X. 25. ἐπεκάλεσαν. Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. v. 28. φοβεῖσθε. Lamb. 30. 31. Carol. XI. 16. παι- δίοις. Omnes. v. 21. Βηθσαϊδᾶ. Neapol. 1. Lamb. 29. 30.

XII. 6. *μειζον*. Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. v. 8. *καὶ* omittunt omnes. Lamb. 31. ex emend. v. 21. *ἐν* omittunt omnes. v. 32. *τῷ νῦν*. Neapol. 1. Lamb. 29. 30. XIII. 14. *ἐπ'* omittunt omnes. v. 33. *ἐκρυψεν* Neapol. 1. Lamb. 29. Carol. XIV. 19. *καὶ* ante *λαβῶν* omittunt omnes. XV. 32. *ἡμέραι*. Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. XVI. 28. *ὧδε ἐς ὧτες*. Neapol. 1. Lamb. 30. Carol. XVII. 9. *ἐκ*. Omnes. XVIII. 6. *εἰς*. Lamb. 29. 30. 31. Carol. v. 19. *ἀμὴν* addunt omnes. v. 29. *ἐν τι* pro *ὁ*, *τι* Omnes. XIX. 24. *εἰσεληθῆεν*. Neapol. 1. Carol. a prima manu emend. XX. 2. *καὶ* ante *συμφωνήσας* addunt omnes. v. 26. *δὲ* omittunt Neapol. 1. Lamb. 30. 31. Carol. XXI. 3. *ἀποσέλει*. Neapol. 1. Lamb. 30. 31. Carol. v. 30. *ἐτέρω*. Lamb. 31. XXII. 6. *ἐκείνος* post *βασιλεὺς* addunt omnes. XXIII. 13. 14. transponunt omnes. v. 21. *κατοικήσαντι*. Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. v. 26. *ἀδικίας*. Carol. v. 30. *ἡμεθα*. Neapol. 1. Lamb. 30. 31. secunda vice in eodem versu. Neapol. 1. Lamb. 30. & 31. ex emend. secundæ manus. v. 36. *ὅτι* ante *ἤξει* addunt Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. XXIV. 17. *τὰ* post *ἄραι*. Omnes. v. 20. *ἐν* omittunt omnes. v. 49. *ἐθῆ δὲ καὶ πῆν*. Lamb. 30. 31. XXVI. 26. *εὐχαρισήσας*. Omnes. v. 52. *ἀποθανούσιντα*. Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. v. 59. *θανατώσουσιν αὐτόν*. Neapol. 1. Lamb. 29. 30. v. 71. *αὐτῶν* ante *πάντων*. Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. XXVII. 35. a *κλήρον* usque

usque ad κληῆρον omittunt. Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. v. 41. καὶ Φαρισαίων addunt Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. v. 42. ἐπ' ante αὐτῶ. Lamb. 30. Carol. v. 44. αὐτόν. Omnes. v. 46. λιμὰ. Omnes. XXVIII. 19. οὖν omittunt omnes. Summam harum lectionum colligentes habemus in Cod. Neapol. 1. quadraginta sex. In Cod. Lamb. 29. quadraginta duas. In Lamb. 30. quadraginta novem. In Lamb. 31. triginta quatuor, quarum duæ ex emendatione secundæ manus; & in Cod. Carol. quadraginta octo, quarum tres ex emend. primæ manus, duæ vero ex emendatione secundæ.

Sequuntur V. L. quæ vel in magno Codicum numero obtinent, vel a Millio, Bengelio, aut alio Critico probantur, etsi juxta Werstenium non sint probatiores. Werstenium adeant, qui numerum Codicum vel nomina Criticorum scire cupiunt; lectiones tantummodo recensabo; ubi vero omisit, vel minus recte citat Werstenius, indicabo. Matth. V. 28. αὐτήν pro αὐτῆς. Omnes nostri. IX. 27. υἱὸς pro υἱῆ. Neapol. 1. in ora a prima manu. Lamb. 30. Carol. a secunda manu. XI. 8. βασιλείων pro βασιλέων. Neap. 1. Lamb. 29. 30. Carol. v. 16. αἰγοῦν pro αἰγοῦν. Neapol. 1. Lamb. 29. v. 23. ὑψώθη pro ὑψωθεῖσα. Neapol. 1. Lamb. 30. Carol. XII. 35. τὰ ante ἀγαθὰ omittitur. Sic Omnes nostri. Bengelius hanc lectionem iis adnumerat, quæ per Codices textu impresso sint firmiores, nec tamen plane certæ. v. 42. σολομῶνος bis pro σολομῶντος. Omnes nostri.

Millius pro hac lectione plerosque Codices citat, & Bengelius in ipsum textum admittit. Miror, cur tam in Novo suo Testamento quam in Adparatu Critico lectionis *σολομῶντος* ne quidem meminerit Bengelius. XIV. 22. *αὐτοῦ* omittitur. Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. v. 25. *ὁ ἰησοῦς* omittitur. Sic Lamb. 29. 30. XVI. 20. *ἰησοῦς* omittitur. Omnes nostri, excepto Lamb. 30. XVIII. 4. *ταπεινώσει* pro *ταπεινώσει*. Omnes nostri. v. 31. *ἐαυτῶν* pro *αὐτῶν*. Omnes nostri, excepto Lamb. 31. XX. 27. *ἔσα* pro *ἔσω*. Neapol. 1. Lamb. 31. Carol. XXI. 28. *τις* post *ἄνθρωπος*. Lamb. 31. XXIII. 8. *ὁ διδάσκαλος* pro *ὁ καθηγητής*. Neapol. 1. Carol. ex emend. secundæ manus. XXV. 3. *λαμπάδας αὐτῶν* pro *ἐαυτῶν*. Omnes nostri. XXVI. v. 40. *ὥτως* cum signo distinctionis immediate illud sequenti. Sic omnes Codices nostri. XXVII. 43. *νῦν* omittitur. Neapol. 1. Lamb. 29. 30. v. 64. *νυκτὸς* omittitur. Lamb. 30. 31. Carol.

§. VII.

Priusquam vero quinque hosce Codices nostros missos faciamus, in supplementum Collectionis Variantum Wettstenianæ lectiones aliquot subjungere licet, ubi vel latini Codices Blanchini, quos non viderat Wettstenius, absque consensu ullius Versionis varianti lectioni hujus vel illius Codicum nostrorum favent, vel ubi Versiones Vulgata & Syra a Wettstenio aut plane omittuntur, aut minus

minus recte recensentur. Præter Codices nostros alios Græcos, ab aliis excerptos, ne multus hacin re videar, non commemorabo. Matth. IV. 3. καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ. Pro hac lectione, quam habet Cod. Lamb. 31, Versionem Syram hic affert Wetstenius. An forsan Syram *posteriores* sive *Heracleensem*? Versio prior enim legit cum Codice Cantabrigiensi προσῆλθεν αὐτῷ ὁ πειράζων, καὶ εἶπεν αὐτῷ. V. 32. πᾶς ὁ ἀπολύων pro ὅς ἀν ἀπολύσῃ. Neapol. 1. Lamb. 29. inter Blanchini Cod. Brix. Corb. Forojul. πᾶς legunt Versiones Syra & Vulgata, quæ a Wetstenio omittuntur. V. 39. σου omittunt Neapol. 1. Carol. Blanchini Vercell. Brix. v. 47. φίλους pro ἀδελφούς. Neapol. 1. Lamb. 29. 30. Carol. & inter Codices Blanch. Brixianus. VI. 34. vel τὰ αὐτῆς, vel cum Cod. Lamb. 29. 30. a prima manu, & Carol. αὐτῆς legit Syrus, non vero αὐτῇ, ut vult Wetstenius. XII. 6. μερίζον. Omnes nostri præter Lamb. 31. Corb. Blanchini. Lectionem habent singularem Codex Veron. & S. Germanensis, cujus excerpta dedit Blanchinus; legunt enim: *quia Sabbatho major est hic*. v. 12. πόσω ὄν μαλλον. Vulg. a Wetstenio omittitur. XIII. 13. μήποτε ἐπιστρέψωσιν. Lamb. 31. Veron. Blanchini. v. 26. καὶ omittitur ante ζιζάνια. Lamb. 31. Vercell. Veron. XIV. 9. καὶ λυπεθεῖς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὄρκους &c. Lamb. 31. Vercell. v. 25. ἦλθεν. Lamb. 31. Vulg. omnes Blanchini. XV. 5. τιμήσει. Lamb. 30. 31. Vulg. Syr. XVI. 26.

ὠφεληθήσεταί. Lamb. 31. Brix. XVIII. 35. οὐράνιος. Neapol. 1. Vulg. Brix. Forojul. XIX. 29. πᾶς ὅσις. Lamb. 31. Corb. XXI. 3. καὶ ante εὐθέως pro εὐθέως δὲ. Lamb. 29. Omnes Blanchini; ob defectum tamen in Codice Vercell. non constat, quid legerit. Versionem Syram hic omittit Wetstenius. v. 7. ἐκάθισεν pro ἐπεκάθισαν. Lamb. 29. Omnes Blanchini, excepto Forojulienfi; cur hic potius pro ἐπεκάθισεν quam ἐκάθισεν Syrum afferat Wetstenius, nescio. v. 9. αὐτὸν post προάγοντες. Lamb. 31. Corb. Syr. XXII. 6. ἐκεῖνος post βασιλεὺς. Omnes nostri, excepto Lamb. 31. Vercell. Vercell. Veron. Brix. v. 13. βάλετε pro ἐκβάλετε. Lamb. 30. 31. Carol. Vulg. & omnes Blanchini. XXIII. 39. ὅτι ante οὐ μή. Lamb. 31. Vercell. Veron. Brix. Syra. XXIV. 1. καὶ ἐξελθὼν ὁ ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο. Lamb. 31. Versio Syra, quam hic citat Wetstenius, aliter legit, puta: *Et egressus est Iesus e Templo ad abeundum*, vel *ut abiret*. XXV. 26. καὶ ἀποκριθεὶς pro ἀποκριθεὶς δὲ. Carol. ex emendatione. Versio Syra δὲ omittit. XXVIII. 2. καὶ ante προσελθὼν. Neapol. 1. Lamb. 29. Versio Syra. Maxima pars harum & supra in descriptione Codicum occurrentium diversitatum Versionis Syriacæ, quæ a Wetstenio omittitur, etiam in Reuschii *Syro Interprete cum græco fonte N. T. collato* desideratur.

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

Anteqvam descriptionem uniuscujusque quinque horum Codicum, unde Epistolam Pauli ad Romanos contuli, aggredior, pauca quædam de iisdem in genere præmittam. Omnes bene satis conservati sunt. Haud remotissimæ quidem, non tamen spernendæ vetustatis vestigia præferunt. Obiter eosdem evolvendo propter loca quædam dubiis Criticorum diu vexata inveni, in omnibus verba 1 Joh. V. ab ἐν τῷ εὐαγγελίῳ v. 7. usque ad ἐν τῇ γῇ in v. 8. deesse. In Codice tamen trigesimo quinto Lambecii latina manus hoc Scholion in ora adjecit: *alibi aliter*. Ad calcem Cap. XVI. Epistolæ Pauli ad Romanos tres ultimi versus, ut e N. T. Werstenii liquet, in plurimis Codicibus desunt, fini Cap. decimi quarti adhærentes. Utroque in loco a Codicibus nostris omittuntur. Mirum sane; si ita absque consensu plurimum Codicum legerint. Codicibus Werstenii pro additione trium versuum ad finem Cap. XIV & omissione ad finem Cap. XVI. ad calculos revocatis, supersunt adhuc quindecim Codices, qui huic lectioni non favent. Iterum subtractis, qui vel Epistolam ad Romanos non habent, vel non ita collati fuere, ut testimonium dicant, Codicibus, restant tantummodo novem; Ex hisce vero non nisi *Claromontanus* sive D. Werstenii & quidem ex emendatione posteriori loco, & *Augiensis* sive F pro omissione in utroque loco citari possunt. Codex *Barne-*

rianus enim sive *G* Wetstenii hic non potest in censum venire, cum juxta sententiam Wetstenii uterque Codex, Bærn. nempe & Aug. non nisi unus sit, hoc ex illo aut vice versa descripto, & spatium ad finem Cap. XIV. in Cod. Bærn. vacuum relictum esse notavit Wetstenius. Jam quæritur, an e silentio Wetstenii colligere liceat, duos tantummodo Codices hæc verba utroque in loco omisisse. Probe scio, nos non semper hanc in numerando Codices Wetstenii tuto satis inire posse rationem, & mirus Codicum nostrorum alias valde a se invicem discrepantium consensus haud inepte ansam præbet suspicandi, duplicem hanc omissionem in pluribus Codicibus obtinere.

Subscriptiones Epistolæ Pauli ad Romanos in Codicibus nostris hic integras & uno loco, ut eo melius convenientiam & differentiam earum perspiciat lector, inferere lubet. Lamb. 1. legit. πρὸς Ῥωμαίους ἐγράφη ἀπὸ Κορίνθου διὰ Φοίβης τῆς διακόνου. σιχων χ̃κ. Cod. Lamb. 34. αὐτὴ ἡ ἐπιστολὴ ἐγράφη ἀπὸ Κορίνθου διὰ Φοίβης τῆς διακόνου τῆς ἐν κεγχρεαῖς ἐκκλησίας. σιχων χ̃κ. Quomodo apertum illud in verbo ἐγράφη vitium in hunc Codicem alias haud negligenter scriptum irrepserit, & Emendatorum oculos effugere potuerit, nescio. Cod. Lamb. 35. πρὸς Ῥωμαίους ἐγράφη ἀπὸ Κορίνθου διὰ Φοίβης τῆς διακόνου. σιχοι χ̃κ. Cod. Lamb. 36. ἡ πρὸς Ῥωμαίους. ἐπιστολὴ ἐγράφη ἀπὸ Κορίνθου διὰ Φοίβης τῆς διακόνου. σιχων χ̃κ. Cod. Lamb. 37. τέ-

λος

λος τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς ἐγγράφη ὑπὸ Κορίνθου
διὰ Φόιβης διακόνου. ἔχει ἀναγνώσεις ἑ. κεφαλαια λαθ.
σίχους χκ.

Jam dudum apud Criticos in aprico positum fuit, ejusmodi subscriptiones vel inscriptiones in Sacro Codice occurrentes fere nullius esse authoritatis, & in Crisi parum utilitatis afferre, nisi forte in judicando de consensu Codicum inter se vel cum antiqva qvadam Versione.

§. I.

CODEx LAMBECII PRIMUS. Est Codex membranaceus, in folio. In Commentario Lambecii Lib. III. primum locum sortitus. In Prolegomenis secundæ Partis Nov. Test. Wettstenii 57. & in Introd. celeb. Michæalis ad Libros N. F. T. I. *Cod.* 255. Nominat quidem hunc Codicem Wettstenius, nullas vero ejus variantes lectiones exhibet, nec constat, collationem ejus unqvam institutam fuisse. Foliis constat 623. A Busbeckio Constantinopoli, ut in fronte hujus Codicis ipsius testatur manus, comparatus fuit. Continet Vetus & Novum Testamentum. Mutilus est ab initio usque ad v. 21. Cap. 2. Geneseos, & in fine, a v. 7. Cap. 20. Apocalypseos usque ad exitum hujus libri. Novum Testamentum una eademqve manus exaravit. In Vet. Test. tanta diversitas manuum occurrit, ut facile dubitari queat, an Descriptores fuerint coætanei, & an non sola compactura ex variis fragmentis Codicem integrum

condiderit. Haud miror, in Volumine tantæ molis plures operam collocasse, etsi rarissime apud Veteres in exarandis Codicibus istam diversitatem, calligraphiæ habita ratione, offendas. Ut vero ipsi Lectores & Viri antiquitatis characterum explorandæ periti, quid hac de re habendum sit, videant; specimina quadruplicis scripturæ Codicis nostri ad calcem hujus operis æri incidenda curavi. Prima manus, quæ eadem est ac illa, quæ totum N. T. descripsit, usque ad verba Deut. quinti Capituli *ἤκουσε τὴν Φωνὴν τῶν λόγων* procedit. Secunda manus continuatur usque ad primum Chronicorum Librum. Tertia usque ad Librum Psalmorum, & quarta usque ad finem Vet. Test. Libri N. T. inscriptiones græcas non nisi in fronte uniuscujusque Libri gerunt; Latina vero manus characterẽ gothico ubique nomina Scriptorum apposuit. Eadem manus interdum Versiõnem latinam locorum nulla difficultate laborantium in ora tentavit v. g. Joh. VIII. 45. *τίς ἐξ ὑμῶν. quis ex vobis.* X. 22. *ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια. Facta sunt enchenia*, & plura alia nullius momenti. Præter ejusmodi annotationes nullas reperi; id quod monendum esse existimo, ne Lectori e descriptione Lambecii antiquas notas marginales hujus Codicis commemorantis suspicio oriatur aliquid eis inesse pretii. Distinctio in capita vulgari nostræ omnimodo consentanea a juniore manu in ora adjicitur, iisdem numeris interdum a tribus diversis manibus exaratis. ex. gr. Luc. XVI. Index Capitulum

tum Evangelii Matthæi a prima manu in fine Act. Ap. immediate sequuntur. Ad calcem uniuscujusque Epistolæ *εἵχοι* annotantur; exceptis priori ad Corinthios & Epistola ad Philemonem. Vocales *ε* & *α*, *ο* & *ω*, *η* & *ει*, *ι* & *ει* frequentissime inter se permutantur. Scriptura hujus Codicis græcum quidem hominem, non vero ratio scribendi prodit. Innumeris scaret vitiis vel oscitantia vel ignorantia Descriptoris tribuendis. v. g. Quando habet Rom. II. 6. *αποδόσεις* pro *ἀποδώσει*. v. 8. *πειθόμενοι* pro *πειθομένοις*. Cap. IV. 5. *πισεύοντα* pro *πισεύοντι*. V. 17. *ἐβασίλευσε* pro *ἐβασίλευσε*, ob similitudinem *υ* cum *β*, quando prisco more pingitur. VII. 17. *ἠκοῦσα* pro *οἰκοῦσα*. XI. 14. *σῶον* pro *σώσω*. XV. 4. *τῆς παρακλήσεων* &c.

Haud paucas habet Variantes sibi peculiare, quarum tamen magna pars in omissionibus consistit. En Specimina quædam, quæ Epistola ad Romanos subministrat. II. 3. *ἐκφεύξεις* pro *ἐκφεύξη*. III. 31. verba a *πίσεως* usque ad *πίσεως* omittuntur; ob *ὁμοιοτέλευτα*, in quibus oculus facile errare potest. IV. 20. *τῇ πίσει* pro *τῇ ἀπιστία*. vel e lapsu oculorum vel studio hunc versum versui proxime præcedenti accomodandi. Verba *ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίσει* omittuntur. V. 1. *χριστοῦ* omittit. VI. 16. *ὅτι* omittit. v. 19. *σώματα* pro *μέλη*. VII. 3. verba ab *ἀνδρὶ ἑτέρω* usque ad *ὥστε* omittuntur ob *ὁμοιοτέλευτα* in hoc commate. Omissionem hanc in duabus Versionibus Latinis, Codicibus nempe Claramontano

montano & S. Germanensi annexis indicavit Millius. Wetstenius omittit. XII. 17. ἀνταποδιδόντες pro ἀποδιδόντες. forsan e v. 19. mutuatum. XV. 12. ad finem hujus Commatis sequentia verba adjiciuntur: καὶ ἔσαμ ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμὴ. Omissa sunt ab Apostolo hæc verba Prophetæ Es. XI. 10. tanquam scopo non intervientia, quæ supplere voluit Codex noster. v. 13. εἰς τὸ περισσεύειν omittitur.

Quibusdam in locis hunc Codicem e Versione Latina interpolatum fuisse suspicor. Frequentes omissiones articulorum græcorum ob accomodationem textus græci ad linguam latinam nos satis hac de re edocent. Accedunt loca quædam in Epistola a nobis excerpta, unde ejusmodi interpolationem haud inepte perspicere queat Lector. Cap. II. 3. habet absque ullo Codicum consensu ἐκφεύξεις pro ἐκφύξη. Vulg. *effugies*. IV. 11. καὶ ante αὐτοῖς omittit cum Codicibus latinis & græcis haud parum latinizantibus. X. 16. χριστοῦ pro θεοῦ. Ita legit Vulg. Lamb. 34. ex emendatione, & sex Codices Wetstenii, inter quos *Claromontanus* & *S. Germanensis* pro uno eodemque Codice a Wetstenio habiti, (vid. Proleg. T. II. N. T. pag. 7.) & ad Versionem latinam refecti. XIV. 6. ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ οὐ φρονεῖ. Hæc verba omittit cum Vulg. it. Codicibus quibusdam Wetstenii interpolatis, & Lamb. 34. ex emend. XVI. 8. ἀμπλίατεν pro ἀμπλίαν ex emend. primæ manus. Vulg. habet *Ampliatum*. Huc forsan referri

referri potest ejusdem Capitis comma 21., ubi Codex noster legit ἀσπάζεταιται pro ἀσπάζονται. Vulg. *Salutat.*

Nec tamen prætereundum esse censeo, Codicem nostrum aliis in locis a Versione latina valde discrepare. v. g. C. I. 24. αὐτοῖς pro ἑαυτοῖς Vulg. *semet ipsis.* II. 5. καὶ ante δικαιοκρισίας, quod præter hunc Codicem legunt Codices nostri. Lamb. 34. 36. & juxta authoritatem Codicum, judice Wetstenio, inferendum est. IV. 12. οὐκ omittit, & legit τοῖς ἐκ περιτομῆς μόνον Vulg. *non iis tantum* &c. VI. 19. σώματα pro μέλη. Ita legit solus. Vulg. *membra.* VIII. 11. τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος. Magnus Codicum numerus heic habet τὸ ἐνοικοῦν πνεῦμα, cui consentit Vulgata. IX. 19. μοι ὅν pro ὅν μοι Vulg. *igitur mihi.* X. 7. ἀναγαγεῖν ἐκ νεκρῶν pro ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. Vulg. *e mortuis revocare.* X. 3. δὲ pro γὰρ. Vulg. *enim.* XI. 21. Φείσεται pro Φείσεται. Vulg. *parcat.* v. 26. ἐξ Ἰακώβ pro ἀπὸ Ἰακώβ. Vulg. *a Jacob.* XII. 5. Post οὕτως addit καί. Vulg. omittit. XIII. 1. ὑπὸ Θεοῦ pro ἀπὸ Θεοῦ. Vulg. *a Deo.* XIV. 22. σεαυτὸν pro ἑαυτὸν. Ita legit tantummodo cum Codice Lamb. 37. Vulg. *semet ipsum.* XVI. 9. κυρίῳ pro χριστῷ. Vulg. habet *Christo Jesu.* Commata 25, 26, 27. in Codice nostro deficiunt, nec sicut in pluribus Codicibus Capiti decimo quarto adhærent, in Vulgata vero Versione in fine Cap. XVI. habentur. Vide plura de hac omissione supra.

§. II.

§. II.

CODEx LAMBECII TRIGESIMUS QUARTUS. Membranaceus, pervetustus in 4to. Constat foliis 368. Historiam hujus Codicis sequentem in modum nobis tradidit Lambecius Comment. Lib. III. p. 48. "*Ad Arsenium Archiepiscopum Monembasie (*) olim pertinuit, ut ipse in principio ejus testatur hac prioris manus inscriptione: Ἀὕτη ἡ δεῖα βίβλος κτῆμα ἐστὶν Ἀρσενίου τοῦ μονεμβασίας. Postea autem, per quas nescio ambages, pervenit idem ille præstantissimus Codex in potestatem Joh. Sambuci, a quo Anno 1564. in Italia emptus est. Mortuo dein Sambuco, incidit in manus Sebastiani Tengnagelii, & per eum tandem transit in Augustissimam Bibliothecam Cæsaream.*" Continet Acta Ap., Epistolas Catholicas & Paulinas cum Apocalypsi. Quod ad Commentarium ei annexum attinet, novissimus Editor Operum Theophylacti, nomine Bonifacius Finetti, sub Oecumenii nomine Commentarium, quem celeb. Kollar Theophylacto tribuit, invenit; putat tamen minus recte Oecumenio

(*) De hoc Arsenio vid. Algem. histor. Lexicon sub Littera A. p. 288. ubi sequentia de eo traduntur: Eum Archiepiscopum Monembasie sive Malvasie in Morea fuisse & floruisse Sec. XVI. Literis elegantioribus deditum & Paulo III. familiarem tandem ad Ecclesiam Latinam transgressum fuisse, quam ob rem a Patriarcha Constantinopolitano excommunicatus fuit,

Oecumeniō esse adscribendum, utpote stylo genioque Theophylacti quam optime respondentem. vid. Ernest. theol. bibl. Tom. V. p. 771. seqv. Haud spernendæ vetustatis vestigia exhibent tam membranæ hujus Codicis quam characteres & orthographia, nunquam sub litera *η* vel *ω*, semper vero a latere pingitur. Accuratissime descriptus est hic Codex, & confusio vocalium admodum raro occurrit. Emendationes habet frequentes, & quidem, ut puto, a diversis manibus, unde fere tota variantum Lectionum vis in hunc Codicem immigravit, nullo alias codice textui impresso magis nostro favente. Tres imprimis Emendatores mihi hunc Codicem evolventi sese prodidere, quos ipsa manus, ratio emendandi ipsaque variantum lectionum qualitas satis distingvere videntur. Primus est ipse Apographus, qui sapissime alia verba supra posuit absque ullo indicio, num hæc vel illa lectio ei visa fuerit probator. Secundus hæc omnia vel plane erasit, & alia superscripsit, vel atramento e creta sive alio terræ albæ genere confecto superillevit, quo tamen ope alicujus liqvoris remoto, omnia legibilia apparent; nec raro puncta, quibus hoc vel illud verbum in Textu notatum fuit, isto modo oblitteravit. Scriptura manum sequioris ætatis indicat. Tertius verba in textu elidenda punctis notavit. Duo priores imprimis in Actis Apostolorum vestigia reliquerunt, tertius in Epistola ad Romanos. Haud supervacaneumerit ad penitiorem hujus Codicis cognitionem, exempla quædam emendationum, quas

ἡς Αἰτα Apost. suppeditant, exhibuisse. Verba supra adjecit prima manus, ἡς a secunda manu vel erasa vel illita fuere sequentibus in locis.

Aet. III. 2. πύλην super θύραν. v. 11. αὐτοῦ super κρατοῦντος δὲ τοῦ. v. 18. ἐπλήρωσε οὕτως, ἡς supplevit prima manus. v. 26. αὐτῶν super ὑμῶν.

IV. 7. τῷ a prima manu μέσω adjectum. v. 16. ἀρνεῖσθαι super ἀρνήσασθαι.

V. 15. Post σκιά vox quædam supra scripta fuit, quam erasit Emendator. Suspicor αὐτοῦ fuisse, ἡς lectio in duobus Codicibus Wertenii, Versione Vulg. & Syra obtinet.

VII. 21. αὐτὸν primum in τούτον mutatum & ultimum αὐτὸν erasum est. v. 30. ἐν πυρὶ φλογὸς super ἐν φλογὶ πυρὸς. v. 50. ταῖς καρδίαις super τῇ καρδίᾳ. v. 56. διηνογμένους super ἀνεωγμένους. Duas has lectiones posteriores intactas reliquit Emendator. v. 58. αὐτὸν post ἐκβαλόντες a prima manu adjectum.

VIII. 10. Ante μεγάλη supra additum καλουμένη.

IX. 35. ἀσάρενα a secunda manu in σαρωνᾶν mutatur, v apposito.

X. 7. Pro Κορηλίῳ eraso scripsit secunda manus αὐτῷ. v. 9. ἐκείνων erasit secunda manus, & superscripsit αὐτῶν. v. 10. ἐγένετο pro ἐπέπεσεν legit a secunda manu, ἡς posterius erasit. v. 12. τῆς

γῆς

γῆς erasum post ἐρπετὰ remisit. v. 27. Post εἰσῆλθεν addit secunda manus εἰς τὸν ὄικον.

XI. 8. ὅτι οὐδέποτε κινδὸν ἢ ἀκάρατον. Omnia verba primæ manus, quorum loco hæc superscripsit secunda, erasa sunt. Quid antea legerit Codex noster, nescio.

XII. 13. αὐτοῦ pro τοῦ πέτρου, quod erasit.

XIII. 41. καὶ ἐπιβλέψατε post καταφρονηταὶ ab emendatore secundo insertum est. v. 42. τὰ ἔθνη erasit.

XIV. 10. Ad τῇ φωνῇ prima manus in ora addidit: σοὶ λέγω ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, quæ verba intacta mansere.

XVI. 35. ἐκείνους supra post τοὺς ἀνθρώπους secunda manus deleuit.

XVIII. 3. τῇ τέχνῃ super τὴν τέχνην obelo notatur. v. 5. εἶνα post τοῖς Ἰουδαίοις pariter. v. 25. & 26. τὸν λόγον super τὴν ὁδὸν pariter: nisi forte utroque in loco potius pro interpretatione quam varia lectione haberi debeat.

XIX. 4. Puncta, quibus μὲν notatum fuit, oblitterata sunt. v. 9. Puncta super ἐνώπιον posita, itidem.

XX. 2. Puncta in πορευθῆναι, & v. 4. σώπατρος πύργου supra positum deleuit. v. 10. αὐτὸν post συμπεριλαβὼν supra positum obelo notatur. v. 25. supra τὴν βασιλείαν imponitur τὸ εὐαγγέ-

λιον, quod secunda manus delevit. Forſan non niſi pro interpretamento habendum. v. 28. Pro τοῦ Θεοῦ eraſo leguntur verba τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ a ſecunda manu.

XXI. 8. οἱ περὶ τὸν Παῦλον. Puneta, quibus hæc verba norantur, oblitterata ſunt. v. 25. ἀλλὰ ſuper εἰ μὴ, & puneta, quibus notatur αὐτοῦς, itidem.

XXIII. 6. εἰπόντος ſuper λαλοῦντος obelo notatur. v. 9. Puneta μὴ θεομαχῶμεν ſuper impoſita pariter.

XXIV. 7. Deſectum verborum a παρελθὼν usque ad παρ' οὗ, cui favet Bengelius, ſecunda manus ſupplevit. Legit tamen παρ' ὧν pro παρ' οὗ. v. 9. Puneta, quibus ſyllaba πε in συνεπέθεντα notatur, delentur. v. 10. δίκαιον poſt κριτὴν ſupra poſitum obelo notatur. v. 14. Super verba καὶ τοῖς προφήταις prima manus addidit inter τοῖς & προφήταις ἐν τοῖς, quod obelo notatum eſt. v. 25. Puneta, quibus ἔσεσθαι notatur, deleta ſunt.

XXV. 15. καταδίκην ſuper κατ' αὐτοῦ δίκην. κατὰ obelo notatur.

XXVI. 1. ἐπιτέτραπται ſupra poſitum deletum eſt. v. 6. ἡμῶν poſt πατέρας ſupra additum itidem. v. 20. κατήγγελλον ſuper ἀπαγγέλλω expunxit ſecunda manus. v. 29. puneta σήμερον appoſita pariter.

XXVII.

XXVII. 7. οὐκ' ἐῶντος super μὴ προσεῶντος intactum reliquit secunda manus.

XXVIII. 1. Verba post διασωθέντες addita sc. οἱ περὶ τὸν παῦλον, punctis notantur. Puncta vero postea secunda manus delevit.

Si quis excerpta nostra cum Weisthenianis conferat, videbit, jam lectionem emendatoris, jam emendatam, jam nullam earum esse probatiorem; nec cum Versionibus, Syriaca nempe & Vulgata, modicus variantium Codicis nostri Lectionum apparebit concentus; adeo ut haud raro lectionem illius vel ad hanc, vel illam harum Versionum refictam esse suspicari liceat. Facile ignoscat Lector, me hic fere totam, quas observare potui, emendationum sylvam inseruisse. Futuro excerptori in hisce non sine molestia eruendis emendationibus haud prorsus infructuosam fore hanc compilationem duxi, & sæpius rem aliquam circumspicte & mature dijudicaturi de inopia, quam de abundantia speciminum, qveruntur. At pergo ad tertium, quem in hoc Codice inveni, emendatorem, cujus vestigia Epistola ad Romanos abunde suppeditat. Observatu dignum est, correctiones secundæ manus ad hanc Epistolam sese non extendisse, ubique enim puncta, quæ emendationem indicant, illæsa manent, & rarior est littura. Suspicio ipsum Apographum Correctorem fuisse; sin minus, saltem tamen parum ei ætate cedere Emendatorem satis indicat scriptura. Secunda manus, cujus emendationum specimina supra ex-

hibui, ad hanc ætatem minime affurgit. Variantes lectiones, quas Emendator Epistolæ ad Romanos in hoc Codice aspersit, & quarum recensionem dabo, duplicis sunt generis, vel tales, quas solus legit & absque ullo Codicum concentu, vel quæ non nisi in perpauca Codicibus, five adstipulante Versione Syriaca aut Vulgata, obtinent. Brevitati studens nullos Codices & Versiones Werstenii, nisi ubi vel rarior & inusitatio sit lectio, vel mirus cum aliquo Codice concentusprehenditur, vel ubi testes omiserit, commemorabo.

Legit solus in sequentibus locis. Rom. IV. 11. *εἰς τὴν* ante *δικαιοσύνην* punctis notavit emendator. V. 14. καὶ itidem. Bengelius ad hunc locum in App. Crit. pag. 325. Patres latinos citat. Werstenius vero & Millius plane omittunt. VI. 16. *ἐν* ante *ὑπακούετε* ex emendatione pro *ὦ*. VIII. 11. *ἐκ νεκρῶν* omittitur ex emend. Suspicio euphoniæ gratia, ne bis repetatur. v. 20. *φθορᾷ* pro *ματαιότητι* ex emend. absque dubio c v. 21. IX. 10. *ἡ* ante *ἐξ ενός* adjicitur. v. 22. *εἰ δὲ* omittit, vel omittendum esse punctis indicat Emendator. Vulg. *δὲ* omittit. X. 1. Super *εὐδοκία* legitur *ἐπιθυμία*. XII. 4. *ἐν* ante *ἐνὶ* omittitur. v. 7. Super *διακονίαν* posuit *τὸ κήρυγμα*, voce tamen in textu non punctis notata. Hinc suspicio mihi suboritur, hoc in loco Emendatorem non tam variantem lectionem quam interpretationem dedisse. Plura, quæ infra dabo, hujus rei exempla magis hanc opinionem firmare videntur.

XIV.

XIV. 10. γὰρ omittit. v. 16. Super τὸ ἀγαθόν legitur ἡ πίσις, priori voce intacta manente. An pro varia lectione vel potius pro interpretamento haberi debeat, nescio; posterius tamen innuere videntur, quæ supra ad Cap. XII. 7. dicta sunt, quibus addi possunt ea, quæ Act. XVIII. 25. & 26. & XX. 25. annotavi. XV. 5. εἰρήνης pro ὑπομονῆς, quod obelo notatur XVI. 21. μὲν post συνεργός omittit. v. 22. ἀσπάζεται ὑμᾶς τέrtιος ὁ κὶ γράψας. Absque dubio ob nimium studium hæc verba contextui accomodandi.

Legit cum perpaucis Codicibus Emendator, vel cum concentu Syriacæ vel Latinæ Versionis, in sequentibus locis. Cap. I. 10. πάντοτε omittit ex emendatione cum duobus tantummodo Codicibus Westenii sc. *Magdal. 1. Petav. 1.* Beza, Junius & alii pro interpretamento, quod ex ora in contextum irrepfit, habuere. vid. Millium ad hunc locum. v. 17. τοῦ χριστοῦ omittit. Putat Westenius, Codices, qui illud omittunt, ad Versiones esse refictos, & contra Millium & Bengelium vindicat. Omnes Codices nostri legunt τοῦ χριστοῦ. Πρῶτω pro πρῶτον. v. 29. πορνεία omittit. Notas Westenii ad hunc locum non intelligo. Si enim πορνεία omnibus sequentibus lectionibus præfigatur, tribus cæteris vocibus tantummodo inter se permutatis, quomodo tunc Codicem Alexandrinum citare potuit, qui πορνεία non habet; sin minus; nescio, quam ob causam Bengelium tanquam omissionem hujus vocis probantem nominaverit;

naverit; cum tamen Adp. Crit. p. 321. 2da Ed. dicit retinendum esse verbum *πορεύας*. Cap. II. 14. *ποιῶσιν* pro *ποιῇ*. III. 2. *μὲν* & *ἔτι* omittuntur. v. 12. posterius *ὄν* *ἔστι* omittit, adstipulante tantummodo Versione Syr., quam omisit Wetstenius. v. 22. *καὶ ἐπὶ πάντας* omittit. v. 25. *τῆς* ante *πίστεως* omittit. IV. 8. *ἐν* pro *ὧ*. Sic legit solus Cod. *Böernerianus* sive *G* Wetstenii in Tom. II., ubi tamen in Versione Latina ei annexa habetur *cui*. IV. 11. *καὶ* ante *αὐτοῖς* omittit. Sic Lambec. 1. & 36. *Claromontanum*, quem citat Millius, Wetstenius non habet. v. 19. *ὅν* omittit. Sic *Alex. Ephrem* sive Wetst. *C.* unus *Barb.* ap. Bengelium. Syr. V. 14. *καὶ* & *μὴ* omittit, vid. Notas Wetstenii ad hunc locum, qui maximum græcorum Codicum numerum Lectioni *μὴ* favere, plerosque vero Codices Latinos omittere, asserit. VIII. 1. Non modo omnia verba: *μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα* punctis notavit, in quo juxta Wetstenium cum Codicibus latinis & perpaucis Græcis latinizantibus concinit, sed *τοῖς* ante *ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ* omittendum esse indicavit, quæ lectio ei est peculiaris, nec Codicibus Græcis nec Versionibus probata. v. 26. *ὑπὲρ ἡμῶν* omittit. v. 34. *Ἰησοῦς* post *Χριστὸς* addit. IX. 11. *Φαῦλον* pro *κακόν*. v. 23. *καὶ* omittit. v. 28. Verba ab *ἐν δικαιοσύνῃ* usque ad *ποιήσει* omittit cum Cod. *Alex. Coisl. 200.* sive Wetstenii 23. *Roe. 2.* & *Verf. Syr.* v. 31. *δικαιοσύνης* posterius omittit. Codices
Wetstenii

Wettstenii hic computaturus sicuti in aliis locis caveat,
 ne Codices ex se invicem descriptos tanquam diversos
 testes consideret. X. 16. *χριστοῦ* pro *θεοῦ*. XI. 22.
ἀποτομία pro *ἀποτομίαν*. posterius cum Cod. *Alex.*
Χρηστότης. An Codices tres *Alex.* nempe, *Ephremi* &
Clarom. a Wettstenio citati ad lectionem *χρηστότης* vel
 tantummodo ad adjectum *θεοῦ* pertineant, non satis
 liquet. Inter Versiones Vulgatam nominat, quæ habet
bonitatem. Juxta Millium Versiones latinæ Cod. *Claro-*
montani & *S. Germanensis* *χρηστότης* legunt, Græci
 textus vero nullam facit mentionem. XII. 2. καὶ ante
μὴ συζηματίζεσθε omittit. Sic nullus Codex Wettstenii.
 Millius vero *Roe* 2. citat, qui habet in ora, & Versio-
 nem Latinam Codicis *Clairomontani*. v. 3. *χάριτος*
 pro *πίσεως*. Cod. Wettstenii 6. vel Stephani ε. Hic
 nulla puncta alias pro more Emendatoris apposita vocem
πίσεως delendam esse significant, id quod sententiæ Mil-
 lii favet vocem *χάριτος* pro interpretamento tantummo-
 do habentis. XIII. 1. *ἐξουσία* omittit. v. 7. *οὖν* omit-
 tit. XIV. 6. verba. καὶ ὁ μὴ *φρονῶν* usque ad *φρονεῖ*
 omittit. Parvum Codicum pro hac omissione numerum
 augeat Lambec. 1. Absque dubio ob *ὁμοιοτέλετον* omissa
 sunt hæc verba, ut censet Bengelius Adp. Crit. p. 336.
 Ed. 2da. v. 12. *τῷ θεῷ* omittit cum Cod. *Augiensi* &
Böern. juxta Wettstenium non nisi pro uno teste haben-
 dis. Bengelius addit *Aug.* 5. v. 21. ἡ *σκανδαλίζεται*
 ἢ *ἀθενεῖ* omittit cum *Alex. Ephrem.* & Vers. Syra.

XV. 4. ἐγγράφη pro προεγγράφη. v. 29. τοῦ εὐαγγελίου τοῦ omittit. Versio Vulg. hic minus recte a Wetstenio citatur. v. 31. ἵνα posterior omittit. Versionis Syræ non meminit Wetstenius. v. 32. ἐλθὼν pro ἔλθω & omissio καὶ sequentis. Sic *Alex. & Ephrem.* XVI. 5. αἰσίας pro ἀχαΐας.

Sufficiant hæc ad judicandum de indole pretioque lectionum Emendatoris nostri, nec Indicem hunc perlustrantem latere posse existimo, sæpius lectiones Versionem vel Latinam vel Syriacam redolere, & fere semper concordantes Codices pertinere ad familiam vel hujus vel illius Versionis. Quod ad Lectiones variantes ipsius textus Codicis nostri attinet, jam supra monui inter omnes Codices me nullum a textu nostro impresso minus abhorrentem deprehendisse. En specimina quædam diversitatum, quas inter cæteras graviores esse judicavi.

C. I. 1. κλητὸς habet signum distinctionis sibi præpositum & postpositum, id quod forsan denoret ad ἀπόστολος non esse referendum. Versio Syra per καὶ duas hæc voces disjungit & simul connectit. Sic nullus Codex Wetstenii legit. IV. 11. περιτομὴν pro περιτομῆς. v. 12. habet: τοῖς ἰχνέσιν τῆς πίσεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστία τοῦ πατρὸς &c. Ita omnes Codices nostri, Lambecii 1. excepto, legunt. VIII. 23. οἱ habet post αὐτοὶ cum duobus Codicibus Wetstenii & Versione Syriaca, quam omittit Wetstenius. IX. 10. ἡ ante ἐξ ἑνός legit scilus. XII. 11. κυρίω, non καιρῶ habet cum omnibus

nibus Codicibus nostris, at contracte scriptum sc. κω. Mil-
lius Bengelius & Wettstenius prolixè hac de re disseruere.
XIII. 1. ὑπὸ pro ἀπὸ. v. 4. εἰς ὄργην. ἐκδικος τῷ &c.
Hanc vocum transpositionem habent quatuor Codices
Wettstenii. In notis adjectis huic lectioni saltem modo
construendi favere videtur Wettstenius. XIV. 14. δι'
αὐτοῦ. Emendator præmisit ε. δι' αὐτοῦ legunt omnes
Codices nostri, excepto Lamb. 35. XV. 2. γὰρ omittit.
XVI. 4. πρίσταν. v. 20. ἀμήν omittitur, sicuti in om-
nibus Codicibus nostris.

§. III.

CODEx LAMBECII TRIGESIMUS QUINTUS. Mem-
branaceus, in Octavo. Folii constat 157. Johannem
Sambucum olim hujus Codicis Possessorem fuisse verba
ipsius in principio testantur. Sic sonant: *Johannis Sam-
buci ex dono Octaviani Ferrarii Mediolanensis A.
MDLXII.* Acta Apostolorum & omnes Epistolas, Pau-
linis præeuntibus, continet, quibus argumenta & lem-
mata Capitum præfiguntur. Scholia passim in margine
adposita e Commentariis Patrum deprompta sunt. Cha-
racter, quo exaratus est Codex noster, haud remotæ an-
tiquitatis speciem præbet. Scatet syllabarum contrac-
tionibus; id quod in Codicibus ante Sec. XII. raro ob-
tinet. Scriptura manum minus elegantem quam peri-
tam & velocem prodit. Non nisi rarissime emendatio-
nes occurrunt, & inter omnes Codices nostros accura-

tissime descriptus est. Modicus vel potius exiguus Variantium hujus Codicis in Epistola ad Romanos numerus nobis svadet, ut omnes a textu impresso, quas nobis exhibet, differentias, heic speciminis loco oculis Lectoris subjiciamus.

C. I. v. 9. post ποιῶμαι omittitur distinctio, sicuti in omnibus Codicibus nostris. Versio Vulgata post ποιῶμαι indicat, novum versum esse incipiendum, & tamen post προσευχῶν μου distinctionem admittit. v. 15. οὕτως pro οὕτω. v. 21. ὑψαρίστησαν pro ἐψαρίστησαν.

C. III. 26. Ἰησοῦν pro Ἰησοῦ.

C. IV. 4. τὸ ante ὀφείλημα, omittitur. v. 7. ἀφείθησαν pro ἀφέθησαν. v. 12. τοῖς ἔχνεσι της πίσεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστία. Juxta Westenium lectio probatur. v. 16. Monendum est, Codicem nostrum cum omnibus cæteris ἡμῶν legere, non vero ὑμῶν, ut habet textus impressus Schætgénii, absque dubio ex errore Operarum.

C. V. 14. μωύσεως pro μωσέως. v. 15, 18, 19, 21. legit οὕτως.

C. VI. 1. ἐπιμένομεν pro ἐπιμενοῦμεν. v. 4, 11. οὕτως pro οὕτω. v. 12. αὐτοῦ omittit. An ex mera oscitantia Apographo parum consveta, vel studio locum corrigendi, quem alii, ut excerpta Westenii nos edocent, haud intactum reliquerunt, nescio. v. 19. οὕτως.

C. VIII.

- C. VIII. 26. καθ' ὃ δέῃ pro καθό δέῃ. Ita legunt inter nostros, Lambecii 1, 36. 37. Nullus Wetstenii.
- C. IX. 3. ἐυχόμεν pro ἡυχόμεν. v. 9. τοῦτον ex emend. alienæ manus. v. 12. πρόθεσις τοῦ Θεοῦ pro τοῦ Θεοῦ πρόθεσις. Juxta Wetstenium lectio probatur.
- C. X. 6. οὕτως. v. 7. ἀγαγεῖν pro ἀναγαγεῖν.
- C. XI. 26. 31. οὕτως.
- C. XII. 3. συχηματίζεσθαι ex emend. primæ manus. μεταμορφοῦσθαι. e syllabæ αἰ a prima manu supra imposito.
- C. XIII. 9. σεαυτὸν ex emend. primæ manus pro ἐαυτόν. Versionem Vulg. & Syram. quæ huic lectioni favent, omittit Wetstenius. Præter Codices a Werst. & Millio ad hunc locum citatos ita legunt inter Codices nostros Lambec. 34. & 37.
- C. XIV. 3. καὶ ὁ ἐδίων τον μὴ ἐδίωντα μὴ κρινέτο. Additionem καὶ ab initio codex noster sibi peculiarem habet, κρινέτω vero pro ἐξουθενείτω legit juxta Millium & Werst. cum Codice Alex. v. 4. γὰρ omittit. v. 8. ἀποθάνωμεν pro ἀποθνήσκωμεν. v. 13. ἥ ex emend. pro εἰς, cujus vestigia adhuc apparent. v. 14. ἐκείνο κοινόν.
- C. XV. 2. γὰρ omittitur. Lectio juxta Wetstenium probatur. v. 8. Χριστὸν Ἰησοῦν. v. 20. οὕτως. v. 30. συναγωνίσασθαι pro συναγωνίσασθαι.

C. XVI.

C. XVI. 3. Πείσαν pro Πείσιλλαν. v. 10. ἀμὴν
omittitur,

§. IV.

CODEx LAMBECII TRIGESIMUS SEXTUS. Est Codex membranaceus in Octavo vel Quarto minori. Habet 279. folia. Ipsa manus Busbeckii, hunc Codicem ab eo Constantinopoli fuisse comparatum, nos edocet. Complectitur Acta Apost. & omnes Epistolas, catholicis primo loco positis. Argumentum unaquæque Epistola sibi præfixum habet, & Index lectionum sacrarum totius anni adjicitur. Hoc Codice nil magis fœdatum aut negligenter scriptum vidi. Omittuntur multa, quæ quoad maximam partem aliena manus adscripsit. Haud pauca scalpello erasa fuere verba, aliis eorum loco surrogatis. Recentior græca manus in hoc Codice apparet, quæ litteris hinc indeque sparsis folia, nescio quam ob causam, fœdavit. Tituli Capitum, Festorum, Lectionum &c. minio exarati vix ligibiles sunt. Ipse Codex haud ineleganti charactere scriptus speciem præ se fert Seculi Undecimi vel duodecimi. Confusio Vocalium ι & $\epsilon\iota$, η & $\epsilon\iota$, ϵ & $\alpha\iota$, o & ω , oi & $\iota\iota$ frequentissime occurrit. Quam mendose descriptus sit hic Codex, exinde liquet, quod in Epistola ad Rom. C. I. 18. ἀδένειαν pro ἀσέβειαν. v. 25. ἐσευάθησαν pro ἐσεβάθησαν, litteris υ & β , quæ in antiqua scriptura haud valde absimiles sunt, inter se permutatis. C. III. 7. ἐπερίσεσεν pro ἐπερίσ-

ἐπερίσσευσεν. v. 9. προκτιασάμεθα pro προητιασά-
μεθα. v. 26. παραινέσιν pro πάρεσιν. IX. 4. δια-
θῆκα pro διαθήκη. XI. 4. χρηματισμός pro χρη-
ματισμός. v. 25. μένους pro μέρους. Vitium, quod
Descriptori vel ignorantī vel incurio facile obrepere po-
tuit ob similitudinem γ & ρ antiquæ scripturæ summitate
prioris injuria temporis sublata. XVI. 11. συγκαινη
pro συγγενῇ. Miror, cur Emendator in supplendo
omissa tam studiosus hæc omnia intacta reliquerit.

Lectiones aliquot in Epistola ad Romanos exhibet
Codex noster singulares, quæ nullius Codicis autoritate
nituntur; puta: Cap. II. 19. σεαυτῶ pro σεαυτὸν.
Syrus legit, *de te ipso*. VI. 19. σαρκὸς ἡμῶν pro ὑμῶν.
Millius Versionem Æthiopicam pro hac lectione affert.
VII. 10. αὕτη pro ἡ ante εἰς ζῶην. VIII. 9. ἐνοικεῖ pro
οἰκεῖ. IX. 26. ὑμεῖς post λαὸς μου omittit. Huic lec-
tioni favet Syrus, quem hic omnino tacet Westenius.
X. 2. καὶ pro κατ'. Apex literæ τ cum parte ejusdem
forſan excidit; id quod Apographo facile anſam legendi
præbere potuit. XII. 1. ἡμῶν post λατρείαν pro ὑμῶν.
XVI. 15. φιλοσόφον pro φιλόλογον.

Addere lubet ſpecimina quædam variantium lectio-
num, quæ vel alicujus ſunt momenti, vel raro occurrunt.
C. I. 10. vid. Cod. Lamb. 34. ad hunc locum. v. 26.
vid. ſupra, quæ ad Cod. Lamb. 34. annotavi. II. 5.
Habet καὶ ante δικαιοκρεσίας cum Codicibus noſtris
Lamb. I. 34. 37. v. 7. ἐπιζητοῦσι pro ζητοῦσι
ſolus

solus cum Codice *Laudi* 2. ap. Wetstenium Tom. I. Codice 51 & T. II. Codice 38. III. 26. ἰησοῦν pro ἰησοῦ. cum Cod. Lamb. 35. 37. præter alios Wetstenii. IV. 6. εἰς δικαιοσύνην ante χωρὶς ἔργων ex emendatione cum Cod. Lamb. 37., forsan e commate proxime præcedenti. Hanc variantem lectionem Euthalio adscribit Millius Proleg. 962. Ed. Küsteri. v. 12. vid. supra de Codice Lamb. 34. IX. 18. post θέλει prius addit ὁ θεός cum Cod. *Claromontano* & *S. Germanensi* sive Cod. *D. E.* Wetstenii, qui tamen juxta ipsius judicium non nisi pro uno teste valent. vid. Proleg. T. II p. 7. v. 29. ὁ θεός a prima manu, quod aliena manus erasit, & παβὰς substituit. Prius legit cum Cod. Wetstenii 17. sive *Colbertino* 2844. XII. 2. συζηματίζεσθαι. Sic legunt Lamb. 35. 37. & quidam Codices Wetstenii. Quoad Codices nostros observari meretur, in duobus Codicibus sc. Lamb. 35. & 36. fere semper Vocales ε & αι confundi, adeoque e mendosa ratione scribendi istam variantem lectionem saltem in his codicibus verisimiliter ortam fuisse. Id quod magis exinde liquet, quod duo Codices; nempe Lamb. 36. 37. proxime sequens verbum μεταμορφοῦσθαι scribunt, Cod. 34. vero μεταμορφοῦσθαι, superne ab alia manu ε adjecto. Millius tantummodo in uno Codice sc. *Böerneriano* vitium scriptionis causam hujus lectionis fuisse suspicatur, ego vero valde dubito omnes a Wetstenio ad hunc locum citatos Codices revera esse consonos, haud paucis eorum
juxta

juxta ipsius judicium eandem permutationem Vocalium admittentibus.

§. V.

CODEx LAMBECHII TRIGESIMUS SEPTIMUS. Membranaceus, in Quarto. Folia habet 174. & ab Augerio Busbeckio, ut in ipso Codice propria testatur manu, Constantinopoli fuit comparatus. Continet Acta Apostolorum, Epistolas Catholicas & Paulinas, præmissis iisdem Hypothesibus sive Argumentis & Lemmatibus Capitum, quæ vulgo in Codicibusprehenduntur. De Proœmio, vel Epistola Anonymi dedicatoria Epistolæ Jacobi præfixa vid. Comment. Lambecii specimen hujus Proœmii exhibentis. Clauditur hic Codex Indice amplissimo Lectionum sacrarum N. T. una cum Menologio, nec non Nota Apographi & anni, quæ indicat hunc Codicem a Leone quodam descriptum fuisse. Anno Mundi juxta computationem Constantinopolitanam 6839. i. e. A. C. 1331. Minus accurate quam eleganter exaratus est hic Codex. Omittit multa; nec raro ejusmodi vitia occurrunt, quæ Descriptorem vel imperitiæ græci sermonis vel negligentiae arguunt. Non modo vocales ε & α, η & ει, ω & ο inter se permutantur, sed gravius nonnunquam errat, v. g. quando Rom. VI. 5. σύμφοιτοι pro συμφύτοι. IX. 4. οὔτινες pro οἰτινές. v. 15. ἐλεήσον pro ἐλεήσω. X. 8. κερύσσομεν pro κηρύσσομεν scribit, &, ut ex sequenti patet, spiritus minus recte apposuit.

Solus

Solus legit in sequentibus locis. Rom. IV. 18. ὅς παρ' ἐλπίδα ἐπίστευσεν ἀβραάμ εἰς τὸ &c. Quoad partem hujus lectionis, nempe additionem vocis ἀβραάμ, consentit Codex noster *Lincolniensi* in 2do Tomo N. T. Wetstenii Cod. 39. Millius hanc variantem lectionem commemorans Lectioni ecclesiasticæ tribuit. Omitunt vero Wetstenius & Tomus VI. Polygl. Anglic., ubi variantes lectiones Codicis *Lincolniensis* inferuntur. V. 6. γὰρ primum omititur. Versio Syra pariter, quæ tamen substituit δὲ, eandemque argumentationem, quæ in v. 10. obtinet, adhibet: *Si &c.* VI. 12. ἡμῶν pro ὑμῶν. VIII. 18. ὀργίζομαι pro λογίζομαι. absque dubio vitii potius quam variantibus lectionibus adnumerandum. v. 19. τοῦ υἱοῦ pro τῶν υἱῶν. IX. 11. λαλοῦντος pro καλοῦντος. XII. 20. σωρέυεις pro σωρεύσεις. XIV. 12. αὐτοῦ pro ἑαυτοῦ. Vulg. habet *se*. XVI. 15. φιλόγονον pro φιλόλογον.

Inter quinque Codices nostros, Lamb. 35. excepto, nullus magis cum textu impresso congruit.

§. VI.

Sequuntur V. L. in hac Epistola a Wetstenio, Millio, Bengelio vel alio Critico probatæ, quæ in Codicibus nostris obtinent, eodem ordine ac in Descriptione quinque priorum Codicum servato.

Lectiones, judice Wetstenio, probatiores sunt. C. I. 13. τινὰ καρπὸν Lamb. 1. 34. C. II. 5. καὶ
ante

ante δικαιοκυσίας. Lamb. I. 34. 35. 36. C. IV. 4. Omissio τὸ ante ὀφείλημα. Omnes nostri. v. 12. τῆς πίσεως τῆς ἐν τῇ ἀκρεβυσία. Lamb. 34. 35. 36. 37. C. VIII. 11. διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος. Lamb. I. C. XI. 21. φέσεται. Lamb. I. 34. 35. 36. C. XV. 2. γὰρ omittitur. Omnes nostri. C. XVI. 20. ἀμήν omittitur. Omnes nostri.

Lectiones ab aliis Criticis probatae sequentibus in locis occurrunt. C. I. 16. Omissio τοῦ χριστοῦ. Lamb. 34. ex emend. prob. Millio & Bengelio. C. VII. 18. ἐν tantummodo retinetur & ἐνρίσκω omittitur. Lamb. 34. ex emend. prob. Millio. C. VIII. 1. Omissio verborum μὴ κατὰ σάρκα usque ad finem commatis. Lamb. 34. ex emend. Millius hæc verba e commate quarto irrepsisse suspicatur; id quod Bengelius tantummodo de verbis ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα existimat. C. IX. 23. καὶ omittitur in Lamb. 34. ex emend. prob. Millio. v. 28. Omissio verborum ἐν δικαιοσύνῃ, ὅτι λόγον συντετμημένον. Cod. Lamb. 34. ex emend. prob. Grotio, Hammond, Beza. Bengelius vero hanc lectionem lectioni textus æqualem declarat. C. XI. 2. λέγων omittitur in Cod. Lamb. 34. ex emend. prob. Grotio, Millio, Bengelio. C. XIII. 1. ὑπὸ pro ἀπὸ. Lamb. I. 34. 35. prob. Bengelio. C. XIV. 6. Omissio verborum ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν, Κυρίῳ οὐ φρονεῖ. Lamb. I. 34. prob. Bengelio. C. XVI. 5. ἀσίας pro ἀχαΐας. Lamb. 34. ex emend. prob. Grotio, Millio, Bengelio.

§. VII.

Adhuc in supplementum Collectionis Werstenianæ variantes aliquot lectiones recensebo, quæ vel Syram vel Vulgatam Versionem pro se habent, Versionibus hisce a Werstenio omissis. C. II. 18. Lamb. 36. habet *σεαυτῶ*. Syr. *de te ipso*. Nec Codicum nec Versionum hoc loco mentionem facit Werstenius. C. III. 12. *οὐκ ἔστιν* posterius omittit Cod. Lamb. 34. ex emend. nec non Versio Syra. Hæc lectio non obtinet apud Werstenium. C. IV. 11. *εἰς* ante *τὴν δικαιοσύνην*. Cod. Lamb. 34. Syr. Lomad quidem præfixum frequenter accusativum denotat, quod tamen hic *ad* vel *in* verti debere satis liquet ex commate 3. 5. & 6., ubi Lomad non præfigitur. C. V. 6. *γὰρ* omittitur. Lamb. 37. Syr. Hujus lectionis non meminit Werstenius. C. IX. 26. *ὕμεις* omittitur. Lamb. 36. Syr. Plane omisit Werstenius.

§. VIII.

Liceat mihi adhuc succinctæ delineationi huic Codicum nostrorum Tabulam subungere, quæ omnium Variantes L. quarum copiosiore hæc descriptio non patitur recensionem, exhibet, & cujus ope Lector e varietate vel concentu horum Codicum tam inter se, quam cum hac vel illa Versione, haud sinistre de cognatione seu, ut dicunt, de familia eorum judicare queat. Fateor quidem, in hoc judicii genere eos tutiori incedere via, qui ex ipsis V. L. earumque comparatione sententiam

tiam dicunt, nec sinceritati nostræ haud parum confidendum esse diffiteor; sed habebit tamen Lector, donec prodierit universa V. L. collectio, quæ sibi hosce Codices cognoscere cupienti aliquæ ex parte satisfaciant. Non omnes, quas inter conferendum annotavi, differentias huic Tabulæ inserui, aperta Apographi vitia vel in orthographia vel in omissionibus meræ oscitantæ tribuendis omittens. Pro peculiari uniuscujusque Codicum Latinorum Blanchini recensione eo facilius veniam impetraturum me esse spero, quo magis exinde diversitas horum Codicum inter se, qui omnes Versio Italæ saluntur, apparebit.

TABULA

Varietatem vel Concentum V. L. Codicum nostrorum tam inter se, quam cum hac
vel illa Versione, quoad numerum representans.

In Evangel. Marthæi.	V. L. Codicis.	Syr.	Vulg.	Verc.	Veron.	Brix.	Corb.	Forojul.
Cod. Neapol. 1.	113 ex emend. 1.	13	12	22	21	28	21	21
Cod. Lamb. 29.	104 ex emend. 3.	12	7	15	20	21	14	18
Cod. Lamb. 30.	89 ex emend. 1.	8	7	13	18	22	14	20
Cod. Lamb. 31.	214	28	26	45	52	40	47	45
Cod. Carol.	120 ex emend. 38.	10	8	15	21	26	17	21
In Epist. ad Romanos.	V. L. Codicis.	Syr.	Vulg.					
Cod. Lamb. 1.	42	7	13					
Cod. Lamb. 34.	79 ex emend. 48.	15	24					
Cod. Lamb. 35.	37 ex emend. 1.	7	5					
Cod. Lamb. 36.	27 ex emend. 1.	6	6					
Cod. Lamb. 37.	14	2	5					

SECTIO

SECTIO TERTIA.

Ex Auctario manuscripto Catalogi Manuscriptorum Bibliothecæ Cæsareæ succinctam descriptionem Codicum quorundam N. T. dabo, quos vero ob temporis angustiam satis inspicere, speciminaque variantium lectionum excerpere, non licuit.

§. I.

CODEx in Auctario DECIMUS QUINTUS. Est membranaceus, foliorum 461. in Quarto. Continet totum N. T. excepta Apocalypsi. Est idem ac Corfendoncensis ille Wetstenii, cujus mentionem facit Proleg. T. I. p. 45. sub numero 3. Ea, quæ jam loco citato de hoc Codice observavit Wetstenius, repetere supervacaneum foret. Duplex Scholion, Latinum nempe & Græcum Erasmi Roterodami, qui hoc Codice usus fuit, cum Glossis marginalibus in ipsum textum translatis, reperi. Potius quædam ad historiam Codicis nostri facientia, a Wetstenio vel omissa vel nunquam cum eo communicata, addam. Cum cæteris Eugenianæ Bibliothecæ libris & manuscriptis Codicibus in Bibliothecam Cæsaream Vindobonensem illatum fuisse Codicem nostrum, testatur Auctarium Catalogi Manuscriptorum hujus Bibliothecæ. Quomodo hoc cum loco isto Prolegomenorum Wetstenii conciliari queat, ubi pag. 46. asserit, Codicem Corfendoncensem tunc temporis in Bibliotheca Conventus Bruxellensis Fratrum Prædicatorum asservatum, ibique a Joh. Wal-

kero Anglo collatum fuisse, nescio. Eugenius Franciscus enim, Princeps Sabaudia, obiit anno 1736, adeoque tunc fuit Codicis hujus Possessor, qui quomodo deinde in Bibliotheca Conventus Bruxellensis, antequam in Cæsaream immigravit, asservari potuerit, quæritur; nisi forte cum Fratribus hujus Conventus, collationem instituendi gratia, communicatus fuerit, quos tamen hunc Codicem undecim annos apud se retinuisse haud verisimile est. In præpositis huic Codici foliis manu Martini Harney Cœnobici ordinis Prædicatorum adnotatum est, Monasterium Canonorum Regularium beatissimæ Virginis Mariæ in Korsendonk prope Turnhutum a Rodulpho sive Rulando de Rivo hunc Codicem habuisse. De Rulando autem hæc addit: “ Fuit hic
 “ Bredantus nativitate, & Tungrensis Ecclesiæ Decanus,
 “ Artium Magister & Legum Licentiat, Juris Ca-
 “ nonici perquam peritus, Colonienfis curiæ Advocatus,
 “ Græca etiam lingua luculenter Romæ instructus a Si-
 “ mone Thebarum Bæotiæ Archiepiscopo, de quo ipse
 “ Decanus quodam in loco sic scribit: Recolendæ me-
 “ moriæ Simon Archiepiscopus Thebarum Bæotiæ, ortus
 “ de Constantinopoli, in trium linguarum peritia Hiero-
 “ nymo comparandus, qui pervenit & permanfit Romæ
 “ A. D. MCCCLXXX. quicquid in libris meis de
 “ Grammaticorum erroribus emendavi, ex græco edo-
 “ cuit, qui Vet. Test. ex hebræo in græcum & latinum
 “ transferens, opus in tres paginas tribus lingvis distinctas
 “ Papæ

“Papæ præsentavit, sed cum morte præoccuparetur
 “Papa, totum sibi retinuit. De Rodulpho Spondanus
 “A. 1338. art. XXVII. „ (Posteriora hæc verba non
 intelligo, nec aliter legi possunt) “Hunc librum in
 “auctione publica supellectilis seu domus mortuariæ
 “Commissarii Financiarum van der Wouwere A. 1666.
 “emit Fr. Martinus Harney. „ Hucusque Harnejus,
 qui fuit Doctor Theologiæ Universitatis Lovaniensis,
 & Seculo XVII. exeunte obiit. Nisi comparatio hujus
 Codicis cum descriptione Codicis 3 Werstenii adeo fuisset
 consentiens, ut nullum, quin idem ipse Codex sit,
 suboriri possit dubium, discrepantiæ historicæ, quæ heic
 occurrunt, mihi facile, duos fuisse Codices Corfendon-
 censes ab Erasmo in usum Editionis N. T. adhibitos,
 persuaderent.

Habet Epistolam Eusebii ad Carpianum, & Tabulas
 Canonum Evangelii præfixas. In Luca manus latina
 duobus primis capitibus hinc indeque versiones latinas
 verborum græcorum maxime familiarium in ora aspersit.
 Ab initio Evangelii Johannis pars folii deficit, ipso ta-
 men textu, inscriptione excepta, quæ periit, incolumi
 manente; id quod indicat adjectum in ora Scholion, a
 Wendolino quodam manu recentiori, & tam græce quam
 latine, exaratum. Sic sonat: “Nihil hic deest. *ἐὐδὲν*
 “*λείπει ἐνθάδε*. Wendolinus.” Observatu dignum
 est, frustulum hoc membranæ, in quo scripta sunt
 hæc verba, limites cæterorum foliorum longe excedere.

Ad calcem Actor. Apost. adjiciuntur ea, quæ Eusebius Lib. II. Hist. Eccl. Cap. XXII. de Paulo & Luca habet. Epistolas habet ordine Græcorum positas, Epistolis catholicis primum locum obtinentibus. 1 Joh. V. v. 7. pro more in Græcis Codicibus deest. In nitidissimo hoc Codice non nisi duas deprehendimus emendationes, puta: In Epistola ad Galatas Cap. I. 8. ubi litteræ ε in *ἐναγγε-
λίζεται* signum supra imponitur, & in ora alia manus adscripsit: *ηται*, quæ est lectio optima. v. 9. *προείη-
κα*. In margine alia manus adjecit *μεν*, adeo ut legi debeat *προειήκαμεν*, quæ lectio maximum habet pro se Codicum numerum.

§. II.

CODEx in Auſtario DECIMUS NONUS est membra-
naceus in IVto. Habet folia centum septuaginta, quo-
rum secundum, Indicem Capitum ex Epistola Pauli ad
Romanos complectens, abscissum est. Scriptus est dua-
bus columnis. Pertinebat olim ad Bibliothecam Sanct.
Apost. in urbe Neapoli, unde Vindobonam missus fuit
Anno MDCCXVII. Continet Pauli Epistolas tredecim,
unicuique Epistolæ præfixo argumento, eodem nempe,
quod sub Oecumenii nomine typis mandatum habemus.
Ad marginem tituli descripti sunt, item quo pertingant
quotidianæ Græcorum lectiones, & quo tempore quæ-
que in Ecclesia legantur. Ad finem cujusque Epistolæ
numerus lectionum, capitum, testimoniorum ex Veteri

Testa-

Testamento, & versuum notatur. Adhærent huic Codici Cyrilli Hierosolymitani *Catecheses illuminandorum*, quæ adeo mutilæ sunt, ut parum spei superfit easdem redintegrandi.

Annotatiunculam ad argumenta Oecumenii, ab Autore Auclarii hujus Manuscriptorum factam, inseram. “Ad argumenta Oecumenii „ inquit “quod attinet, “non prætereundum videtur, ea edita primum esse “græce cum ipsius Commentariis in Acta Ap., in septem “Epistolas Catholicas & omnes Epistolas Paulinas, una “cum Aretæ Commentario in Apocalypsin Johannis, “Veronæ 1532. a Donato Veronensi, qui ea Clementi VII. inscripsit. Sed in hujus Bibliothecæ Exemplari Johannis Sambuci manu annotatum reperi, ea “non Oecumenii sed Theophylacti esse γνήσια, idque “ex inspectione manuscriptorum constare. Hæc ideo “memorantur, quia hujus Editionis Fabricius in Bibl. “Græc. Vol. VII. p. 788. nullam facit mentionem. „

§. III.

CODEx TRIGESIMUS, membranaceus, foliorum nonaginta septem, in Quarto minori. Est unus ex iis, qui e Neapoli transmissi in Bibliothecam Cæsaream immigrarunt, id quod ex sequenti inscriptione fol. 1. patet: “Codex hic membranaceus, continens Evangelium græcum Matthæi, desumptus est ex Archivo S. S. Apost. Clericor. Reg. Theatinorum de urbe Neapolis, pro

“Bibliotheca Sac. Cæsar. Majestatis, sic Illa mandante
 “anno 1716. J. Eustachius Caracciolus. „ Est absque
 dubio Fragmentum Codicis Evangeliorum; id quod ex
 folio octogesimo sexto liquet, quod continet Indicem
 Capitulorum Evangelii Marci. Tituli, capitum argu-
 menta & notæ marginales, quæ Textuum Evangelicorum,
 perinde ac in Ecclesia leguntur, initium & finem indi-
 cant, minio exarantur. Character idem est ac ille in Co-
 dice Lamb. 29, non vero adeo elegans. Idem est ductus
 Accentuum & Spirituum. Nullum adest indicium Apo-
 graphi vel anni.

§. IV.

CODEx TRIGESIMUS PRIMUS, membranaceus, in Oc-
 tavo. Folia habet centum sexaginta novem. E Neapoli
 Vindobonam advectus fuit. Inscriptio in folio primo nos
 edocet, hunc Codicem olim ad Canonicos Regulares
 Theatinos Sanct. Apost. pertinuisse. Quatuor Evangeli-
 stas continet, ad quorum calcem Descriptoris nomen &
 annum habemus hisce verbis: ἐγράφη δὲ τὸ παρὲν τε-
 τραμαγγελον διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου τοῦ βυσοκτυαίντου,
 καὶ ὅτοι εἰς χεῖρας φέροιτε εὐχεσθε καὶ μὴ καταρᾶσθε.
 ἐγράφη δὲ ἐν ἔτη 5 ψ sc. anno 6700. sive N. C. 1192.
 In capite uniuscujusque Evangelii imago Evangelistæ rudi
 manu picta occurrit. Satis eleganti characterē exaratus
 est Codex noster. Tituli minio scripti adeo evanescere, ut
 jam vix legenda supersint vestigia. Absolutis Evangelistiis
 sequitur

sequitur Synaxarium & Menologium, quibus quotidiana indicantur officia. Aliena manu scripta sunt, a prima haud parum recedente &, ut videtur, juniore.

§. V.

Clauditur agmen Codicum Evangelistario, quod in Auētario est CODEX VIGESIMUS TERTIUS. Est membranaceus in Quarto, & unus ex iis, qui Neapoli Anno MDCCXVII. ad Imperatorem Carolum Sextum missi fuere. Pertinuerat olim ad Bibliothecam Patrum S. Johannis de Carbonara. Membranæ purpureo tinctæ sunt colore, subrufo nempe ad violaceum vergente. Vix tamen unus idemque color omnibus foliis statui queat, cujus diversitatis specimina infra dabimus. Litteræ sunt aureæ, unciales, quadræ & rotundæ, ex æquo inter se distantes. Litterarum tamen B E Θ O P C orbes sæpe sunt angustiores, præsertim ad finem linear ob spatii brevitate, & hanc ob causam oblongæ apparent. Multis in locis desunt accentus & spiritus, nec simili modo ubique pinguntur, nec pariter accurate. Signa distinctionis quoque inter se omnino discrepant, interdum signo crucis, interdum punctis majoris distinctionis loco adhibitis. Montefalconius in Diario suo Italico p. 308. & in Palæogr. Græc. Lib. I. Cap. I. p. 4. it. Palæogr. Græc. p. 224. mentionem facit Codicis, quem in Bibliotheca Patrum S. Johannis de Carbonara se vidisse asserit, cujus descriptiones vero locis citatis tam a se invicem quam

quam a Codice nostro tantum differunt, ut vel diversos Codices Montefalconium attulisse, vel minus accurate eos descripsisse, non nemo judicet. *Diar. Ital.* p. 308. duos Codices unciali charactere exaratos commemorat. Priorem ita describit: "Codex Evangeliorum, charactere unciali, septimi vel octavi Seculi, initio & fine mutilus.," Hæc nimis succincta descriptio nil continet, unde certi aliquid de Codice nostro statui queat, nec Codex Evangeliorum, sed Evangelistarium textus Festorum continens, appellari meretur. In eo autem conveniunt hi Codices, quod mutilus sit uterque. Posterior Codex est juxta Montefalconium "Codex Homiliarum in Evangelium, in charta membranacea, purpureo colore, aureis characteribus quadris, cum accentibus spiritibusque a prima manu, in 4to, septimi sive octavi Seculi, quo ævo, ut putamus, spiritus accentusque annotari cœptum est. Neque tamen omnibus in vocibus accentus comparent, sed hinc & inde sparsi sunt.," Hieronymi verba in Præfatione ad Librum Hiobi, ubi de istiusmodi Codicibus fit mentio, in medium profert Montefalconius, & demum de Codice suo prædicat: quod similis sit San-Germanensi Codici Psalms quinti sextive, ut putatur, Seculi, de quo *Palæogr. Gr. Lib. I. C. I.* pag. 4 & 5. pronunciat: quod latine argenteisque litteris sit exaratus. Eodem loco mentionem facit Codicis Neapolitani, de quo, an idem sit cum Codice nostro, ex ipsis Montefalconii verbis judicet

Lector:

Lector: "Nihil porro concinnius vidimus Exemplari
 "græco Evangeliorum, quod extat in Bibliotheca S. Jo-
 "hannis de Carbonara Neapoli; nam Codex ille qua-
 "drus, pari scilicet longitudine & latitudine, e charta
 "purpurea membranacea constat perinde atque noster
 "San Germanensis. At illud intercedit inter utrumque
 "discriminis, quod Codex noster latinus, qui Librum
 "Psalmorum complectitur, argenteis characteribus con-
 "scriptus sit, exceptis titulis & nomine Dei & Domini,
 "quæ auro delineata sunt. Neapolitanus vero græcus a
 "capite ad calcem totus aureis litteris constat., Iterum
 Palæogr. Gr. p. 224. Alphabetum exhibet e manuscripto
 Codice Homiliarum in Evangelium septimi, ut putatur,
 Seculi, quem in Bibliotheca Augustinianorum S. Johan-
 nis de Carbonara extare asserit, & sequenti modo descri-
 bit: "Est in charta membranacea purpurea, aureis
 "characteribus perinde ac Codex noster Latinus Psalmo-
 "rum S. Germanensis, qui tamen postremus aureos
 "characteres in titulis & in nominibus Dei & Domini
 "tantum habet, in reliquis autem ubique argenteos,
 "qui vetustate pene deleti sunt, at aurei illæsi fulgidi-
 "que manserunt. Codex ille Neapolitanus est quadrata
 "forma. Ibi accentus notantur, sed raro, & spiritus
 "similiter. Characteres videlicet in Z H M N quadri-
 "sunt, in E Θ C Φ vero rotundi., Ex hisce locis
 satis apparet, Codicem secundum in Diario Italico esse
 eundem cum Codice in Palæographia citato, isto tantum-
 modo

modo intercedente, discrimine, quod primo loco Codicem Homiliarum in Evangelia, secundo loco autem Codicem Evangeliorum nominet. An Codex hic unus idemque sit ac Codex noster, adhuc dubitare licet. Alphabetum enim Montefalconii vel a scriptura Codicis nostri, ut infra ex specimine liquet, omnino est alienum, vel parum fideliter Archetypo suo redditum, & Codicem suum ad septimum retulit Seculum, cum tamen indicia haud spernenda seqvioris ævi, saltem partis alicujus Codicis nostri, occurrant.

Hoc Evangelistarium fragmentum esse, vel potius fragmenta Evangelistariorum in unum volumen compacta, ex iis, quæ Codicem hunc penitus inspiciens observavi, satis constat. Ab initio usque ad pag. 26. membranæ sunt tenuiores, pallidiori colore & scriptura admodum eleganti. A pag. 26. ad 29. membranæ sunt paululum crassiores, color fortior & recentior, nec tanta est elegantia litterarum. A fol. 30. usque ad pag. 124. membranæ sunt diversæ crassitudinis & rubedinis. Litteræ a pristino nitore valde recedunt, tam quoad formam quam aurum eis superinductum. A pag. 124. usque ad p. 157. eadem membrana idemque genus scripturæ reperitur, ac ab initio. A pag. 157. ad pag. 165. diversæ sunt membranæ diversaque manus; similiter a pag. 166. usque ad finem. Diversitas hæc tam membranæ quam scripturæ satis indicat, in Codice nostro plura fragmenta contineri; id quod amplius liquet e
fragmento

fragmento Indicis cujusdam folio a Volumine abscisso
 inscripto, eademqve manu & eodem genere membranæ
 ac pag. 30. usque ad pag. 124. exarato. Comparatio
 hujus Indicis cum Inscriptionibus textuum, qui in hoc
 Codice occurrunt, facile hac de re nos edocebit. No-
 mina Festorum, quæ in hoc Indicis fragmento obtinent,
 eodem ordine, quo in fragmento habentur, posita
 heic sequuntur: τῷ ευαγγελισμῷ. τῷ βαιῶν. τῇ μεγᾷ ἑ.
 τῷ ἁγίῳ σαββατῷ. τῶν ἐγκαινίων καὶ τῶν ἁγίων ἀπο-
 σολῶν. εἰς ἐπινικία. εἰς ἀθρούντα. εἰς μετὰν — —
 Pars hujus folii abscissa est. In hac pagina desinit In-
 dex, imagine Crucis, de qua plura infra dabimus, se-
 cundam folii paginam occupante. In ipso Codice sequen-
 tes rituli Festorum reperiuntur: Fol. 2. εἰς τὸ ἅγιον
 παρὰ. κατὰ Ἰῶ. Fol. 8. τῇ ἑ μετὰ τὸ παρὰ. κατὰ Ἰῶ.
 Fol. 14. εἰς τὸ ἀντιπαρὰ. κατὰ Ἰῶ. Fol. 21. εἰς ἀνα-
 ληψιν. κατὰ λουκᾶν. Fol. 30. τῇ ἁγίᾳ Ὰ. κατὰ Ἰῶ.
 Lectio hæc in Sancta Pentecoste incipit Joh. Cap. VII.
 v. 37. τῇ ὀκτῇ ἡμέρᾳ usque ad versum decimum ter-
 tium Cap. VIII. deficiunt vero versus 53 Capitis septimi,
 & initium Capitis octavi, historiam adulteræ complectens,
 usque ad versum 12. Fol. 38. εἰς τὴν μεταμορφῶσιν.
 κατὰ ματθαῖον. Fol. 42. εἰς τὸ γενεσιον τῆς ἁγίας
 θεοτοκου καὶ εἰς κοί — — Quomodo hæc Vox sup-
 plenda sit, nescio, nisi forte κοιμησιν legatur. Festum
 nempe exeunte Seculo septimo institutum. Fol. 46.
 εἰς τὴν ὑψῶσιν. Fol. 58. εἰς παρὰμνην τῷ χϞ γεννε-
 σίῳ.

σιω. κατα λουκαν. Fol. 66. εις την χϋ γεννα. κατα
ματθαιον. Fol. 74. εις την περιτομην και εις την μνη-
μην του αγιου βασιλειου. κατα λουκαν. Fol. 81.
των φωτων. κατα ματθαιον. Fol. 85. εις υπαπαντην.
κατα λουκαν. Fol. 92. titulus incuria Compactoris fere
totus abscissus est. Restant adhuc verba κατα ματθαιον.
& incipit hæc lectio Matth. XXV. 31. Fol. 100. τη ετη
τυροφαγου. κατα ματθαιον. Fol. 108. εις ευαγγε-
λισμην. κατα λουκαν. Fol. 116. εις βαια τη κυριακη.
κατα Ιωαννην. Fol. 124. τη αγια πεμπτη εις την λει-
τουργιαν εκ του κατα ματθαιον κεφαλαιου σοδ.
Textus Matth. XXVI. & XXVII. reperitur. Fol. 165.
τω αγιω σαββατω. κατα ματθαιον. Fol. 176. εις
μετανοιαν. κατα ματθαιον. Fol. 180. εις επινικια, κατα
μαρκον.

Hic habes titulos Festorum cum ipso Indice con-
ferendos. Ex qua comparatione liquet, nec eadem Festa
in Indice, quæ in ipso Codice occurrunt, obtinere, &
vice versa, nec eodem ordine. In Indice enim post
Festum των βαιων sequitur τη μεγα ε. quod omnino
omittit Codex noster, & Festo των βαιων immediate
subjungit τη αγια πεμπτη. Post Festum sub titulo:
τω αγιω σαββατω, juxta ordinem in Indice observatum,
Festum των εγκαιγιων και των αγιων αποστολων depre-
henditur; in Codice vero omnino omittitur. Festum sub
titulo: εις επινικια, in Indice nostro Festo sub titulo: εις
αδενευτα, præcedit; posterius omnino tacet Codex noster.

In

In Indice Festum *εις μετανοιαν* Festum *εις επιβικιας* sequitur, & ultimum tenet locum, non vero in Codice.

Sufficiant pauca hæc ad hypothesin nostram adornandam, scilicet: plura Fragmenta nullo ordine disposita in Codice nostro contineri. Haud inepte circa ætatem hujus Codicis aliquid conjectandi ansam præbet crux aurea, quæ in ejusdem folii, quo Index reperitur, pagina secunda occurrit. In area hujus crucis decussatim scripta sunt hæc verba: KPATOC BACILEIOY. Hæc Inscriptio elegantissima & parum vulgaris hujus Codicis indicavit, hunc Codicem eum in finem conscriptum fuisse, vel ut privato usui cujusdam viri Basilii nomine insigniti inserviret, vel ut ipsi dono offerretur. Quinam hic fuerit Basilius, non constat. Si conjecturis locus sit, unum ex duobus Basiliis Imperatoribus fuisse haud parum verisimile est, quorum alter, sc. Basilius Macedo, Imperium Orientale ab A. C. DCCCLXVII. ad DCCCLXXXVI. tenuit, alter vero, *Βουλγαρόκτονος* dictus, ab A. C. DCCCCLXXVII. ad MXXVI. imperavit. Potius tamen Codicem nostrum revocabo ad ævum Basilii Macedonis, qui non sine pietatis felicitatisque laude regnavit, & cui curæ fuisse videtur Codices eleganter scriptos habere. Ejusmodi Codicem nobis exhibet Bibliotheca Regia Parisiensis, Codicem nempe Regium juxta computationem Montefalconii 1809. qui opera Gregorii Nazianzeni complectitur, litterisque initialibus exaratus pulcritudine

& nitore nulli concedit. Ibi in folii secundi pag. 2. crux deprehenditur cum inscriptione: *Ἰησοῦς Χριστὸς νικᾷ*. Hunc Codicem Montefalconius putat ad Basilii Macedonis usum adornatum fuisse, quoniam picturæ, quæ ibi reperiuntur, ipsum Basilium cum familia sua representant, & Inscriptiones in ejus honorem confectæ sunt. Prolixius agit de hoc Codice Montefalconius Palæogr. Gr. pag. 250. Nec seqviorem Seculo IX. esse scripturam Codicis nostri existimo, etsi Montef. Pal. Gr. p. 263. asserit, libros ad chorum & officium Ecclesiasticum deputatos etiam decimo & fortasse posterioribus Seculis charactere unciali descriptos fuisse. Tantummodo de parte aliqua Codicis nostri jam dicta valent, scilicet quæ litteris speciminis secundi scripta est; reliquum enim hujus Evangelistarii, cujus scripturam Specimen primum nobis offert, quo referri debeat, nescio. Nimis pingues tamen sunt litteræ, & nimis scatent apicibus, quam ut Octavo Seculo multo antiquius æstimaretur. Inter omnia scripturæ quadratæ specimina, quæ exhibuit Montefalconius, optime quadrat primum hoc specimen cum Codice Colbertino 700, Octavi, ut ipse putat, Seculi, de quo vid. Palogr. Gr. p. 229.

Restat adhuc objectio haud levioris momenti contra ætatem, quam parti hujus Codicis tribuimus, quæ, utpote conjecturæ nostræ inimica, digna est, ut breviter eandem proponamus & ponderemus. Fol. 74. hujus
Codicis

Codicis sequens occurrit Inscriptio: Εἰς τὴν περιτομὴν καὶ εἰς τὴν μνημὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Si cum verbis Scriptorum, qui de Festis Christianorum differuere, hanc Inscriptionem conferat aliquis, jure suspicabitur, Codicem nostrum esse longe recentiore. Unanimiter fere omnes existimant, Festum Circumcisionis non esse remotioris ævi. Bellarminus de Beatitud. Sanct. T. II. p. 824. fatetur Festum Circumcisionis esse satis recens, Scriptoresque mediæ ævi mentionem quidem facere Octavæ Natalis Domini, non vero Festi Circumcisionis, exceptis tamen Ivone Carnotensi ⁽¹⁾ & Bernardo Clarevallenfi ⁽²⁾, qui sermones de ipso Festo Circumcisionis habuere. At piget me Bellarminum hic attulisse, qui hoc loco Hospinianum tantummodo compilavit, & tam accuratè secutus est, ut apertum quoque errorem ejus describeret. Aliter enim vix judicari potest, quando inter Scriptores, quos nominat, Vualfridum & Strabonem recenser, cum tamen Valafridus Strabo unus idemque sit. Hospinianus in libro suo de Festis Christianorum Edit. 1681. p. 40. asserit, hoc Festum non multis abhinc Seculis institutum fuisse, “quoniam (verba sunt Hospiniani) non solum veteres Patres nullam ejus mentionem faciunt, sed ne quidem Isidorus ⁽³⁾, Mi-

G 2

“crologus

(1) Vixit Sec. XI.

(2) Sec. XII

(3) Sec. VI.

“crologus ⁽¹⁾, Amalarius ⁽²⁾, Rabanus ⁽³⁾, Vualfri-
 “dus & Strabo ⁽⁴⁾, qui describunt officia omnium Fe-
 “storum. In Constitutionibus etiam Caroli Magni &
 “Synodi Moguntinæ de Festis Circumcisionis nulla
 “fit mentio, sed ejus loco Octavæ Nativitatis Christi,
 “quemadmodum & in sequentibus Canonibus Synodo-
 “rum, Calendarum Januariarum., Eodem loco putat
 Iyonem Carnotensem & Bernhardum Clarevallensem
 primos fuisse, qui Festi Circumcisionis meminerint.
 Commemoratur quidem Homilia quædam Maximi Tau-
 rinensis, qui Sec. V. claruit, sub titulo: *In Circumci-*
sione Domini sive de Calendis Januarii increpatio;
 jure autem primam hujus tituli partem a recentioribus
 additam fuisse suspicatur, nulla circumcisionis mentione
 per totam homiliam facta. Vid. plura de hac Homilia
 apud Monacutium Orig. Eccles. Tom. I. p. 130. & seqv.
 Cafaubonus in Exercit. 2da. ad Annal. Baronii pag. 132.
 ait, Kalendas Januarii in antiquis libris ritualibus sub no-
 mine Octavæ Nativitatis deprehendi, & ante pauca Se-
 cula aliam accessisse causam festivitatis, unde titulus
 duplex: *Octava Nativitatis & Circumcisionis*, &
 faris confidenter asserit, neminem eorum, qui ante
 quingentos annos festos anni totius dies descripserunt,
 Circum-

(¹) Sec. XI.

(²) sc. Metensis Sec. VIII.

(³) Sec. IX.

(⁴) Sec. IX.

Circumcisionis meminisse. Hisce assentiunt Fabricius in Bibl. Eccles. Cap. X. p. 460. & Hildebrandus in Enchiridio de Sacris publicis p. 36., quorum posterior pag. 37. loco citato quidem enarrat, in Sacramentario Gregorii in Præfatione hujus diei verba sequentia obtinere: *Per Christum Dominum nostrum, cujus hodie Circumcisionis diem & Nativitatis octavam celebravimus.* At genuinum esse hoc Scriptum dubitat Hildebrandus, quam ob causam, ignoro. Dialogorum enim Gregorii genuinam originem, quidam impugnant, non vero Sacramentarii, etsi haud diffiteor, hoc procul dubio ita interpolatum ad nos pervenisse, ut pro firmo & stabili fundamento in ætate hujus Festi definienda haberi nequeat. Hactenus Testes antiquitatem hujus Festi destruentes audivimus; nunc alios audiamus contrariæ opinioni faventes. Richardus Montacutius in Comment. de Originib. ecclesiast. Part. I. p. 137. affirmat, sese in scriptis Chrysologi, Maximi, aliorumque observasse, Festi quidem Circumcisionis, non vero Nativitatis Octavæ apud eos fieri mentionem, & priorem appellationem posteriori esse antiquiorem. Vellem, ut testimonia *aliorum*, quos pro hac sententia citat, silentio haud præterisset Montacutius. Duos enim, quos solos nominat Testes, Petrum Chrysologum ⁽¹⁾ & Maximum Ep. Taurinensem ⁽²⁾, non extra omne dubium positos esse existimo.

G 3

(¹) Sec. VII.

(²) Sec. V.

existimo. Quod ad Petrum Chrysologum attinet, Index quidem Sermonibus ejus præfixus inter alia Festa Festum Circumcisionis recenset; hunc Indicem vero non ad Petrum Chrysologum, sed ad Collectorem Sermonum ipsius, pertinere satis superque indicat Præfatiuncula quædam ad Lectorem, quam, ut eo melius hac de re judicet Lector, heic inseramus: “Cum intelligeremus, hunc manifestissime Lector, doctas sancti Petri Chrysologi conclusiones non parum Christianis Ecclesiasticis subservire posse, si omnia in eum ordinem congesta essent, quo sunt in ecclesiastico ritu in templis explicanda: volumus diligentiae nostræ nonnihil adhibere, ut tuum redimeremus laborem. Hunc itaque Indicem tibi contulimus omnium Evangeliorum & Epistolarum, quæ in Chrysologo enarrata invenies.,” Nec ipse Sermo hunc titulum gerit, nec minimum ibi de circumcisione verbum reperitur, agit enim de varia Gentium superstitione, qua Calendæ Januariæ polluebantur. Vid. Bibl. Magn. Patrum Tom. V. P. II. p. 661. & 773. Edit. Colon. Agrip. Anno 1618. De Maximo Ep. Taurinensi idem valet. Homilia enim, quæ titulum gerit: *In circumcisione Domini s. de Calendis Januarii increpatio*, hunc titulum sibi ab alio appositum habet, nec ullum in tota homilia occurrit verbum de circumcisione; id quod observavit Joh. Andr. Schmidius in Hist. Festorum p. 69. Vid. plura de hac Homilia Bibl. Magn. Patr. Colonienſi Tom. V. p. 7. Gravius & firmitus hujus rei

rei argumentum nobis suppeditat Lucæ Acherii Spicilegium vet. aliquot Scriptorum, Tom. IX, p. 66. Ed. Paris. 1669. ubi Statuta quædam S. Bonifacii Archiepiscopi Moguntini, qui circa annum 723. inclaruit, deprehenduntur, quorum decimum sextum Statutum aliquid ponderis sententiæ pro majori Festi Circumcisionis antiquitate addere videtur. Statutum sic sonat: “Annuntient Presbyteri diebus dominicis per annum sabbatizandum: “Primo modo. In Natale Domini VIII. Kalendas Januarias dies IV. In Circumcisione Domini Kalendis “Januarii diem unum &c., Miror sane, hoc testimonium pro antiquiori origine Festi Circumcisionis tot Scriptores, præcipue vero ocularissimum Fabricium, effugere potuisse. Hoc testimonium una cum antiquitatis indiciis, quæ exhibet ipse Codex noster, haud parum suspectam reddit sententiam eorum, qui Festum Circumcisionis recens esse contendunt, & simul vetustatem Codicis nostri propugnat. Adhuc vero ex hac Inscriptio-
 ne Evangelistarii nostri facile contra antiquitatem ejus exoriri potest dubium. Quæritur enim, quo tempore Festum Circumcisionis cum celebratione memoriæ Basilii Magni fuerit junctum? num hoc ab antiquissimis temporibus, an recentiori ævo factum sit? In allatis testimoniis nil invenerit Lector, unde ei fiat satis; tacent enim hanc conjunctionem Scriptores isti, apud quos Festum hoc tantummodo Festum Circumcisionis audit, nec facile erit in aprico ponere, quo tempore facta

fuerit hæc conjunctio. Quamvis autem huic materiæ dilucidandæ hic vacare non meum sit, pauca tamen monebo, quibus aliquo modo ad hanc quæstionem responderi queat, & si nil certi de ipso conjunctionis tempore statuere valeam, saltem demonstrabo, eandem non modo ætatē Codici nostro assignatam attingere, sed etiam superare. Omitto ea, quæ habet Josephus Simonius Assemannus in Calend. Eccl. Univ. Tom. I. Cap. VIII. pag. 100. & seqv., ubi agit de Ephemeridibus Græco-Moschis sive Kalendariis Slavonicis, & inter alios Codices duos commemorat Ruthenice scriptos in Bibliotheca Vaticana, qui cum Festo Circumcisionis Domini memoriam S. Basilii copulant, quorum tamen nullus Undecimum Seculum antecedit. Præterea Memoria Basilii M. cum Festo Circumcisionis juncta deprehenditur in Festis Græco-Moschis apud Papebrochium, in Calendario Moscovitico, in Menologio Basiliano (sc. Basilii Macedonis), sicut & in Menæis Græcis, ubi verba obtinent: Ἡ κατὰ σὰρκα περιτομή τοῦ κυρίου ἡμῶν Χριστοῦ καὶ μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου Ἀρχιεπισκοποῦ Καισαρείας Καππαδοκίας τοῦ μεγάλου. In scripto, quod prodiit Anno 1746, autore Josepho a Puteo, Ordinis S. Basilii M. Abbate Generali, sub titulo: *Dilucidazioni Critico-Istoriche sulle Relazioni degli antichi & moderni Scrittori della Vita di S. Basilio M.* Cap. 47. p. 421. e Gregorio Nazianzeno de laudibus Basilii annotatur, Diem festum S. Basilii non multo

multo post ejus obitum celebratum fuisse, & pag. 422. ex Nysseno, Diem festum sub Basilii nomine post Diem natalem Domini & Natalitia S. Stephani, S. Petri, S. Jacobi, S. Johannis & S. Pauli occurrere. Optimum vero & pro antiquissima Circumcisionis Domini & S. Basilii Memoriae conjunctione unicum fere evidens testimonium obtinet in Calendario Assemani p. 5. ubi asserit, in Calendario marmoreo Neapolitano Seculi IX. ad Kalendas Januarii sequentia verba scripta fuisse: *Circumcisio Domini & D. P. S. Basilii Depositio sive dies emortualis*, eodemque loco monet: Latinos recentiori ævo Festum Basilii ad 14 Junii transtulisse, cum in tanta Dominica Solennitate de Sanctis agi veritum sit in Ritu Latino, non itidem in Græco, in quo partim de Circumcisione, partim de Basilio M. agitur. Superfedeo ulteriori hujus obscuræ satis & nodosæ materiæ dilucidatione, quæ tandem ab instituto nostro nimis abhorreret. Ex paucis hisce saltem liquet, nostram sententiam de antiquitate Evangelistarii hujus non modo nulla insuperabili difficultate laborare, sed forma litterarum corroboratam verisimillimam esse.

Collationem Evangelistarii hujus, quantum potui, accuratissime institui. Omnes, quas inde excerpti, variantes Lectiones hic oculis Lectorum subjicio, omisiss tamen, vel iis, quæ non nisi additamenta sunt in Evangelistariis recepta, ex gr. τω καιρω̃ ἐχεινω, εἶπεν ὁ κυ-

ριος &c. vel iis, ubi Apographus jam vocales confundit, jam alia utitur scribendi ratione, ex, gr. quando scribit α pro ε. ἰδον, pro εἰδον, βιθλεεμ pro βηθλεεμ, &c. etsi observatu dignum est, in Codice nostro duplicem hanc vocem scribendi rationem obtinere. Juxta ordinem Evangelistarum V. L. annotavi.

IN EV. MATTHÆI.

Cap. VI. 8. χρήζετε pro χρείαν ἔχετε. Sic nulus Codex Westenii. Doxologiam habet Codex noster. C. XVII. 2. ἐγένοντο pro ἐγένετο. C. XXVI. 26. εὐχαρισήσας pro εὐλογήσας. Lectio juxta Millium & Westenium probatur. v. 39. προσελθὼν pro προσελθὼν cum magno Codicum numero. vid. Westf. ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν. Sic solus. Inter v. 40. & 41. inferuntur verba Luc. XXII. 43. 44. & initium v. 45. v. 52. ἀποθανοῦνται pro ἀπολοῦνται. Lectio probatur juxta Bengelium & Westenium. v. 71. signum distinctionis post αὐτοῖς habet, & legit sequenti modo: λέγει αὐτοῖς. ἐκεῖ καὶ οὗτος &c. probante Grotio, Millio, Westenio. C. XXVIII. 3. ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ omittit solus. v. 8. ἀπαγγεῖλῃται pro ἀπαγγεῖλαι, solus.

IN EV. LUCÆ.

C. I. 24. Ζαχαρίου pro αὐτοῦ. v. 25. ἀπέδεν pro ἐπέδεν, solus. v. 29. ἦ pro εἶη. solus. v. 37. αἰδυνά-

ἀδυνάτει pro ἀδυνατήσῃ solus. C. II. 40. ἐπ' αὐτῷ
pro ἐπ' αὐτό. v. 51. ἡ δὲ μήτηρ pro καὶ ἡ μήτηρ.

In Ev. JOHANNIS.

C. VII. 40. τῶν λόγων pro τὸν λόγον. Defectum
ultimi vers. hujus Capitis & initii Cap. VIII. de Adultera
jam supra annotavi. C. XII. 16. πρότερον pro πρώτον
solus. C. XIX. v. 11. ἔχεις pro ἔιχες. v. 13. τότε
ab initio legit. τούτων τῶν λόγων pro τοῦτον τὸν
λόγον. v. 14. ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη. v. 15. ἔκραζον pro
ἐκράύγαταν. v. 16. παραλαβόντες pro παρέλαβον.
καὶ omititur. ἤγαγον pro ἀπήγαγον probante, Millio,
Bengel, Wettsten. εἰς τὸ πραιτώριον adjicitur. v. 20. ὁ
τόπος τῆς πόλεως. v. 26. ἴδε pro ἰδοῦ. v. 27. τῆς
ἡμέρας pro τῆς ὥρας. v. 28. ταῦτα pro τοῦτο.
Post τετέλεσται legitur περὶ αὐτοῦ. v. 34. εὐθὺς
pro εὐθύς. v. 35. ἀληθινὴ ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.
C. XX. 20. ἐπέδειξεν pro ἔδειξεν. Sic nullus Codex
Wettstenii. v. 21. ἀπέσειλεν pro ἀπέσαλκε solus.
v. 23. κρέατηντα pro κεκρέατηντα.

SECTIO QVARTA.

Facile veniam dabit Lector, ut Parerga varia in Codicibus a nobis perlustratis, digna, quæ ab injuria temporis vindicentur, hic inseram.

I.

Primum locum occupat Fragmentum perverustum Vitæ S. Porphyrii Ep. Gazensis a Marco Gaza, Sec. Vti. Scriptore, & Famulo ejus conscriptæ, quod in Codice, qui apud nos Carolinus audit, & in Auctario Catalogi Manuscriptorum Bibliothecæ est secundus v. decimus sextus, occurrit. Hanc Porphyrii vitam Metaphrastæ interpolationibus auctam esse testatur Caveus in Scriptor. Eccles. Part. I. p. 206. Latine reddidit Gentianus Hervetus, cujus Versionem exhibent Acta Sanct. Mense Februario a pag. 645. usque ad pag. 661. Folia tantummodo exstant duo, in folio. Formæ vero Codicis quadræ, cujus ligaturæ annexa sunt, adaptata nunc quatuor folia constituunt. Fragmentum hoc, quod partem tantummodo Capituli noni (nempe juxta divisionem, quæ in Versione latina obtinet) complectitur, ad Codicem Lambecii XI. Commentar. ejus Lib. VIII, p. 93. olim pertinuisse suspicabar. Cum vero, dum ipse Vindobonæ commoratus fui, ejusmodi Codicem ibi asservari nesciebam, Clarissimus Dn. Mieg amice rogatus, ut ipse hunc Codicem perlustraret, postea hac de re mecum communicavit,

municavit, negans, Vitam Porphyrii mancā esse, nec eo pertinere hæc folia satis nos edocet scripturæ diversitas, quam ipsius Lectoris judicio relinquare vellem, nisi male tractata scriptura & implana membranæ superficies Fragmenti nostri impedivissent, ne specimen characterum satis accurate describeremus. Quantum vero judicare licet, haud seqvioris ætatis est duplex scriptura, nec Seculo X^{mo} multo junior censenda, etsi remotiorem vetustatem Fragmento nostro quam Lambeciano Codici adjudicare haud vereor. Litterariorum Antiquitatis Monumentorum Amatoribus gratum fore duxi, si integrum hocce Fragmentum multis quidem scatens erroribus, sed Versioni Herverianæ haud parum absimile, hic infererem, adjecta Versione, & aspersis annotatiunculis, quæ varietates indicant, unde liquet, haud paucis in locis tam Fragmentum ex Versione, quam Versionem e Fragmento emendari posse. Frequentissimas inter se permutationes Vocalium α & ε , η & ι , ι & ϵ , o & ω , quas ubique emendavi, indicare supervacaneum esse mihi videbatur. Alias & quidem minimas, quas suscepi textus græci emendationes, in Annotatiunculis huic Fragmento subjectis indicabo.

Textus

Textus Fragmenti Græcus.

Μετα δεκατην την ήμεραν κατελαβεν ο θανμα-
σιος Κυνηγιος ⁽¹⁾ εχων μεθ' εαυτου τον ύπα-
τικον ή τον δουκα ή πολλην στρατιωτικην χειρα. ⁽²⁾
Προεγνωσαν δε πολλοι των ειδωλολατρων, ή εξηλθον
της πολεως, οι μεν εις κωμας, αλλοι δε εις ετερας πο-
λεις, ησαν δε οι πλει ⁽³⁾ — — — — — πολεως,
εμητατευσεν ⁽⁴⁾ δε τους οικους των φυγοντων ο ειρημενος
Κυνηγιος. Τη δε εξης προσκαλεταμενος τους της πο-
λεως, παροντων του τε δουκος ή του ύπατικου, ενεφανι-
σεν αυτοις τα του βασιλεως γραμματα τα παρακελευο-
μενα,

- (1) Codex vitiose legit *αγαν υγιως* pro *κυνηγιος*, quod nul-
lum præbet sensum.
- (2) Codex *χρειαν*, male. Interpres additamentum habet:
ε' civilem. Rectius in Codice abesse existimo. Nec
conjecturæ Amici cujusdam me alienum esse fateor,
qui suspicatur, Hervetum, nisi forte hæc verba ex in-
genio addiderit, in suo Codice verba *η' πολλην* ite-
rum post vocem *χειρα* Descriptoris incuria repetita
invenisse, & quidem sic scripta: *η' πολλην*. Hinc ille
abbreviaturam esse putans *πολιτικην* legit.
- (3) Linea periit ob incuriam Compactoris.
- (4) Inter lineas inclusum occurrit, nec aliud verbum sub-
stituit Emendator. Versio habet *αποσταυι*, unde ta-
men nil lucis huic loco affunditur. Verbum *μετα-
τευω* enim neque in hoc neque in alio sensu usquam
occurrit. Glossarium Cangii vocabula quidem re-
censet

Latine juxta Versionem Gentiani Herveti.

Post decimum autem diem venit admirandus Cynegius, habens secum Consularem & Ducem & magnam manum militarem & civilem. Præciverunt vero multi ex Idololatrīs, & exierunt e civitate, alii quidem in vicos, alii autem in alias civitates. Erant vero complures ex divitibus civitatis. Eorum autem ædes, qui fugerant, annotavit, quem diximus, Cynegius. Die autem sequenti,

cenſet μετατον (quod etiam ſcribitur μητατον & μετατον); μετατωρ, προμετατωρ. Μετατον manſionem, domum ſignificat; Μετατωρες vero, & προμετατωρες vocantur illi, qui vel ad caſtra ponenda ab Imperatore præmittuntur, vel ad eligenda atque præparanda diverſoria in urbe aliqua, ubi commoraturus eſt Imperator, Princeps vel ſummus aliquis Magiſtratus. An non exinde derivandum erat verbum μετατεινω? quod, licet in Lexicis non obtineat, apud Autorem noſtrum forte ſignificabit, militibus domum quandam pro manſione assignare; & tunc ſenſus erit: Cynegium pro Stativis Militum ſuorum domos eorum, qui fugerant, decreviſſe. Pro mera conjectura hæc venditantur; nec confidentius ſuademus, ut quis pro ἐμνητατεινεν, legat ἐμεταλεινεν, etſi haud difficilis erat hæc litterarum confuſio, & ſenſum haud ineptum loco noſtro conciliat iſta mutatio. Verbum enim μεταλεινω apud Heſychium & Suidam pro ſedula perveſtigatione & inqueſtione adhibetur, quam a Cynegio in domiciliis ab Idololatrīs relictis factam eſſe, ſatis probabile eſt.

μένα, ὥς καταστράφηναι τὰ εἰδωλία καὶ πυρὶ παραδοθῆ-
ναι. Εὐθὺς δὲ ἀκουσάντες οἱ εἰδωλολάτραι οἰμῶξαν με-
γάλη τῇ Φωνῇ, ὥς τοὺς ἀρχοντας ἀγανακτῆθηναι, ⁽¹⁾
καὶ μετὰ ἀπειλῆς ἐπιπεμψάμιν αὐτοῖς ⁽²⁾ τοὺς στρατιώ-
τας ⁽³⁾ τυπτόντας αὐτοὺς ραβδοῖς καὶ σκυταλαῖς. Οἱ δὲ
χριστιανοὶ μετὰ χαρᾶς μεγάλης ἀνευφημοῦν τὸν βασι-
λέα καὶ τοὺς ἀρχοντας. Εὐθὺς δὲ ὥρμησαν μετὰ τῶν
ἀρχόντων καὶ τῶν ταγμάτων, καὶ κατεστρέψαν τὰ εἰδω-
λία. Ἦσαν δὲ ἐν τῇ πόλει ναὶ ⁽⁴⁾ — — — — — ταυτὲ
Ἑλίου καὶ τῆς Ἀφροδίτης, καὶ τοῦ Ἀπολλωνος, καὶ τῆς
Κορῆς, ⁽⁵⁾ καὶ τῆς Τυχῆς τῆς πόλεως, ὃ ἐκαλοῦν Τυχεῖον,
καὶ τῆς Ἑκάτης, καὶ τὸ λεγόμενον Ἡρώιον, ⁽⁶⁾ καὶ τὸ
Μαργινον,

(1) Codex vitiose ἀγανακτῆναι legit.

(2) Αὐτοῖς) Codex αὐτοὺς, male. Hervetus recte in eos transtulit.

(3) Τοὺς στρατιώτας τυπτόντας.) Codex legit οἱ στρατιῶται τυπτόντες, quæ constructio verborum cum cæteris est plane absurda.

(4) Linea deficit.

(5) In Ora leguntur hæc verba: καὶ τῆς ἑτῆς καὶ τῶν μενῶν vitiose pro τοῦ ἐτοὺς καὶ τῶν μηνῶν, post verba τῆς Κορῆς inferenda; an recte, nescio.

(6) Καὶ τῆς Ἑκάτης καὶ τὸ λεγόμενον Ἡρώιον. Tota hæc linea oblitterata est, & quidem, ut ex atramento patet, a prima manu. Latinus Interpres totum hunc locum ita ordinatum invenit: τῆς τε Κορῆς, καὶ τῆς Ἑκάτης, καὶ τὸ λεγόμενον Ἡρώιον, καὶ τῆς Τυχῆς τῆς πόλεως, ὃ ἐκαλοῦν Τυχεῖον, quæm ordinem etiam Descriptori hujus Fragmenti

quenti, accersitis civibus, praesentibus Duce & Confulari, aperuit eis litteras Imperatorias, quae jubebant, ut everterentur simulacra, & delubra igni traderentur. Cum primum vero id audivissent Idololatrae, ejularunt magna voce, adeo ut id ægre tulerint Magistratus, & in eos cum minis emisissent milites, qui eos virgis & clavis verberabant; Christiani autem cum magno gaudio laudibus prosequiebantur Imperatores & Magistratus. Statim vero cum Magistratibus & Cohortibus militaribus impetum fecerunt, & everterunt delubra. Erant autem in civitate Simulacrorum publica Tempia octo: nempe Solis, & Veneris, & Apollinis, & Proserpinæ, & Hecates, & quod dicebatur Hierion seu Sacerdotum, & Fortunæ Civitatis

Fragmenti potiore visum esse ex oblitteratione supra commemoratorum verborum colligo, quorum loco vel glossam in margine appositam substituendam esse voluit Emendator, vel verba ex καὶ τῆς Ἑκατὸς καὶ τοῦ λεγομένου per compendium & corrupte conflata esse suspicor. (Ἡριον) Rectius quam in Versione Herveti, quæ legit *Hierion*. Nisi Hervetum, qui in Codice suo legit ἱερειον, erroris in interpretando arguamus, dum per *Sacerdotium* (*Sacerdotum* enim pro vitio Operarum forsitan haberi debet) reddidit; hanc lectionem sequenti modo explicare oportet: Hervetus, cum in suo Codice ἱερειον invenisset, nec illi succurrebat certa emendandi ratio, quam offert Codex noster, de interpretatione sollicitus facile perspexit, vulgarem vocis ἱερειον significationem (*victimam, sacrificium*) hic minus

H.

congruam

Μαρνιον, ⁽¹⁾ ὁ ενομιζον εἶναι ἐνδοξότερον πάντων τῶν ἱερῶν τῶν ἀπανταχού. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλα πλεῖστα εἰδωλία ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐν ταῖς κώμαις, ἀτίνα οὐδεὶς ἠδύνατο καθυποβαλεῖν ἀριθμῷ. Ὅι γὰρ δαίμονες δρᾶζαμενοὶ τῆς πρᾶξεως τῶν Γαζῶν, ὥς εἰσιν εὐμεταγῶγοι, ἐπληρώσαν τῆς πλάνης πασαν αὐτῶν τὴν πόλιν καὶ τὴν περιεοικήδα· τούτο δὲ ὑπομενουσὶν ἀπὸ πολλῆς ἀπλοτητος. Διὸ μεταφερομενοὶ εἰς τὴν ἁγίαν πίσιν, Χριστιανοὶ ζήλωται γίνονται. Τόσαυτα μὲν περὶ τῶν Γαζῶν. Ἐπιτραπέντες δὲ οἱ στρατιῶται μετὰ Χριστιανῶν τε τῆς πόλεως καὶ τοῦ παραθαλάσσιον ⁽²⁾ αὐτῆς μερὸς ὥρμησαν ἐπὶ τὰ εἰδωλία, καὶ πρῶτον βουλευθέντες καταστρεψάμεν ⁽³⁾ τὸ λεγόμενον Μαρνιον ἀνεκρουθήσαν. ⁽⁴⁾ Ὅι γὰρ ἱερεῖς τοῦ εἰδωλίου ἐκείνου προακούσαντες ἐσώθεν τὰς θύρας ⁽⁵⁾ τοῦ ἐνδοτέρου Ναοῦ λιθοῖς μεγάλαις πρὸςφράξαν, καὶ καταγαγοντες εἰς τὰ λεγόμενα αὐτά,

congruam fore; de templo igitur Sacerdotum, i. e. in honorem Sacerdotum quorundam exstruēdo, intelligendum esse arbitratus est, ita ut a voce ἱερεὺς eadem ratione formatum esset, quia Ἀχιλλεῖον, Templum Achillis, ab Ἀχιλλεὺς formatur.

- ⁽¹⁾ Καὶ τὸ Μαρνιον) Hervetus in suo Codice: Καὶ τὸ Μαρνιον λεγόμενον κριτα γενὸς (vitiose pro κρηταγενοῦς vel κρητογενοῦς) Διὸς legisse videtur. cf. Steph. Byzant. v. Γαζα, nec non notas Berkelii & Holstenii ad illum locum. An lectio Codicis Hervetiani sit optima, vel pro glossmate habenda, decernere difficile erit. Saltem genuina

Civitatis, quod vocabant Tycheon, & Marnion, quod dicebant esse Critæ Generis Jovis; quod existimabant esse gloriosius omnibus Templis, quæ sunt ubique. Erant autem alia quoque plurima simulacra in ædibus & pagis, quæ nemo posset numero subjicere. Dæmones enim, cum Gazæorum animum ut ductilem apprehendissent, errore impleverunt universam Civitatem, & quæ circumcirca sita erat, regionem: hoc autem iis accidit ex nimia simplicitate. Quam ob rem traducti ad sanctam fidem fiunt magno zelo incitati Christiani. Hactenus quidem de Gazæis. Jussi ergo milites cum Christianis civitatis & maritima ejus parte impetum fecerunt in simulacra. Et primum cum voluissent evertere Simulacra & Marnium, repulsi sunt. Illis enim Idoli Sacerdotes, cum prius de eo audivissent, portas interioris templi intrinsecus magnis lapidibus obstruxerunt, & cum exportassent in ea, quæ dicuntur adyta, quæcun-

H 2

que

nuina esse verba το λεγομενον svadet locus in sequenti, ubi ante μαρνιον verba το λεγομενον adjiciuntur.

(²) Vitiose legit Codex παραθαλασσιου.

(³) Versio Latina addit post καταστροφαι verba *Simulacra &c*; Omittit vero το λεγομενον. Lectio Codicis nostri aptior esse videtur.

(⁴) Versio Latina habet *Illis*, quod absque dubio vitium Typographi est pro *Illius* s. *εικονον*, quod plane omisit.

(⁵) Τας θυρας Codex legit της θυρας; sed lectio Interpretis hic videtur præferenda.

αδύτα, ὅσα ἦν τῷ ἱερῷ τιμία σκευή, ⁽¹⁾ ἐσι δὲ καὶ αὐτὰ
 τὰ ζῶδια τῶν Θεῶν αὐτῶν ἐκεῖ ἐκρύψαν, καὶ δια τῶν
 αὐτῶν αὐτῶν ἐφυγον δι' ἄλλων ἀνοδῶν, ἐλεγον γὰρ τὰ
 εἰρημένα ἀδύτα εἶναι πολλὰς ἀνοδοὺς εἰς διαφοροὺς το-
 πους. Ἀνακρουθέντες οὖν, καθὼς προείπον, ἐτραπή-
 σαν ἐπὶ τὰ ἄλλα εἰδῶλια, καὶ τὰ μὲν κατέσχεψαν, τὰ
 δὲ πυρὶ παρέδωκαν, ἀρπασάντες ⁽²⁾ πάντα τὰ ἐν αὐ-
 τοῖς σκευῇ τιμία. Ἦν δὲ ὁ ἐν ἁγίοις Πορφυριὸς ἀναθε-
 ματίσας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πάντα Χριστιανὸν λαμβανόντα
 τι ποτε ἐκ τῶν εἰδῶλιων εἰς ἰδίον κερδὸς· οὐδεὶς οὖν τῶν
 πολιτῶν τῶν πιστῶν ἐλαμβάνεν οὐδὲν, εἰ μὴ οἱ στρατιω-
 τὰ καὶ οἱ παρεπιδήμοι οἱ ἐκείσε ἐυρεθέντες. Περιήγον
 οὖν μετὰ τῶν λαϊκῶν ἀνδρες εὐλαβεῖς τοῦ Κληροῦ ⁽³⁾

Καὶ ὄρων ⁽⁴⁾ τὴν τε καυσὶν καὶ τὴν διασπαγὴν τὴν ὑπο-
 τῶν στρατιωτῶν, ἐπρίετο, καὶ προφασεὶ τῆς εὐταξίας αὐτῶν
 ἐμασιζεν ἀφειδῶς ὅν εὕρισκεν φερόντα τι τῶν σκυλῶν.
 Τούτων γινόμενων, καὶ καταφθαρέντων τῶν τοιχῶν ὑπο-
 τοῦ πυρός, ἀφ' ὧν ξύλον κομόμενον ἐπιτιπτεῖ τῷ Τρι-
 βουνῷ

(1) Nisi verbum ἐσι in Fragmento nostro vitiose pro ἐτι
 scriptum fuerit, verba ab ἐσι δὲ usque ad ἐκεῖ inclusive
 in parenthesi includantur. Interpres hac ratione le-
 gisse atque interpunxisse videtur: τιμία σκευή, ἐτι δὲ
 καὶ αὐτὰ τὰ ζῶδια τῶν Θεῶν αὐτῶν, ἐκεῖ ἐκρύψαν, quod
 absque dubio rectius. Ζῶδια *Animalia* interpretatur
 Hervetus,

que erant vasa in templo pretiosa, quoniam etiam ipsa Deorum ipsorum Animalia illic occultaverunt, & per ipsa Adyta fugerunt per alias vias. Dicebant enim dicta Adyta habere multas vias in diversa loca. Repulsi ergo, sicut prius dixi, conversi sunt ad alia Simulacra, & alia quidem everterunt, alia vero igni tradiderunt. Cum ergo rapuissent omnia, quæ in iis erant, vasa pretiosa. Sanctus autem Porphyrius anathemati subiecisset in ecclesia quemlibet civem Christianum, qui ex delubris aliquid accepit ad lucrum proprium. Nullus ex fidelibus civibus aliquid accepit, nisi milites, & qui illic inventi sunt, advenæ. Obibant ergo cum Laicis ex Clero viri pii, & ipse Sanctus Porphyrius Episcopus, reprimentes eos, ne aliquid acciperent &c.

Erat vero illic quidam ex Præfectis militaribus, quos vocant Tribunos, qui aderat combustioni Templi, erat autem, ut apparebat, Christianus, in occulto vero erat idololatra. Hic ergo, cum interesset, & videret conflagrationem & direptionem, quæ fiebat a militibus,

H 3

disse-

Hervetus, at minus recte. *Simulacra* potius erant vertenda. *Zwdior* enim de Statua quavis dici nos edocet Cangius in Glossario med. & inf. Græc. v. *Zwdior*.

- (2) Interpres satis inepte: *Cum ergo rapuissent omnia*, quæ verba contextui repugnant.
- (3) Hic Folium incipit, quod cum præcedenti non cohæret, folio ea jungente deperdito.
- (4) Codex vitiose legit *δυσων* pro *ὄρων*.

βουνω, και διπλυν τον θανατον επαγει αυτω, διαρρηξαν
 γαρ την κεφαλην αυτου, το υπολοιπον σωμα εκαυσεν.
 και ευθως οι τε πιτσι στρατιωται ⁽¹⁾ και οι του φιλο-
 χριστου λαου γνοντες τα κατ' αυτον, οτι επιρρεπης ην
 προς τα ειδωλα, εδοξασαν τον Θεον, και ειπαν εκεινον τον
 Ψαλμον τον λεγοντα· Τι εγκαυχα εν κακια ο δυνα-
 τος; ⁽²⁾ ανομιαν ελογισατο η γλωσσα ⁽³⁾ σου, ωσει
 ξυρον ηκονημενον ⁽⁴⁾ εποιησας δολον. Ηγαπησας κακιαν
 υπερ αγαθοσυνην, αδικιαν υπερ του λαλησαι δικαιο-
 συνην. Ηγαπησας παντα ρηματα καταποντισμου,
 γλωσσαν δολιαν. Δια τουτο ο Θεος καθελοι σε εις τε-
 λος, εκτιλαχ σε ⁽⁵⁾ και μεταναστευσαι σε απο σκηνωματος
 σου, και το ριζωμα ⁽⁶⁾ σου εκ γης ζωντων. Και τα εξης
 του

(1) Codex *ερατιωτες*, male.

(2) Addit Latinus Interpres *iniquitate*, quod neque in Co-
 dice nostro, neque apud *τους* *ο*, neque in Textu
 ebraico, obtinet. Versio vulgata legit: *qui potens es*
in iniquitate. In Versione των *ο* & Vulgata hæc Verba
 Ps. LI. in textu vero ebraico Ps. LII. occurrunt.

(3) Interpres Latinus legit: *Tota die injustitiam cogitavit*
lingua ejus. Vulg. vero itidem, cum isto tamen dis-
 crimine, quod pro *ejus* legat *ια*. *Οι* *ο* sic: *ανομιαν*
ελην την ημιραν, αδικιαν ελογισατο η γλωσσα σου. Quo-
 modo discrepent quatuor hæc lectiones a lectione tex-
 tus ebraici; an non, alia tantummodo interpunctio-
 ne observata, & cum levi quadam punctationis muta-
 tione Lectio των *ο* cum textu ebraico esset concilianda,
 & annon

dissecabatur, & sub prætextu, quod curaret, ut servarent ordines, flagellis crudeliter cædebat, quem inveniebat ferentem aliquod spoliū. Cum hæc fierent, & ab igne corrupti essent parietes, repente lignum ardens incidit in Tribunal, & ei duplicem affert mortem. Perfracto enim capite ejus, ussit reliquum corpus; & statim fideles milites & Christi amans Populus, scientes eum esse propensum ad simulacra, Deum glorificarunt, & dixerunt illum Psalmum, qui dicit: “ Quid gloriaris in malitia, potens iniquitate? Tota die injustitiam cogitavit lingua ejus, tanquam novacula acuta fecisti dolium. Dilexisti malitiam magis quam bonitatem, injustitiam magis, quam loqui justitiam. Dilexisti omnia verba subersionis, linguam dolosam. Propterea Deus destruet te in finem; evellet te, & emigrare te faciet ex tabernaculo tuo, & verbum tuum ex terra viventium. „ Et quæ deinceps sequuntur in Psalmo.

H 4

Dies

& annon lectio Codicis pro corrupta & ad τους ó emendanda haberi debeat, hic decernere non finit breve harum annotatiuncularum spatium.

- (4) Codex vitiose ηκομημενον.
- (5) Codex vitiose εκτειλῃσαι, ‘Οι ó legunt εκτιλαι σε, juxta quos emendavimus. Hanc lectionis diversitatem e permutatione vocalium ι & ε, αη & ε, Codici nostro satis familiari, ortam esse existimo.
- (6) Interpres Latinus *verbum* legit, nempe ρημα pro ριζωμα. Forſan vox contracte scripta hujus erroris ansam dedit.

του ψαλμου. Επεμενεν δε το ἱερόν καομενόν ἐπὶ πλείσας ἡμέρας. Μετα δε ταυτα καὶ τῶν οικειῶν ἐγενετο ἐρευνα, πολλὰ γὰρ ὑπῆρχον εἰδῶλα ἐν πλείσταις αὐλαῖς, καὶ τα ἔνρισκόμενα τα μὲν πυρὶ παρεδίδοντο, τα δὲ εἰς βορβόρον ⁽¹⁾ ἐνεβριπτοντο. Ἐνρίσκοντο δὲ βιβλία πεπληρωμένα γοητείας, ἅτινα Ἰερεα αὐτα ⁽²⁾ ἐλεγον, ἐξ ὧν τας τελετας καὶ τα ἄλλα ἀθεμιτα ἐποιοῦν οἱ εἰδωλομαγεῖς· καὶ αὐτα δὲ ὁμοίως ἰσα τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐπάσχον. Προσετρεχον δὲ πολλοὶ τῇ ἀγία πίσει, καὶ οἱ μὲν φοβῶ, οἱ δὲ καταγινωσκοντες τῆς προτερας αὐτῶν διαγωγῆς. Πασιν δὲ τας θυρας ἠνοιγεν ἡ ἀγία Εκκλησια, ἐμνημονευσεν γὰρ τῆς ἀγίας γραφῆς τῆς λεγουσης· ⁽³⁾ Τῷ κερουντι ἀνοιγησεται, καὶ ὁ ζήτων ἐνρίσκει καὶ παλιν. ⁽⁴⁾ Εἴτε προφασεῖ εἴτε ἀληθεῖα, Χρῖστος καταγγέλλεται. Ἐλεγον δὲ καὶ τινες τῶν πῖσων τῷ ὅσιῳ Ἐπισκόπῳ, ὅτι οὐκ ἐδέξαθα ⁽⁵⁾ τοὺς δια φοβὸν προσερχομένους ἀλλὰ τοὺς ἀγαθῇ προαιρεσει. Ὁ δὲ ὅσιος Ἐπισκοπος ἐλεγεν πρὸς αὐτοὺς· ⁽⁶⁾ Ὡσπερ γὰρ οικητὴν τις ἀγνώμονα κεκτημένος προτερον νοθετεῖ ἑαυτον ⁽⁷⁾ διαπαντος ευγνωμονησας, καὶ ἀπλή καρδία ἐξυπηρετησαθαι. ἐπὶ δὲ οὐδαμῶς αὐτον ἐνρίσκει πειθομενον τῇ νοθεσία.

(1) Vox βορβόρον inter lineas includitur; quam ob causam, nescio.

(2) Hoc loco pro αὐτα αὐτοὶ legendum esse existimo.

(3) Luc. XI. 10.

(4) Philip. I. 18.

(5) Vi-

Dies vero plurimos perpetuo aſiſit Templum. Poſtea autem facta eſt etiam domorum perſcrutatio, erant enim multa Simulacra in plurimis atriis, & quæ inveniebantur, partim quidem igni tradebantur, partim autem in cœnum jaciebantur. Inveniebantur Libri quoque pleni præſtigiis & incantationibus, quos quidem dicebant ſacros, ex quibus ſua faciebant myſteria & alia nefaria Idololatræ. Ipi quoque eadem paſſi ſunt, quæ Dii ſui. Accurrebant autem multi ad ſanctam fidem, alii quidem metu, alii vero condemnantes priorem ſuam vivendi rationem. Omnibus vero portas ſancta aperiebat Eccleſia. Meminerat enim ſanctæ Scripturæ, quæ dicit: “Puſſanti aperietur, & qui quærit, invenit.” Et ruruſ: “Sive prætextu, ſive veritate, Chriſtus annunciatuſ.” Dicebant autem quidam ex fidelibus ſancto Epifcopo, non oportere eos accipere, qui accedunt propter merum, ſed eos, qui bono propoſito. Sanctuſ vero Epifcopuſ dicebat iis, qui hæc dicebant: Sunt etiam virtuteſ, quæ caſu & calamitate accidunt hominibuſ. Quomodo qui ſervum aliquem poſſidet improbum & ingratum, priuſ eum admonet, ut ſit ſemper memori & grato animo;

H 5

poſt-

- (⁵) Videtur vitio Deſcriptoriſ excidiſſe vocem *idē*.
 (⁶) Interpreſ Latinuſ addit ſequentia verba: *Sunt etiam virtuteſ, quæ caſu & calamitate accidunt hominibuſ.* Verba hæc ob ſeqvẽſ γὰρ haud omittenda eſſe videntur.
 (⁷) Codex legit *ἐαυτοῖς*; meliuſ vero *αὐτοῖς* legendum eſſe videtur.

νουθετια, τουτω (1) λοιπον καταναγκη επαγει τον φοβον, και πληγας και δεσμα και αλλα τοιαυτα, ου θελων ευτον απολεσαι, αλλα σωσαι και επιγνωναι το δεον. Ττοιουτον και τον Θεον υποβαλλετε (2) επι τη αγνωμοσυνη ημων (3) πολλακις δε παραινουντα ημιν τα συμφεροντα, δια τε γραφων και αλλων αγιων ανδρων. ημων δε μη κειθομενων, θελων πασιν ως αγαθος και φιλανθρωπος δεσποτης κτησασθαι ημας, και μη απωσασθαι, τον φοβον αυτου και την παιδειαν επαγει ημιν, προσκαλουμενος ημας μετ αναγκης επιγνωναι το δεον. Διο λεγει η θεια γραφη (4) 'Οταν απεκτεινεν αυτους, τοτε εξητουν (5) αυτον, και επεσρεφον, και ωρθριζον προς τον Θεον. Και παλιν λεγει δια τους αποσκιρτωντας — — — — —

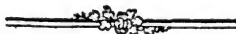
(1) Codex minus recte τουτον.

(2) Interpres latinus absque dubio in Codice suo υπολαμβάνετε legit, quæ lectio præferenda mihi videtur.

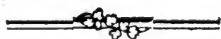
(3) Omittit Codex noster, quæ habet Versio latina, verba nempe: *qui fert patienter*. Particula *de* post πολλακις indicium præbet defectus in textu Codicis nostri, quæ sequentem in modum supplendum esse opinor: *τοιουτον και τον θεον υπολαμβάνετε επι τη αγνωμοσυνη ημων, υποµενοντα µεν, πολλακις δε δεσ.*

(4) Pf. LXXVIII. 34.

(5) Codex vitiose εξιζητουν.

postquam autem eum nullo modo videt parere admonitioni, ei de cetero metum infert necessario plagasque & vincula, & alia hujusmodi, non volens eum perdere sed fervare, & agnoscere id, quod oportet. Talem etiam Deum existimate, qui fert patienter nostrum ingratum animum, sæpe autem svadet, quæ sunt nobis utilia, per Scripturas & alios viros sanctos. Nobis vero non parentibus, volens omnino, ut bonus & benignus, nos possidere & non repellere, nobis infert suum timorem & disciplinam, nos invitans, ut cum necessitate agnoscamus id, quod oportet. Qvam ob rem dicit Scriptura: “Quando interficiebat ipsos, tunc quærebant eum, & “convertebantur, & mane vigilabant ad Deum., Et rursus dicit propter eos, qui resiliunt, & jugum a Deo executiunt: “In camo & fræno confringes maxillas “eorum, qui non appropinquant ad te., &c.

II.

Bibliotheca Cæsarea Vindobonensis Fragmentum Evangelii Lucæ possidet inter monumenta litteraria remotissimæ Antiquitatis numerandum. Duobus constat foliis, quorum prius continet Luc. XXIV. a v. 13. usque ad v. 21. Posterius vero verba a v. 39. usque ad v. 49. Descriptionem hujus Fragmenti, quod ante Seculum VII. exaratum esse nemo non facile videt, antea nobis dederunt Lambecius *Comment. de Bibl. Cæs. Lib. III. p. 15.* Montefalconius *Palæogr. Græc. Lib. III. p. 192. & 193.* ubi conjecturam Lambecii, ætatem horum foliorum & Codicis, in quo continentur, ad ævum Constantini Magni revocantis, parum verisimilem esse declarat, sed tamen ab ætate Codicis Colbertini, quem omnium Codicum græcorum antiquissimum esse putat, haud longe distare asserit. Nesselius *Catalog. Bibl. Cæs. pag. 54.* etiam hoc Fragmentum recenset. Specimina characteris græci nobis exhibent Lambecius, Montefalconius & Blanchinus, duo posteriores vero parum accurate. Miror sane, differentiam hujus Fragmenti a reliqua parte Codicis, cui adnumeratur, oculos litteratorum hominum, quorum inter manus terebatur, effugisse. Ipsa foliorum forma, color membranæ purpureæ vividior, litteræ cæteris paulo pingviores, divisio paginæ in duas columnas, hæc omnia, etsi ob formam litterarum, quæ carent omnibus apicibus & accentibus, haud seqviorem ei ætatem tribuamus, alium tamen Descriptorem

scriptorem indicant. Specimen scripturæ haud male expressum habebit is, qui sibi characterem specimine Lambeciano paulo pingviorem repræsentat. Litteris argenteis exaratum est, nominibus Salvatoris nostri & Dei exceptis, quæ aureis litteris pinguntur. Totum Fragmentum characterē vulgari descripsi, & typis mandavi, ut venerandum hocce Antiquitatis monumentum inspicere cupientes videant, quam consentaneum sit textui nostro recepto. Ne minimas quidem differentias in Orthographia, v. g. ο pro ω, ε pro ει, omisi, ut integrum illud haberet Lector.

Primum Folium.

— — χουσαν σαδικους εκατόν ⁽¹⁾ εξηκοντα απο Ιερουσαλημ, η ονομα Εμμαους. Κα αυτοι ωμιλουν προς αλληλους περι παντων των συμβεβηκοτων τουτων. Κα εγενετο εν τω ωμιλειν αυτους κα συνζητιν, κα αυτος ο Ιτεγγιτας συνεπορευετο αυτοις, οι δε οφθαλμοι αυτων εκρατσυντο του μη επιγνωαι αυτον. Ειπεν δε προς αυτους· Τινες οι λογοι ουτοι συς αντιβαλλεται ⁽²⁾ προς αλληλους περιπατουντες, κα εσε σκυθρωποι. ⁽³⁾ Αποκριθεις δε εις
ονοματι

(1) Puncta superne notata hanc vocem delendam esse indicant.

(2) Αντιβάλλεται vitiose pro αντιβάλλετε.

(3) Incipit nova linea.

ονοματι ⁽¹⁾ Κλεοπας ειπεν προς αυτον· Συ μονος παροι-
 κεις ⁽²⁾ Ιηρουσαλημ, και ουκ εγνωσ τα γενομενα εν αυτη
 εν ταις ημεραις ταυταις. Καθ ειπεν αυτοις· ποια; Οι δε
 ειπον αυτω· τα περι Ιησου του Ναζωραιου, ος εγενετο
 ανηρ προφητης, δυνατος εν εργω και λογω εναντιον του
 Θεου και παντος του λαου· Οπως τε παρεδωκαν αυτον
 οι αρχιερεις και οι αρχοντες ημων εις κριμα θανατου,
 και εσαυρωσαν αυτον. Ημεις δε ηλπίζομεν οτι αυτος εστιν
 ο μελλων λυτρωσθαι τον Ιηλ. Αλλαγε συν πασιν τουτοις
 τριτην ταυτην — — — — —

Secundum Folium.

Πνευμα σαρκα και οσα ⁽³⁾ ουκ εχει, καθως εμε
 θεωρειτε εχοντα. Καθ τουτο ειπων επιξεν αυτοις τας χειρας
 και τους ποδας. ⁽⁴⁾ Ετι δε απισουντων αυτων απο της
 χαρας και θαυμαζοντων, ειπεν αυτοις· Εχεταη ⁽⁵⁾ τι βρω-
 σιμον ενθαδε; Οι δε επεδωκαν αυτω ιχθυος οπτου με-
 ρος και απο μελισσιου κηριου· και λαβων ενωπιον αυτων
 εφαγεν.

⁽¹⁾ 'Ονόματι pro ὡ ὄνομα. Sic nullus Codex Wettstenii,
 Codex Veron. Blanchini legit *nomine*.

¶ ⁽²⁾ Εν ante Ιηρουσαλημ omittit. Lectio plurium Criticorum
 iudicio probatur.

⁽³⁾ Οσα pro οσα.

⁽⁴⁾ Incipit nova linea.

⁽⁵⁾ Εχεταη pro εχετε.

εφαγεν. (1) Ειπεν δε αυτοις· Ουτοι οι λογοι μου, ους ελαλητα προς υμας επι ων συν υμων, (2) οτι δει πληρωθη-
 να παντα τα γεγραμμενα εν τω νομω Μωυσεως (3) και
 προφηταις και ψαλμοις περι εμου. Τότε διηνοιξεν αυτων
 τον νουν του συνιεναι τας γραφας. Και ειπεν αυτοις· οτι
 ουτως (4) γεγραπτα, και ουτως εδει παθειν τον Χριστον,
 και αναστηναι εκ νεκρων τη τριτη ημερα, και κηρυχθηναι
 επι τω ονοματι αυτου μετανοιαν και αφεσιν αμαρτιων εις
 παντα τα εθνη, αρξαμενοι (5) απο Ιερουσαλημ. Τρεις δε
 εσα (6) μαρτυρες τούτων. * (7) Και ιδου εγω απο-
 σελλω την επαγγελιαν του προς μου εφ υμας. υμις δε
 κα — — — — —

III.

Tabulam sequentem mensium diverfarum Gentium
 eadem manu, qua exaratus est Codex Lambecii trigesi-
 mus quartus, scriptam in hoc Codiceprehendimus.
 Inter eos, qui de mensibus Populorum differuere Eru-
 diti, Joh. Alb. Fabricius est instar omnium. Asservatur
 in Bibliotheca Universitatis Reg. Hafniensis inter manu-
 scriptos

(1) Incipit nova linea.

(2) Ὑμῶν pro ὑμιν. Ansam hujus erroris absque dubio de-
 dit proxime præcedens ᾧν.

(3) Μωυσεῖος pro μωσείος.

(4) το οὕτω.

(5) Pro ἀρχαμενον.

(6) Ἐσα, pro ἑτα.

(7) Quid significet hic Asteriscus, nescio.

scriptos, & annotationibus manuscriptis adspersos, celeberrimi hujus Viri libros Menologium ejus, quod prodiit Hamb. 1712. 8vo, cui tam in ora, quam in aliis eo pertinentibus schedulis, frequentes mutationes, additamenta, & quicquid huic materiæ dilucidandæ inservire potuisset, accessere. Contuli manuscriptam Tabulam nostram cum Libro celeberrimi Viri, haud raro eandem vel omnimodo consentientem vel ab eo discrepantem inveniens. Operæ pretium foret, si quis Collectanea tam ad hunc, quam cæteros hujus de re litteraria optime meriti Viri libros, indefesso labore congesta in ordinem redigeret, & vel novis Editionibus vel supplementis Operum ejus adornandis vacaret. Cui labori suscipiendo vix alium sibi exoptat litteratus Orbis, præter multifaria eruditione exornatum Professore & Bibliothecæ hujus Præfectum Dn. Kall. Tabulam hic, sicuti eam e Codice descripsi, trado, breviter tantummodo, ubi discrepantiæ a Menologio Fabriciano occurrunt, indicans.

Μῆνες Ῥωμαίων ἀρχόμενοι Μῆνες Ἑλλήνων ἀρχόμενοι
ἀπὸ Ἰαννουαρίου. ἀπὸ Ἰαννουαρίου. (¹)

Ἰαννουάριος
Φεβρουάριος

Ἀυδυναῖος
Περίτιος

Μάρτιος

(¹) Concinnunt hi Menses cum Mensibus Syro-Græcis, Menolog. Fabric. p. 44, qui ibi a Mense Novembri incipiunt.

Μάρτιος	Δύσρος
Ἀπρίλλιος	Ξανθικός
Μάϊος	Ἀρτεμίσιος
Ἰούνιος	Δαΐσιος
Ἰούλιος	Πάνεμος
Ἀύγουστος	Λῶιος
Σεπτέμβριος	Γερκιᾶιος
Ὀκτώβριος	Ὑπερβερεταῖος
Νοέμβριος	Δῖος
Δεκέμβριος	Ἀπιλλαῖος

Μῆνες Ἑβραίων ἀρχό-
μενοι ἀπὸ Μαρ-
τίου. (²)

Νισὰν
Ἰὰρ
Ψεθουὰν
Θαμνί

Μῆνες Ἀγυπτίων ἀρχό-
μενοι ἀπὸ Ἰαννουα-
ρίου. (³)

Τήβ
Μεχίρ
Φαμενώθ
Φαρμοῦθ

Ἀβ

(²) Vid. Menolog. Fabric. pag. 15.

(³) Vid. Menol. Fabric. pag. 18. ubi exstat manuscriptus Index, it. pag. 22. hoc intercedente discrimine, quod Τήβ pro τυβι legit Codex noster, it. παῦμι pro παῦνι, quæ lectiones apud Fabricium non occurrunt. Nec a Mense Januario incipiunt duo Indices Mensium Ægyptiorum a Fabricio allati, alter vero a Mense Aprili, alter a Mense Septembri.

Ἄβ	Παχών
Ἑλύλ	Παῦμι
Θεσρί	Ἐπιφι
Μορσουάν	Μεσωρί
Χασελεῦ	Θωῶθ
Τιβήθ	Φαωφι
Σαβάθ	Ἀθυρί
Ἀδάρ	Χοιὰκ

Μῆνες Καππαδοκείων ἁρ-
χομενοὶ ἀπὸ Ἰαννου-
αρίου. (4)

Μῆνες Ἀθηναίων
ἀρχόμενοι
ἀπὸ (5)

Τίριξ
Μάτα

Ἐκατομβαιών
Μεταγχειτνιών

Ξανθρί

(4) Fabricius Menolog. p. 71. Menses Cappadocum recenser ordine omnino ab ordine Codicis nostri diverso. Incipit a Mense Decembri, qui apud eum Τίριξ audit; nec legit cum Codice nostro ἀπομίναν, quod juxta eum est nomen Mensis Aprilis, juxta Codicem nostrum vero Maji, sed ἀπονεμανά vel ἀπομεναμάθ.

(5) Fabricius Menolog. p. 50. Ordinem Mensium mutandum esse manuscriptis Observationibus indicavit. Nempe ἑκατομβαιών, a quo incipit Index Mensium, non Junium, ut in textu impresso obtinet, sed Julium esse asserit. E magno Scriptorum numero, quos ibi nominat, liquet, haud plane certam esse Menses appellandi

Ξανθηρί	Βοηδρομιών
Μιθρί	Ποιανεψιών
Ἀπομίναν	Μαιμακτηριών
Ἀρθρά	Ποσειδεών
Τεθρυσία	Γαμηλιών
Ὠτμονία	Ἀνθεστηριών
Σόνδαρα	Ελαφηβολιών
Ἀρτανία	Νουνεχιών
Ἀρταεσίν	Θαργηλιών
Ἀραιότατα	Σκισφοριών

Μῆνες Λακεδαιμονίων ἀρ-
χόμενοι ἀπο Νοεμ-
βρίου. (6)

Μῆνες Βιθυναίων
ἀρχόμενοι
ἀπὸ (7)

Δῖος
Ἀπιλλᾶϊος

Ἡρεος
Ερμος

I 2

Ἀϋτναῖος

appellandi rationem, nec minus dubium relinquit Lec-
torem Codex noster, qui nihil hac de re definivit.
Miror, cur quibusdam in locis omiserit Codex noster,
unde in numerando initium fieret. Ποιανεψιών pro
πανανεψιών it. Νουνεχιών pro μοννεχιών male legi putat
Fabricius.

(6) Vid. Fabric. Menolog. pag. 57., ubi nomina Mensium
aliquot Lacedæmoniorum habentur, a nostro Indice
omnino discrepantia. Ne minimum quidem hoc loco

ab

Ἀϋτναῖος	Μητρῶος
Περιτιός	Διονύσος
Δύσρος	Ἡράκλειος
Ξανθικός	Δῖος
Ἀρτεμίσιος	Βενδιαῖος
Δαΐσιος	Στρατήιος
Πάνεμος	Ἄρειος
Λῶος	Περιέπειος
Γορπιαῖος	Ἀφροδίσιος
Ἐπερβερσαῖος	Δημήτριος

Μῆνες Κυπριῶν ἀρχόμενοι ἀπὸ (8) Μῆνες Μακεδονίων ἀρχόμενοι ἀπὸ (9)

Ἀφροδίσιος	Ἀιγόκερως
Ἀπογόνιος	Ἐδσοχός

Ἀινικός

ab Indice Mensium Syro Græcorum p. 44, de quo supra, abhorret Codex noster, excepto ἀπιδαῖος pro ἀπεδαῖος. In notis manuscriptis vero ἀπιδαῖος obtinet.

(7) Vid. Menolog. Fabric. pag. 61. Codex noster legit Ἑρμος pro Ἑρμῆος, it. Διονύσος pro Διονύσιος, στρατήιος pro στρατήγιος. Male legit juxta sententiam Fabricii Ἡρεος pro Ἡραῖος. Incipit cum Mense Οἰοβρι.

(8) Vid. Menolog. Fabric. pag. 62. 63. 64; ubi duo Indices Mensium Cypriorum occurrunt, alter manuscriptus, alter typis excusus, ex quibus nostrum conflatum esse

Ἀϊνικός	Ἰχθύς
Ἰούνιος	Κριός
Καισαρείος	Ταῦρος
Σεβασός	Δίδυμος
Ἀυτοκρατόριος	Καρκίνος
Δημαρξάσιος	Λέων
Πληθύπατος	Παρθένος
Ἀρχιερεύς	Ξυγός
Ἀΐδιος	Σκορπίος
Ῥωμαῖος	Τοξότης

I 3

Μῆνες

esse fere suspicarer, etfi in eo ab utroque discedit, quod Mensis Ἀφροδίσιος, qui juxta priorem Indicem est Martius, juxta posteriorem vero October, primum tenet locum. Potius tamen ad posteriorem revocabo, cui magis consentit noster, exceptis sequentibus locis, nempe, ubi legit ἀπογόνιος & αὐτοκρατόριος & αἰδιος, in quibus nominibus cum priori Indice concinit.

- (9) Menses Macedonum a Fabricio recensentur pag. 42. & 44. a Codice nostro omnino alieni. Morem vero fuisse Macædonibus, ut pro nominibus Mensium nominibus Signorum Zodiacorum uterentur, testatur Fabricius Menolog. p. 48; ubi Achivorum Menses enumerat, ibique observat, male commixta fuisse in hoc Indice nomina Signorum cælestium & Mensium, quoniam ad Menses denotandos utraqve appellatione usi fuere.

Μῆνες Γραικῶν ἐνῆλλαγμένοι μὲν κατὰ τὸ ἄρ-
χεσθαι, ἐμόφωνοι δὲ τοῖς παρὰ Ῥωμαίοις, καὶ γὰρ ἀπὸ
Σεπτεμβρίου ἄρχοντες.

Σεπτέμβριος. Ὀκτώβριος. Νοέμβριος. Δεκέμ-
βριος. Ιαννουαριος. Φεβρουάριος. Μάρτιος. Ἀπρίλλιος.
Μάιος. Ἰούνιος. Ἰούλιος. Αὐγустος.

IV.

In Codice Lambecii trigesimo quarto Alphabe-
tum, quod inscriptionem gerit Alphabeti Ebraici, oc-
currit, quod in Tab. III. æri incidi curavi. Optassem
quidem, ut sententiam celeberrimi, & præferrim in stu-
dio lingvarum exercitatissimi, Professoris Göttingensis
Büttneri de infrequentissimo hocce Alphabeto Lectori
tradere potuissem; frustra vero hac de re ad Virum ce-
leberrimum iteratis litteris, Descriptionem ejus brevi-
ter absolvam. Eadem manu, qua ipse Codex, exaratum
est, nominibus litterarum græce scriptis præfixis. Ad-
jicitur nominum explicatio græca, quam Tabulæ infe-
rere vetuit tam spatium quam operis diaglyptici caritas.
Ne vero de Parergo hocce aliquid sibi decedere existimet
Lector, totam explicationem afferam, nominibus tamen
loco characteris græci latine scriptis. *Aleph.* μαθησις,
ἡ τελειωσις, ἡ διδασκαλία. *Beth.* οἶκος ἐν αὐτῇ. *Gi-
mel.* πληρωσις ἀνωτερων. *Daleth.* δέλται ὑψηλοτεροι.
He. αὐτῇ. *Vau.* ἐν αὐτῷ. *Sain.* ζῆ. *Cbet.* ζων.
Tet. καλὸν ἢ ἀποκλισις. *Jod.* ἀρχὴ ἢ εἰν ἐξομολο-
γησις.

γησις. *Carb.* ὁμῶς — — το χαφ διπλουται, καὶ το
μημ, καὶ το νουν, καὶ το φη, καὶ το σαδδη. *Lamed.*
μαθε. *Mem.* ἀπ' αὐτου. *Nun.* αιωνια. *Samech.*
βοηθεια. *Ain.* πηγη ἡ ὄρασις ἡ οφθαλμος. *Pe.* σομα.
Tfade. δικαιοσυνη. *Kurb.* κλησις ἡ ἀγιασμος. *Resch.*
ὄρατος, ἡ αρχηγος, ἡ κεφαλη. *Schin.* οδοντες. *Tau.*
σημειον, ἡ κλησις, ἡ σφραγισ. Si liceat prævertere
sententiam celeberrimi Büttneri, quam non modo exopto,
sed publice imploro, fateor me hocce Alphabetum pro
Samaritano vel Phœnicio habere. Saltem, duabus vel
tribus litteris exceptis, haud parum concordat cum Al-
phabetis Phœniciis & Samaritanis, quæ Montefalconii
Palæogr. Græc. pag. 122. occurrunt, levi quodam mu-
tatione facta.

V.

Seqvuntur Specimina characterum Codicum nostro-
rum, quorum tamen duo invitus omisi, Specimen nempe
Codicis Carolini & Lambecii trigesimi quinti. Hæc duo
Specimina, dum simul cum cæteris in Itinere sæpius
inter meas & Eruditorum terebantur manus, deperdita
fuere. Huic damno refarciendo quidem per litteras
opem doctissimorum Bibliothecæ Vindobonensis Custo-
dum imploravi; ipsi vero mole negotiorum obruti, nec,
cui hunc laborem committerent, invenientes, desiderio
meo satisfacere renuebant. Tandem Amicus operam
suam humanissime obtulit, cui pro humanitate sua debi-

tas persolvo gratias, etsi missa ab eo Specimina, quæ mihi non satis absoluta & explorata esse videbantur, heic inferere non ausus fui. Specimina Characterum Græcorum, quæ in sequentibus Tabulis obtinent, vulgari charactere exarata sic sonant:

Tab. I.

Cod. Neap. I. Matth. II. 3.

Ἀπούσας δὲ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσαι
Ἱερουσόλυμα μετ' αὐτοῦ.

Cod. Lamb. XXIX. Marc. XII. 38.

Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. Βλέπετε ἀπὸ
τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν σολαῖς περιπα-
τεῖν καὶ ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς.

Cod. Lamb. XXX. Matth. IV. 19, 20.

Καὶ λέγει αὐτοῖς. Δεῦτε ὁπίτω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς
ἀποστολὰς ἀνθρώπων. οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα
ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Cod. Lamb. XXXI. Marc. IX. 2.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰσ τὸν Πέτρον καὶ
τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην.

Cod. Lamb. XXVIII. Marc. I. 3, 4.

Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου.
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. Ἐγενέτο Ἰωάννης
βαπτίζων

βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κηρύσσων βάπτισμα με-
τανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Tab. . II.

Cod. Lamb. I.

Spec. I. Exod. XX. 4. 5. Ὅου ποιήσεις σεαυτῷ γλυπ-
τόν, οὔτε παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ,
καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τῷ ὕδατι
ὑποκάτω τῆς γῆς.

Spec. II. Deut. X. 6. Καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπῆραν ἐκ Βη-
ρῶθ υἱῶν Ἰακείμ μισαδαῖ, ἐκεῖ ἀπέθανεν Ἀαρὼν,
καὶ ἐτάφη ἐκεῖ, καὶ ἐβράτευσεν Ἐλεάζαρ ὁ υἱὸς
αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

Spec. III. 1 Chronic. I. 34. Καὶ ἐγέννησεν Ἀβραάμ
τὸν Ἰσαάκ, καὶ υἱοὶ Ἰσαάκ Ἡσαῦ καὶ Ἰακώβ.
υἱοὶ δὲ Ἡσαῦ Ἐλιφάζ καὶ Ῥαγευὴλ καὶ
Ἰεθούθ καὶ Ἰεγλὼμ καὶ Κορέ.

Spec. IV. Ps. XV. 1. 2. Φύλαξόν με κύριε, ὅτι ἐπὶ σοὶ
ἤλπισα. Ἐῖπα τῷ κυρίῳ· Κύριός μου εἶ σύ, ὅτι
τῶν ἀγαθῶν μου εἰς χρείαν ἔχεις. τοῖς ἀγίοις τοῖς
ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ ἐθαυμάσῃσιν ὁ κύριος.

Cod. Lambec. XXXIV. Aῆ. XX. 1.

Μετὰ δὲ τὸ παύσαθαι τὸν Θόρυβον, πρὸςκαλεσάμενος
ὁ Παῦλος τοὺς μαθηταίς καὶ ἀτρεπάμενος, ἐξῆλθε
πορευθῆναι εἰς Μακεδονίαν.

Tab. III.

Cod. Lamb. XXXVI. Rom. I. 26.

Ἄιτε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆ-
σιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν. Ὅμοίως τε καὶ οἱ ἀρρένες
ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας &c.

Cod. Lambec. XXXVII. Rom. IV. 4. 5. 6.

Πισεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιούμενον τὸν ἀσεβῆ, λογίζεσθαι
ἢ πίσις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην. Καθάπερ καὶ Δαυὶδ
λέγει τὸν μακαριζτὸν τοῦ ἀνθρώπου &c.

Cod. Ravianus. Matth. II. 1.

Του δε Ιησου εγεννηθεντος εν Βηθλεεμ της Ιουδαίας,
εν ημεραις Ηρώδου του βασιλεως, ιδου, μαγοι απο
ανατολών παρεγε — — —

Tab. IV.

Cod. Neapol. purpureus.

Spec. I. Joh. I. 5. Φῶς ἐν τῇ σκοτία φαίνει, καὶ ἡ
σκοτία &c.

Spec. II. Joh. VII. 37. Τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ
τῆς ἐορτῆς &c.

Errata.

- Pag. 26. lin. 15. Pro ἡ δόξα ἐν τίσιν lege ἡ δόξα ἐν τίσιν
- — — 25. προσυχῆς l. προσευχῆς
- 29. — 3. Marc. VII. 14. l. Marc. VII. 13.
- 33. — 4. depicti l. depictæ
- 40. — 17. omissionē l. transpositionē
- 42. — 11. adeo l. admodum
- 46. — 14. in ore l. in ora.
- 54. — 11. 12. Vercell. alterutrum deleatur
- 56. — 2. a fin. Punctum post Ῥωμαίους deleatur.
- 65. — 4. a fin. Actor. XX. 2. l. XX. 1.
- 69. — 17. Rom. I. 17. l. Rom. I. 16.
- 71. — 4. pro ἀποτομῶν, posterius l. pro ἀποτομῶν
posteriori
- 75. — 10. XII. 3. l. XII. 2.
- 76. — 4. a fin. inter quod & in verbum exstat inferatur.
- 79. — 16. Punctum post fuisse deleatur
- 106. — 4. a fin. ἀπαγγελοῦσαι l. ἀπαγγέλουσαι.
- 123. — 9. nobis delendum est
- 127. — 4. a fin. in notis, rō l. Pro

ωκού
 Γασ δὲ ἡρώδης οὐκ αἰσίων.
 Γραχθῆ. καὶ πάντα ἑ
 ροσόμματα αὐτοῦ.

Cod. Lamb. XIX.

Καὶ ἐλάττωσεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ. καὶ
 πᾶς ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν ἑβραίων
 τῶν ἐν ῥομαῖς πρὸς πατρίαν αὐτῶν
 ἦν ἐν ταῖς ῥομαῖς.

Cod. Lamb. XX.

καὶ ἐλάττωσεν αὐτοῖς. καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ποιή
 σα ἡμᾶς ἀμφοτέρω. οἱ δὲ διέσωσαν αὐτὸν
 τὸ ταυδίκην. καὶ ἐκέρχθη αὐτῶν.

Cod. Lamb. XXI.

καὶ ἐβόησαν ἐν τῇ
 συναγωγῇ οἱ σὺν τῷ
 τερτίστον ἰακωβὸν καὶ
 τὸν ἰωάννην.

Cod. Lamb. XXVIII.

Φωρὴν βοῶντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐποίη
 σατε τὴν δόξαν κυρίου. ὡς θείας ποιεῖτε τὰς τρεῖς βουλὰς
 εἴητε τοῖς ἰσχυροῦς βαπτίζετε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ κηρύττετε
 καὶ πᾶσι μετὰ τοῖς ἐκκλησιαστικῶν.

Μπορ. οὐ ποιήσεις σε αὐτὸν ἄνθρωπον· οὐ τεύξῃ τοι ὁ μοῖος μα· ὁ σὸς
 τὸ οὐκ ἔστιν· καὶ ὁ σὸς τῇ γῆ καὶ
 τῷ ἕδασι· καὶ ὁ σὸς τὸν ἕδασι· ὁ σὸς
 τὸν τῇ γῆ οὐ ποιήσεις σε αὐτὸν ἄνθρωπον·

Ρανέκ κενὸν θύωρ ἱσκήμι μῖσα δαί·
 ἐκεῖ ἀπὸ θανάτου ἀνέστη· καὶ ἐτάφη
 ἐκεῖ· καὶ ἔρυσεν ἐν τῷ ἕδασι· ὁ σὸς
 αὐτοῦ αὐτὸν τῶν τῶν·

Καὶ ἐγὼ ἔρυσεν ἐν τῷ ἕδασι· ὁ σὸς
 ἀκ· καὶ ἔρυσεν ἐν τῷ ἕδασι· ὁ σὸς
 καὶ ἔρυσεν ἐν τῷ ἕδασι· ὁ σὸς
 καὶ ἔρυσεν ἐν τῷ ἕδασι· ὁ σὸς
 καὶ ἔρυσεν ἐν τῷ ἕδασι· ὁ σὸς

Φύλαξόν με· κέ ὅτι ἡ ψυχή μου ἐστὶν
 ἐν τῷ κόλῳ σου· ὅτι ἡ ψυχή μου ἐστὶν
 ἐν τῷ κόλῳ σου· ὅτι ἡ ψυχή μου ἐστὶν
 ἐν τῷ κόλῳ σου· ὅτι ἡ ψυχή μου ἐστὶν
 ἐν τῷ κόλῳ σου· ὅτι ἡ ψυχή μου ἐστὶν

Μετὰ δὲ τοῦ παύσασθαι τὸν θόρυβον·
 προσκαλεσάμενος ὁ παῖς τοῦ
 μαθητῶν καὶ ἀποσπασάμενος· ὁ
 ζῆλος τὸν θόρυβον αἰετὶς μακροῦ
 ῥίαν·

αἰτε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μὴ
 χαζαν τὴν φροτικὴν χρῆσιν εἰς τὴν πόρ-
 φον· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄρρεες ἀφ' ὧν
 τὸς τὴν φροτικὴν χρῆσιν τῶν θηλείας,

Cod. Lamb. XXXVII.

· πτερόν τι δὲ ὅτι τὸν δικαιοῦντα τοῦ
 ὁσέβη· λογίζεσθαι ἡπίσις αὐτοῦ εἰσδὶ
 καιοσση· καθαπτόμενος δὲ τὰ δὴ τῶν· τὸν
 μακαρισμὸν τοῦ αὐτοῦ.

Cod. Ravian.

ΤΟΥ ΔΕ ΙΗΣΟΥ ΕΥΕΡΜΗΘΕΥΣ ΕΝ ΒΗΘΛΕΕΜ ΤΗΣ
 ΙΟΥΔΑΙΑΣ, ΕΝ ΗΜΕΡΑΙΣ ΗΡΩΔΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙ-
 ΛΕΩΣ ΙΔΟΥ ΜΑΓΟΙ ΑΠΟ ΑΜΑΤΟΛΩΝ ΠΑΡΕΓΕ-

Alphab. Hebraic. e Cod. Lamb. XXXIV.

Αλφ..... ^	ηθ..... ?	ρη..... ς
Βη..... 7	ιοθ..... Γ	Σαδη..... 8
Γηελ..... γ	χαφ..... ∃	Κωφ..... Τ
Δαλεθ..... 7	λαμεδ..... S	ρπο..... τε
Η..... +	ρηρι..... J>	συ..... L
Υαυ..... >	Νουκ..... 9	Ψαυ..... γ
Ζαϊ..... S	Σαμεχ..... ϕ	
Χηθ..... □	Αϊν..... J	

Spec. I.

ΦΩΣ ΕΝ Τῇ
ΣΚΟΤΙΑ ΦΑΙΝΕΙ
ΚΑΙ Η ΣΚΟΤΙΑ

Spec. II.

Τῇ ΕΣΧΑΤῇ ΗΜΕ
ΡΑ Τῇ ΜΕΓΑΛῇ
Τῇ ΣΕΟΡΤῇ

